

Bjalistokaj kajeroj

BJALISTOKAJ KAJEROJ

nr-o 10

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku
Białostockie Towarzystwo Esperantystów

Białystok 2020

Redaktor wydania: Elżbieta Karczewska

Korekta: Inès Kahin, Przemysław Wierzbowski

Tłumaczenia: Grażyna Barszczewska-Banel, Paweł Dzienis,
Elżbieta Karczewska, Mariola Pytel, Nina Pietuchowska,
Przemysław Wierzbowski, Andrzej Zejdler

Projekt okładki: Przemysław Wierzbowski

Organizatorzy konkursu „Esperanto łączy ludzi”: Książnica Podlaska
im. Łukasza Górnickiego i Białostockie Towarzystwo Esperantystów

Patronat honorowy: Prezydent Miasta Białegostoku

*Honorowy Patronat
Prezydenta Miasta
Białegostoku*

ISBN 978-83-66137-23-3

Wydanie dziesiąte

Wydawca: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego,
ul. Marii Skłodowskiej-Curie 14A, 15-097 Białystok
www.ksiaznicapodlaska.pl

Białostockie Towarzystwo Esperantystów,
ul. Piękna 3, 15-282 Białystok
www.espero.bialystok.pl

Skład: ZNAKI Teresa Muszyńska

**la 10a literatura konkurso
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio - neĉiutaga ĉiutageco”
Bjalistoko 2020**

**10. edycja konkursu literackiego
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia - niecodzienna codzienność”
Białystok 2020**

Organizantoj de la konkurso:
Podlaĥia Libraro Łukasz Górnicki en Bjalistoko
kaj Bjalistoka Esperanto-Societo

Organizerzy Konkursu:
Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego
i Białostockie Towarzystwo Esperantystów

La unua premio
en la literatura konkurso
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Elżbieta Karczewska

Belega Davido à la kronviruso – 19

La kvara semajno de memvola izoligo pro kronviruso.

En mia domo loĝas ĉ. 1000 personoj, sed ĉu tio ĉi ion signifas?

Mi sentas min terure soleca. De la fenestro mi observas malplenajn kvartalajn stratetojn. De tempo al tempo sonoras mia telefono kaj iu ofertas varojn/partoprenon en agado/petas subtenon por malsanaj infanoj... Ĉiujn kelkajn tagojn mia filino diras per telefono: iru la lifton – mi sendas al vi sakon kun mangajo. Bone, ke nenio al mi doloras, sed ĉiu tio estas vero? Ĉu en mia aĝo la homo ne havas sanproblemojn?

Mi konas tiujn najbarojn, kun kiuj antaŭ 50 jaroj ni ekloĝis tiun ĉi domon. Iliajn infanojn kaj genepojn mi renkontas en la lifto, sed alvenis ankaŭ novuloj. Kiu loĝas la etaĝon super mi? Antaŭ unu aŭ du jaroj mi renkontis en la lifto maljunan viron, kiu anoncis, ke li renovigas la loĝejon por sia filino.

Mi estas certa, ke en ilia loĝejo kunvivas hundo, ĉar mi aŭdas frotardon de ĝiaj ungetoj sur la planko. Foje ĝi bojas ĝoje vidante sian posedanton, foje mi renkontas ĝin en la lifto kun iu, kiu pro-

menigas ĝin. Lastatempe tio estis maljuna, malriĉaspekta, malgranda virineto. Si havas malmulte da haroj farbitaj je rufa koloro kaj ĝenerale ŝia aspekto deprimas.

La posedantinon de la loĝejo mi ankaŭ renkontis kelkfoje en la lifto. Si estis juna, dikkorpeca, vestita kun bazara eleganteco. Foje ankaŭ ŝi alvenadas sian loĝejon kaj tiam super mia kapo laŭte eksonadas kriado. Viraj voĉoj ŝanĝiĝas... Lasttempe ĝis la malfruaj noktaj horoj muroj tremis pro laŭta muziko diskopolo kaj viraj rakontoj plenaj de malbenoj.

Je la 22.00h. mi iris por frapi la pordon de ŝia loĝejo. La pordo malfermiĝis kaj en ĝi mi ekvidis belegan, junan, senharan, 2-metran Davidon (de Mikelanĝelo) vestitan nur per modesta kalsoneto. Lia brusto certe estis modelita en iu ekzercejo. Liaj tatuoj brakoj...

Mi atentigis lin, ke estas jam malfrue. Aldone mi informis, ke la izolaĵo inter niaj loĝejoj plejprobable ne estas ĝusta, ĉar mi aŭdas lian ĉiun pašon kaj ĉiun diskuton. Mi petis silenton kaj mi revenis hejmen. Li ne respondis.

Dum sekvas 15 minutoj mi atendis la efikon atente aŭskultante resonojn super mia kapo. Alterne virina voĉo mallauze kaj humile petis kaj vira voĉo kun furiozo kriis, ke se li pagas la luadon li havas rajtojn. Profesoro Bralczyk certe interpretus tiujn „50 putinojn forlasitajn el sako” por pritaksi mian intervenon.

Denove mi iris la etaĝon supren kaj la sceno kun servorta nudulo en la pordo ripetiĝis. Ĉifoje mi ekminacis, ke mi informos policon. La nudulo silentante fermis malantaŭ mi la pordon. Li ekkriis ne pli frue ol en la kvieto de la loĝejo. Denove la peteganta virina voĉo postulis, ke li vestigu kaj foriru. La viro, sufokiĝante pro kolerero, anoncis, ke li atendas la alvenon de policanoj. Malrapide la muziko silentiĝis kaj la viro ankaŭ...

Mi ne scias kial tiunokte mi ne telefonis la alarman policnumeran 112, sed la venontan tagon mi vizitis la Administrantaron de la Kvartalo kun la demando: kiu loĝas en tiu loĝejo. La oficistino rifuzis respondi anoncante pri RODO kaj proponis lasi skriban plendon. Ĉiun merkredon la Administrantaron vizitas la ĉefo de

la kvartala polico kaj certe li reagos – anoncis la oficistino. En la loĝejo, pri kiu temas, homoj aperadas malofte kaj malfruvespere. Embuski kontraŭ la maljunulino kun la hundo estis sensence. Mi pardonis.

Denove pasis kelkaj tagoj. Daŭris la izolado pro la pandemio. Vekis min bojado de la hundo. Estis la 5.15h matene. Mi jam ne sukcesis ekdormi kaj atendis reagon de la posedanto de la hundo, sed pasadis la tempo kaj la hunda ĝemado sugestis al mia imago diversajn kaŭzojn. Mi imagis ebrian kalvulon kaj lian partnerinon. Eble ili drinkis likvaĵon por malinfektado la plej atingeblan nuntempe kaj veneniĝis... Mi ekhontis pro miaj pensoj. La hundo bojis senpaŭze. Mi vestiĝis kaj iris la pordon de la najbaro. La hundo aŭ bojis aŭ hurlis. Mi frapis la pordon. La hundo ekploris laŭte hurlante...

Mi ekkuris mian loĝejon, per la tremantaj manoj kaptis la poŝtelefonon kaj mi altelefonis la alarman numeron 112. Malmulte mi povas rakonti pri miaj najbaroj al la deĵoranta policano. Mi anoncis mian malrankvilon supozante, ke iu iĝis malforta en la fermita loĝejo kaj la hundo, la plej lojala el lojaluloj, jam de unu horo alarmas postulante helpon. Antaŭ kelkaj jaroj en nia domo okazis neatendita morto de soleca viro kaj hazarda ektrovo de lia kadavro post dekkelkaj tagoj.

Pasis 25 minutoj kaj al la pordo de la loĝejo alvenis minimume 8 policanoj, 3 fajrobrigadistoj, 2 medicinaj helpantoj plene ekipitaj. Ili aspektis impone vestitaj per la oranĝkoloraj uniformoj de helpanto, kun maskoj sur la vizaĝoj kaj dorsosakoj plenplenaj de akcesoraĵoj. Inter ili estis videblaj ruĝaj uniformoj de fajrobrigadistoj kaj malhelbluaj uniformoj de maskitaj policanoj. Dum 15 minutoj iu el ili frapgis la pordon kriante: mi petas malfermi – ni estas policanoj. La hundo freneziĝante vokis helpon, sed en iu momento ĝi eksilentis. Eksilentis? Kial? Ĉu tio ĉi estas normala situacio?

Iu diris: se la hundo ne bojas, eble tio ĉi signifas, ke ĉio estas en ordo? Eble iu fermis ĝian buŝon mane por ke ĝi ne boju – ekkonstatis alia persono. Kion ni faru? Silento, do, ne estas kaŭzo por nia interveno. Eble iu alia pli bezonas nian helpon...

Kolektitaj en malfermitaj pordoj de siaj loĝejoj logantoj demandis pri la kaŭzo de la interveno kaj siaopinie komentis la akcidenton. La tempo pasadis. La intervena teamo evidente ne havis la komunan aŭtoritaton pretan preni la decidon. Momente pli gravis la opinio, ke se la hundo ne bojas, ĉio estas en ordo. Tiam ekparolis la fajrobrigadisto: se malantaŭ la pordo kuŝas homo bezonanta helpon oni ŝtonigos nin...

Ĉiuj tuj ekkomuniĝis per okuloj. La dua fajrobrigadisto foriris por alporti pezan ilaron por malekvilibri la pordon. Ni atendis tion, kio okazos en silento, ĉe malfermitaj pordoj de niaj loĝejoj. Post kelkaj minutoj atingis nin bruoj de la elektra borilo.

En la sama momento iu ekkriis: haltu! Sur nia etaĝo ekstaris la lifto. Eliris el ĝi maljuna, mizeraspektanta virineto kaj spektante per okuloj plenaj de larmoj policanojn apud sia loĝejpordo diris: ojej, mi foriris nur por minuteto kapti frešan aeron.

La hundo denove ekfrenezis aŭdante la sonon de ŝia voĉo. La virino malfermis la pordon. Unu el policanoj eniris kun ŝi la loĝejon. La aliaj el la intervena teamo kaj la najbaroj tumultis en la koridoro.

Tra la malfermita pordo komence ni ekvidis la tablon kun restoj de mangajo, malplenajn botelojn de biero kaj aliaj alkoholaĵoj, malpurajn ujojn... En la ĉambro regis malhelco danke al fermitaj fenestroj sirmiloj. Survoje al la lito, surplanke, kuŝis junaj paroj: li – belega Davido, ŝi – granda, grasa, nekombita, kun disĉmirita ŝminko. Nudaj, enprofundigitaj en peza, drinkemula aŭ narkota sonĝo... La hundo dancis ĉirkaŭ la maljuna virino pepante pro feliĉo.

Kelkajn minutojn poste iu policano registris miajn datumojn kiel la persono, kiu anoncis la akcidenton, komentante aldone: plej gravas, ke nenio okazis. Daŭre mi ne scias, kiu logas en la loĝejo super mi.

Pierwsza nagroda
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Elżbieta Karczewska

Piękny Dawid à la Koronawirus – 19

Czwarty tydzień dobrowolnej izolacji z powodu koronawirusa.

W moim domu mieszka ok. 1000 osób i co z tego? Jestem przeżaźliwie samotna. Z okna patrzę na puste osiedlowe uliczki. Czasem zadzwoni telefon z ofertą zakupu/udziału/wsparcia... Czasem córka powie przez telefon: wyjdź do windy – posyłam Ci torbę z jedzeniem. Dobrze, że nic mi nie dolega, ale czy to prawda? Czy w moim wieku nic człowiekowi nie dolega?

Znam moich sąsiadów, z którymi 50 lat temu zamieszkałam w tym domu. Ich dzieci i wnuki spotykam w windzie, ale pojawiły się też nowi. Kto mieszka piętro wyżej? Rok albo 2 lata temu spotkałam w windzie starszego pana, który powiedział, że remontuje to mieszkanie dla córki.

Jestem pewna, że w ich mieszkaniu jest pies, bo słyszę, jak szoruje pazurkami po podłodze, czasem szczeka radośnie na widok właściciela, czasem spotykam go w windzie z kimś, kto go wyprowadza na spacer. Ostatnio jest to starsza, zabiedzona, drobniutka kobieta. Ma bardzo mało włosów ufarbowanych na rudo i ogólnie sprawia przygnębiające wrażenie.

Lokatorkę mieszkania też spotkałam kilka razy w windzie. To młoda, otyła kobieta ubrana z bazarową elegancją. Czasem się pojawia w mieszkaniu i wtedy nad моją głową rozbrzmiewają hałasy.

Męskie głosy się zmieniają... Ostatnio do późna w nocy mury drżały od głośnej muzyki disco polo i męskich opowieści okraszonych obficie przekleństwami.

O godz. 22.00 poszłam i zastukałam do drzwi ich mieszkania. Otworzyły się i stanął w nich śliczny, młody, łysy, 2-metrowy Dawid (Michała Anioła) ubrany tylko w skromne majtki. Wymodelowana na siłowni pierś, tatuaż na ramionach... Zwróciłam mu uwagę, że jest późno. Powiedziałam, że izolacja między naszymi mieszkaniem jest najwyraźniej niewłaściwa, bo słyszę każdy jego krok i każdą rozmowę. Poprosiłam o ciszę i wróciłam do domu. On milczał.

Przez kolejne 15 min. czekałam na efekt. Na zmianę kobiecy głos prosił, a męski wykrzykiwał, że skoro płaci za mieszkanie, to ma prawo. Prof. Bralczyk zapewne by właściwie zinterpretował te 50 kurw, które wypuszczono z wora aby ocenić moją interwencję.

Znów poszłam piętro wyżej i scena z niemym golasem w drzwiach się powtórzyła. Tym razem zagroziłam policją. Golas milcząc zamknął za mną drzwi. Rozdarł się dopiero w zaciszu mieszkania. Znów błagalny kobiecy głos proszący, aby się ubrał i poszedł. Mężczyzna dławiąc się z furii oświadczył, że poczeka na policję. Powoli muzyka ucichła, mężczyzna też...

Nie wiem, dlaczego tej nocy nie zadzwoniłam na numer interwencyjny, ale następnego dnia poszłam do Administracji z zapytaniem, kto tam mieszka. Urzędniczka zasłoniła się RODO i zaproponowała napisanie skargi. W środę przychodzi do Administracji dzielnicowy, to zareaguje – powiedziała. W tym mieszkaniu ludzie pojawiają się niezbyt często, i to późnym wieczorem. Czaić się na starszą panią z psem było bez sensu. Odpuściłam.

Znów minęło parę dni. Trwała izolacja ze względu na epidemię. Obudziło mnie szczenię psa: była 5.15 rano. Nie udało mi się już zasnąć i czekałam, kiedy właściciel psa zareaguje, ale mijły minuty i psi skowyt podsuwał mojej wyobraźni coraz to nowe przyczyny. Wyobrażałam sobie pijanego łysego i jego partnerkę. Pewnie pili płyn do dezynfekcji najbardziej dostępny w dzisiejszych czasach i się za-

truli... Zawstydziłam się sama przed sobą tych myśli. Pies szczała bez przerwy. Ubrałam się i poszłam pod drzwi sąsiada. Pies na zmianę szczała i wył. Zastukałam. Pies zapłakał wyjąc donośnie.

Zbiegłam do mojego mieszkania, drżącymi rękami złapałam telefon i zadzwoniłam na numer alarmowy 112. Niewiele potrafiłam powiedzieć o moich sąsiadach dyżurnemu policjantowi. Przekazałam mu swoją obawę, że ktoś zasłabł w zamkniętym mieszkaniu, a pies, najwierniejszy z wiernych, od godziny alarmuje o pomoc. Kilka lat temu mieliśmy w naszym domu wypadek nagłej śmierci samotnego mężczyzny i przypadkowego odkrycia po kilkunastu dniach jego zwłok.

Po 25 min. pod drzwi mieszkania przybyło co najmniej ośmiu policjantów, trzech strażaków, dwóch ratowników medycznych w pełnym rynsztunku. Wyglądali imponująco: pomarańczowe kombinezony ratowników, maski na twarzach, plecaki pełne wyposażenia mieszały się z czerwonymi kombinezonami strażaków i granatowymi uniformami zamaskowanych policjantów. Przez 15 min. któryś z nich walił w drzwi wykrzykując: proszę otworzyć – policja. Pies szalał wzywając pomocy, ale w pewnej chwili umilkł. Umilkł? Dlaczego? Czy to normalne?

Ktoś powiedział: skoro nie szczała, to może już wszystko w porządku? A może ktoś zacisnął dłoń na jego pysku, aby nie szczała – stwierdził inny. Co robimy? Cisza – nie ma powodu do interwencji. Ratownicy dodali: szkoda naszego czasu, może ktoś bardziej potrzebuje...

Zgromadzeni w otwartych drzwiach swoich mieszkań lokatorzy pytali o przyczynę interwencji i komentowali po swojemu zdarzenie. Czas mijał. Ekipa interwencyjna najwyraźniej nie miała wspólnego autorytetu, gotowego podjąć decyzję. Przez moment przewałała opinia, że skoro już nie szczała, to wszystko w porządku. Wtedy odezwał się strażak: jeśli za drzwiami leży człowiek potrzebujący pomocy, to nas ukamienują...

Teraz porozumieli się w milczeniu. Drugi strażak zjechał po ciężki sprzęt do wyważania drzwi. Czekaliśmy na to, co nastąpi

w ciszy, w drzwiach naszych mieszkań. Po kilku minutach dobiegł mnie warkot elektrycznego wiertła...

W tym samym momencie ktoś krzyknął: stójcie! Na piętrze zatrzymała się winda, wysiadła z niej starsza, zabiedzona, drobnutka kobieta i patrząc zażwionymi oczami na policjantów pod swoimi drzwiami powiedziała: ojej, a ja tylko na minutkę wyszłam się przewietrzyć...

Pies znów zaszalał na dźwięk jej głosu. Kobieta otworzyła drzwi. Jeden z policjantów wszedł za nią do jej mieszkania. Pozostali z ekipy interwencyjnej i sąsiedzi tłoczyli się na korytarzu.

Przez otwarte drzwi zobaczyliśmy najpierw stół zastawiony resztkami jedzenia, pustymi butelkami po piwie i alkoholu, brudnymi naczyniami... W pokoju panował półmrok dzięki zasłoniętym żaluzjom. W drodze do łóżka, na podłodze, leżała młoda para: on piękny jak Dawid, ona duża, tłusta, rozczochrana, z rozmazanym makijażem. Nadzy, pogräżeni w ciężkim pijackim, a może i narkotycznym śnie... Pies tańczył wokół starszej kobiety pisząc ze szczęścia.

Kilka minut później spisano moje dane jako osoby zgłoszającej zdarzenie, a policjant dodatkowo skomentował: najważniejsze, że nic się nie stało. Nadal nie wiem, kto mieszka w mieszkaniu piętro wyżej.

La dua premio
en la literatura konkurso
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Andrzej Liczmonik

Pandemionium

– Manoj, idiotino – Margerita estas „salutata” tuj post la alveno hejmen el la vendejo per krio de Zdzich staranta en la pordo inter la kuirejo kaj la antaŭĉambro. De iom da tempo ŝi ne povis rekoni sian edzon. Ŝajnis al ŝi, ke tiuj 15 jaroj, dum kiuj ili vivis komune, ne estis malbonaj. Nun preteksto por kolero okazadis eĉ pro malvaloraj malgrandajoj. Por eviti kverelojn kutime ili restis en siaj ĉambroj kaj enprofundiĝis en sia laboro. Tia traktado ankaŭ ne plaĉis al ili kaj okazis esti la fonto de streso. Por nuligi la streson ili denove prezentis siajn plendojn kaj la situacio ripetiĝadis senfine.

Margerita lasis sakojn kun aĉetitaj varoj kaj obeeme prenis ujon kun desinfekta likvajo.

– Kiamaniere vi premas la dozilon, kretenino!? – denove ekkriis furioze la plej amata homo sub la suno. Per la kubuto, per la kubuto, ne per la fingraĉo! Ĉu vi deziras alporti al mi peston hejmen?

Ja tio estistro! Ne temis precize pri la krio mem. Fakte, se temas pri la reguloj, li pravis: ofte al ŝi okazis forgesi pri novaj rigoroj de higieno, sed la domo apartenis kaj al li, kaj al ŝi. Ĉu li havas la rajton

opinii, ke ŝi alportos peston nur al li? Aldone lia tono kaj tiuj favoroj... Ĉu ne eblas alie atentigi?

– Ĉesu kun tiuj favoroj, Zdzich! – ŝi respondis same agreseme.

– Tio ĉi estos ankaŭ via problemo! – Zdzich kutime devis diri la lastan frazon. Pli frue li ne kondutis same, sed de la komenco de izoliĝo li iĝis tre sentema. Se en la televideo oni instruas, ke per kubuto, faru tion per la kubuto. Diable, kiam vi tion ellernos!?

Zdzich eĉ ne provis helpi ŝin forprenante la sakojn kun aĉetitaj varoj. Pli frue, en similaj situacioj, li reagis tuj helpante. Nun tiu ĉi hejma izoliĝo plej probable maldiligentigis lin. Margerita ne volis subteni lian maldiligentecon. Ŝi forlasis plenajn aĉetsakojn en la koridoro kaj ekkuŝis sur kanapo ignorante novajn kriojn de la edzo. Ĉifoje li postulis tuj lavi en la lavmaŝino ĉiujn vestojn, kiujn ŝi surhavis revenante hejmen.

„Kiam tio ĉi finiĝos!?” – ŝi nervoze ripetadis senvorte en siaj pensoj. Normale ŝi kaj Zdzich renkontiĝadis malfrue posttagmeze. Iam ili revenadis post la laboro je diversaj horoj aĉetante survoje produktojn kaj aranĝante diversajn aferojn. Malpacience ili ambaŭ atendis semajnfinon...

Antaŭ 2 monatoj ilia revo pri komuna vivo efektiviĝis eĉ troe. Iliaj laborejoj estis fermitaj. Laboristoj laboras hejme ĉe komputiloj, sed fakte neniu laboras senĉese 8 horojn. Oni devas resti hejme, ĉar ĉiuj kinejoj, teatroj estas fermitaj. Eĉ la enirejoj al parkoj estas longe baritaj per specialaj policaj rubandoj. Nun tio ĉi ne plu okazas, sed krom ĉio specialistoj instigas resti hejme, ĉar estas risko de la mallonga distanco de alia homo. Se via foriro ne estas necesa, restu hejme, se vi povas – jen la oficiala mesaĝo de decidpovaj instancoj.

Margerita kaj Zdzich restas hejme kaj ĉiutage pli ili nervozigas unu la alian. Plej malgranda incidento: malprecize lavita telero, malbone lasata kulero kaŭzas skandalon post kiu oni longe havas streson. Ili ne plu dormas en la sama lito. Por ne esti malpacemaj kaj ne krei la eblecon por stulta diskutado ili manĝas en diversaj horoj. Ĉu tiamaniere oni povas longe kunvivi? En televidecelendo

iu prezentis informojn pri mildigo de la pandemia régimo, sed iliaj entreprenoj ne antaŭvidas, ke tio okazos baldaŭ.

El la koridoro sonas krio de Zdzich. Survoje al la necesejo li stumblis pro la lasitaj tie fare de Margerita sakoj. Li estas tiel kolera, ke li forgesis iri la necesejon. Kun kunpremitaj pugnoj li eniras la ĉambron de la edzino.

– Nun provu fari ion ajn! – ŝi avertas minace. – Finfine vi prezentas vin kia vi vere estas: maldelikatulo kaj brutalo. Ĉu veras, ke mi toleris vin 15 jarojn! Mi estis stulta, sed mi ne plu estos tia. Iru for!

Zdzich por la momento kalmiĝas kaj poste foriras. Margerita denove kuſas sur la kanapo. Ŝi estas kolera je si mem, je Zdzich, je la viruso, kiu dum mallonga tempo detruis ilian geedzvivon. Post momento, kiam ŝi iĝis pli trankvila, ŝi enŝaltas porteblan komputilon por aŭskulti novajojn. Populara informservo transdonas, ke jam de la proksima lundo juĝejoj komencos labori. Ŝi serĉas ĉe Google advokatan kancelarion kiu specialiĝis pri divorcaferoj.

Na esperanto tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Druga nagroda
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Andrzej Liczmonik

Pandemionium

– Ręce, idiotko! – krzyk Zdzicha stojącego w drzwiach łączących kuchnię z przedpokojem przywitał Gośkę, gdy tylko przekroczyła próg domu po powrocie ze sklepu. Od pewnego czasu nie poznawała swojego męża. Spędzili razem piętnaście nie najgorszych, jak jej się zdawało, lat. Teraz powodem do kłótni stawały się nawet najmniej istotne drobiazgi. Żeby tego uniknąć, zwykle rozchodziły się, każde do innego pokoju i pograżali w swoich zajęciach. Takie rozejścia też jednak były źródłem stresu, który rozładowywali, krzyżąc na siebie i tak w kółko.

Gośka odstawiła torby z zakupami i posłusznie sięgnęła po pojemnik z płynem dezynfekcyjnym.

– Jak naciskasz dozownik, kretynko!? – wrzasnął znów najukochańszy człowiek pod słońcem. – Łokciem, łokciem, a nie paluchami! Chcesz mi zarazę wnieść do domu!?

Tego było za wiele. Nie chodziło nawet o sam krzyk. Zresztą, co do meritum, należało przyznać mężowi rację, często zdarza się jej zapominać o nowych rygorach higieny, ale przecież ten dom jest tak samo jej, jak i jego. Jakim prawem twierdzi, że tylko jemu wniesie do domu zarazę? Do tego ten ton i te wyzwiska. Czy nie można inaczej?

– Przestań drzeć mordę, Zdzichu! – odparowała, starając się liczbą decybeli przelicytować małżonka. – Lepiej pomóż mi

rozpakować te torby! Wiesz, ile się nadźwigałam, żebyś miał co żreć przez cały tydzień!?

— Ty też będziesz to żreć! – Zdzich musiał mieć zwykle ostatnie zdanie. Dawniej taki nie był, ale od ogłoszenia lockdownu stał się na tym punkcie wyjątkowo wrażliwy. – A jak w telewizji mówią, że trzeba łokciem, to łokciem. Kiedy wreszcie, do cholery, się tego nauczysz!?

Zdzich nawet nie sięgnął po torby ze sprawunkami. Dawniej w ogóle nie trzeba go było prosić o pomoc w takich sytuacjach. Teraz przymusowy pobyt w domu najwyraźniej go rozleniwił. Gońska nie chciała wspierać tegonierobstwa. Zostawiła zakupy w przedpołoku i poszła położyć się na kanapie. Zignorowała kolejne krzyki męża, który tym razem domagał się natychmiastowego wrzucenia do pralki całej odzieży, jaką miała na sobie.

„Kiedy to się wreszcie skończy!?", powtarzała w myślach gorączkowo. Jeszcze nie tak dawno spotykali się ze Zdzichem dopiero późnym popołudniem. Wracali z pracy o różnych godzinach, do tego dochodziły zakupy i rozmaite sprawy do załatwienia na mieście. Wtedy z niecierpliwością czekali na weekendy.

Od dwóch miesięcy ich marzenie o byciu razem spełniło się w nadmiarze. Miejsca ich pracy zostały zamknięte, niby wykonują zdalnie jakieś zlecenia, ale żadne z nich nie spędza przed komputerem ustawowych ośmiu godzin. Donikąd nie można wyjść: kina, teatry – wszystko pozamykane. Nawet parki przez pewien czas były poogradzane policyjnymi taśmami. Teraz wprawdzie nie są, ale i tak eksperci uważają przebywanie poza domem bez koniecznej potrzeby za obarczone wielkim ryzykiem zagęszczanie przestrzeni. „Siedź w domu, jeśli możesz”, to oficjalny przekaz.

Gońska i Zdzich siedzą i z coraz większym trudem znoszą siebie nawzajem. Najmniejsze drobiazgi: niedomyty talerz, źle odłożona łyżka stają się przyczyną awantur, po których trudno potem dojść do siebie. Przestali sypiać w jednym łóżku, posiłki jedzą o różnych porach. Wszystko po to, żeby nie stwarzać okazji do nowych kłótni. Jak długo da się tak żyć? W telewizji mówili coś o znoszeniu

obostrzeń, ale ich zakłady pracy nie przewidują szybkiego powrotu do normalności.

Z przedpokoju znów dochodzi krzyk. Zdzich w drodze do łazienki potknął się o torby pozostawione tam przez Gośkę. Jest tak wściekły, że zapomina o swojej potrzebie. Wpada do pokoju żony z zaciętymi pięściami.

– Tylko spróbuj! – Słyszy groźne ostrzeżenie. – Nareszcie wyszło na jaw, kim naprawdę jesteś: cham i brutal. Że też przez piętnaście lat z tobą wytrzymywałam! Głupia byłam, ale już nie będę! Wynoś się!

Zdzich na chwilę zastyga, potem wychodzi. Gośka ponownie kładzie się na kanapie. Jest wściekła na siebie, na Zdzicha, na wirusa, który w tak krótkim czasie rozwalił ich życie. Gdy trochę ochłonęła, włącza laptop, żeby sprawdzić najświezsze wiadomości. Z popularnego serwisu informacyjnego dowiaduje się, że od najbliższego poniedziałku sądy wznowią orzekanie. Przełącza się na Google i zaczyna szukać kancelarii adwokackiej specjalizującej się w sprawach rozwodowych.

La tria premio
en la literatura konkursو
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Justyna Rut-Thiam

Memorlibro el pandemio

La 24-an de marto

Antaŭ semajno ni estis kun Adaĉjo en hospitalo, kie li havis operacieton. Mi memoras, ke knabo, kiu estis operaciita antaŭ li demandis ĉe flegistino:

– Ĉu ĝi tie estas kronviruso? – Ne, kompreneble ke ne. Tamen ni devas konduti kvazaŭ ĝi estus. Oni devas desinfekti la manetojn. Mi puŝu la ujon ĉi tie kaj vi ŝmirfrotu ĝelon en la manetojn.

Hodiaŭ la hospitalo jam estas fermita por simplaj pacienteoj. Ĝi nun estas nur por pacientej kun la kronviruso. Mi ne povas kredi, ke ĉi tio okazas vere. Ankoraŭ antaŭ du semajnoj neniam mi pensus, ke ni estos tiel izolitaj. Nun ŝajnas al mi, ke eĉ promenado kun Adaĉjo estas danĝera. Specialistoj asertas, ke infanoj ne estas en riska grupo, sed oni ne scias kiel ili reagos je kronviruso. Mi ĝojas, ke mia fileto estas tre junaj kaj ne povas kompreni kio okazas. Sufiĉas, ke ni plenkreskaj estas streĉitaj. Neniam mi supozis, ke fine de mia patrineca libertempo mi estos tute izolita de mia familio. Pasigi la tutan tagon

kun miaj edzo kaj fileto sur 50 kvadratametroj signifas plusojn sed iom post iom komencas manki por nia familio gekonatoj.

La 25-an de marto

Finiĝis pansaĵoj por Adamo. Kiam matene mi intencis ŝangi pansaĵon mi prenis la lastan. Mi vekis mian edzon por ke li okupiĝu pri nia filo ĉar mi devis iri al apoteko. Mi prenis maldikan jakon kaj rapide iris malsupren. Apud apoteko staris longa vico, homoj staris 2 metrojn unu de la alia. Ĉiu surhavis maskojn. Estis malvarme. Starante en la vico mi tretis por iomete varmigi min. En momento mi eksentis, ke io komencis grati en mia gorĝo. Mi komencis tusi. Tuj ĉiu starantaj en la vico personoj rigardis min. Proksimiĝis al mi unu sufice matura sinjorino kaj diris:

– Sinjorino, iru for de ĉi tie pro sekureco de aliaj. Tiel ne povas esti! Kun tuso, sen masko! Skandalo!

Mi jam intencis ekskuzi, ke maskoj estas nenie kaj mi ne malsanas. Simple io komencis grati en mia gorĝo.

– Pardonu... – mi diris nur ĉi tion kaj foriris.

Kiam mi revenis hejmen kaj rakontis al la edzo kiel oni forpelis min el la vico, lia mieno diris pli ol mil vortoj: – Ne afliktiĝu! Amaskomunikiloj stimulas panikon kaj la homoj timas. Mi vestos min per vizier-ĉapo kaj enmetos en ĝin vindotukon de Adaĉjo. Kun ĉi tiu supermasko neniu forĝetos min el la vico. Ni ekvidos!

Mi ne ŝatus esti rasistino, sed la negro en masko el la vindo-tuko stimulos pli grandan panikon – mi rimarkis. Mia edzo estas obstina kaj... post kelkaj minutoj jam staris en la vico. Li revenis post unu horo kun kelkaj pakaĵoj da pansaĵoj. Mi ekgojis, ke li sukcesis akiri la provizon. – Bonege! Mi konstatis, ke valoris atendi dum unu horo en la vico. – Nur la apotekisto estis iom stranga. – Kial stranga – demandis mi. – Kiam mi proksimigis mian pagkarton al pagterminalo li forsoltis de fenestreto je du metroj. – Ne miru! Normale, li ne volis esti infektita – mi diris al mia edzo. – Li komencis ion diri, ke personoj, kiuj revenis el eksterlado devas esti en kvaranteno. – Eble li

pensis, ke vi antaŭ nelonge venis al Pollando. – Mi diris al li, ke mi venis antaŭ dek jaroj kaj li ne devas afliktigi pro la kronviruso. La ebolviruso estas vera masakro!

En ĉi tiu momento mankis vortoj por mi. – La malfeliĉa apote-kisto – pensis mi. En ĉi tiu laboro oni devas havi fortajn nervojn.

La 26-an marto

Krianta Adaĉjo kaj la edzo laboranta hejme estas defiego. Kion fari se pluvas kaj ne eblas foriri? Kvazaŭ spite hodiaŭ li estas ege okupita. Telefono post telefono kaj en mia kapo neniu ideo kiamaniere trovi okupojn por nia etulo por ke li ludu silente kaj laciĝu facile por poste povi trankvile dormi minimume dum unu horo. Finfine genia ideo naskiĝis en mia kapo – mi prenis ŝatatan aŭteton de la filo, fiksis ŝnureton kaj mi kuris tra nia loĝejo. Post mi kuris Adaĉjo. Kaj divenu, kiu estis pli laca post unuhora kuardo? Bingo! La patrino! Ŝvitante, kun la lango sur mentono mi konstatis, ke nur la porketo Peppa povas savi min. Post la fabelo skajpa interparolo kun la avo helpis nin atingi la finon de la taglaboro de la patro.

La 28-an de marto

Hodiaŭ telefonis al mi Fatima. Estis interese vidi ŝin kun granda ventro sur la ekrano de mia telefono. Proksimiĝas ŝia akuŝo. Restis nur unu semajno. La akuŝo povas komenciĝi en iu ajn momento. Ŝi diris, ke fartas bone, sed ŝajnas por ŝi, ke ŝi baldaŭ eksplodus.

– Eble mi naskos elefanton! Estos futbalisto ĉar li freneze piedbatis min! – rideme rakontis ŝi. – Eble sufiĉas al li esti preskaŭ naŭ monatojn izolata, kaj antaŭ li kelkaj tagoj plu – ŝerceme mi diris al ŝi.

Fatima nenien foriras, ŝia edzo komencis labori hejme. Mi ne tro ŝatus demandi ŝin pri li. Iam ŝi konfidis al mi, ke li batis ŝin, pli ĝuste li batas ŝin de kelkaj jaroj. Kiam mi demandis ŝin pro kio

daŭre estas kun li, ĝi respondis, ke temas pri ŝia karto de restado. Ŝia edzo posedas la polan civitaneccon kaj ĝi ne. Jaron post jaro oni plilongigas por ĝi la rajton loĝi en Pollando, ĉar ĝi estas lia edzino. Kiam ĝi forlasos lin, ne havos ĉi tiun rajton. Ĝi ankaŭ rakontis, ke de ĉi tiu momento, kiam ĝi estas graveda, li ne batas ŝin, ĉar islamo malpermisas ĉi tion. Li nun nur krias, kiam io nervozigas lin. Mi timis demandi ŝin, kio estos post la akuŝo. Hodiaŭ en ŝia voĉo mi aŭdis ĝojon, do mi povis freŝspiri. Fatima daŭre parolis, probable pro la izolado ĝi povis kun neniu interparoli.

– Feliĉe mi pli frue preparis bebekipaĵon. Mi havas vestaĵetojn, kosmetikaĵojn, vindotukojn. Nun estas timige iri fari aĉetojn. Men-di ion per la reto estas ankaŭ danĝere, ĉar probable la viruso povas travivi kelkajn tagojn! – ĝi rakontis.

– Mi aŭdis same. Aĉetaĵojn oni devas desinfekti – aldonis mi.

– Serioze? Kiel fari ĉi tion? – demandis ĝi mirigita.

– Simple, vi ŝmiras ĉiujn pakaĵojn per desinfekta likvaĵo. Fruktojn kaj legomojn oni devas lavi per varmega akvo kaj pli bone manĝi ilin sen ŝelo – mi klarigis al ĝi.

– Bone, ke vi diris ĉi tion por mi. Mi eĉ ne pensis, ke tiel oni devas fari. Ĉi tiu viruso povas esti ĉie....

– Bedaŭrinde! Ni devas pri ĝi pensi trankvile. Eble baldaŭ oni trovos vakcinon kaj ĉio normaliĝos!

– *Inshallah!*

Ni devas fini nian interparoladon, mia edzo revenas hejmen kun aĉetaĵoj. Ĝi rapide finis la konekton. Adaĉjo dormis trankvile kaj mi havis momenton por kontroli novaĵojn en interreto. Multaj diris pri balotado, kiu nepre devas okazi malgraŭ pandemio. Eĉ se estos danĝerigita sano kaj vivo de civitanoj.

La 2-an de aprilo

Adaĉjo vekiĝis frue matene, jam je la kvina ni staris je niaj piedoj. Mi konstatis, ke ni devas vidi bonajn aspektojn de la frua vekiĝo. Mi foriris al bakejo aĉeti freŝajn bakajojn. Mi esperis, ke tiel frue ne es-

tos vico, tamen mi devis atendi kelkajn minutojn. Ĉu senkauze oni nomas la tempon de la krontirusa malsano pandemio? En la reto mi vidis, ke pandoj manĝas dum kelkaj horoj ĉiutage kaj izolitaj homoj faras same. Timige estos poste pesi sin kiam ĉio finiĝos... En la bakejo bonvenigis min mia ŝatata vendistino. Sinjorino Hedvinjo – doktoriĝantino, kiu de du jaroj estas pensiulino, kaj devas kromlabori al pensio, kiun ŝi ricevas el socisekura enterpreno. Mi petis kelkajn bulkojn kaj pecon da fromaĝuko. Ni ambaŭ preskaŭ samtempe diris, ke ĉie estas paniko kaj ankaŭ polico. Urbaj gardistoj kaptas homojn, kiuj estas sur stratoj, kiuj lavas aŭtomobilojn.

– Eĉ lacigitaj homoj ne povas eksidi sur benko. Tuj monpuno! Jam la milita stato estis pli bona! Homoj tage iris tien, kien volis. Hierau mia ĉefo pagis monpunon.

– Pro kio monpuno?

– Al nia dua vendejo ĉirkaŭ la dekunua venis knabino por aĉeti kelkajn globkukojn. Ne estis vico, Marta priservis ŝin kaj ĝuste en ĉi tiu momento venis sinjoro el sanitarepidemio agentejo. Li punis ŝin per mandato, ĉar ŝi priservis junulinon dum pliaĝul-tempo. La ĉefo furioziĝis ĉar devis veturi al la agentejo kaj pagi kelkcent zlotojn por monpuno.

– Se neniu pliaĝulo estis en la vendejo... – mi komencis laŭte pensi.

– Sinjorino, bonvolu! Ili havas ordonon de pli altaj instancoj por doni monpunojn pro io ajn – finis mian frazon sinjorino Hedvinjo.

– Ni devas gardi nin! Sanon kaj ĝis la revido! – diris mi rapide forirante, ĉar atendanta sinjoro strange rigardis min. Mi revenis hejmen kaj de la sojlo salutis min krio da Adaĉjo, kiu volis ne varmajn bulketojn, sed patrinan lakton. La fromaĝuko almenaŭ ĝojigis mian edzon kaj ĝi malaperis post kelkaj minutoj. Kia frandemulo!

La 3-an de aprilo

Komenciĝis... Fatima telefonis al mi je la kvina matene. Denove frua vekiĝo! Mi ne pretendis pro ĉi tio, ĉar iu rapidiĝis aperi en la

mondo invadita de la kronviruso. Ĝi diris al mi, ke atendas en la hospitala akcepteckambro sole en *Ujastek* ĉar la edzo ne povis eniri kune. Mi demandis ŝin kiel ĝi fartas kaj ĉu oni faris teston pri kroviruso.

– Kian teston?! – demandis ŝi mirigita. Eĉ temperaturon oni ne mezuris.

– Koncentriĝu je spirado! Spiru trankvile! – mi provis ne daŭrigi interparolon pri testoj.

– Mi estas trankvila. Okazos la cezara operacio! – respondis ŝi. Mi respiris kun mildigo. Naski bebon sen la edzo, sole kaj ne parolante pole ne estus facile.

– Ĉio estos en ordo! Mi ankaŭ naskis per la cezara operacio en *Ujastek*. Informu min kiam vi naskos.

– Mi altelefonos, kiam mi povos.

– Certe ĉio estos en ordo. Estu brava kaj per pensoj ni estos kun vi. Vi estas forta kaj brava! Ĉio estos bone! Post kelkaj horoj vi bra-kumetos vian etulon! – diris mi por plikuraĝigi ŝin.

– *Inshallah!* – respondis ŝi.

Malpacience mi atendis informojn de ŝi. Posttagmeze ŝi skribis, ke ĉio estas en ordo kaj la gigantuleto pezas kvar kilogramojn. Ĝi estos en la hospitalo pli mallonge je unu tago por malgrandigi la riskon de infekto. Mi gratulis ŝin kaj komencis plori, kiam mi ekvidis foton de la novnaskita etulo. Grave, ke ili estas kune kaj Fatima fartas bone. Pro la malpermeso eniri la hospitalon la feliĉa patro vidos sian fileton nur post du tagoj.

La 4-an de aprilo

Finfine la fino de semajno! Eble sonas ĉi tio strange, sed malgraŭ la izolado mi malpacience atendas ĝin. Kial? Nur sabate kaj dimanĉe mi ne aŭdas mian edzon, kiu dekfoje tage demandas: Ĉu vi aŭdas min? Mi ne aŭdas vin? Jam mi aŭdas vin... Jen estas ĉarmo havi oficejon hejme dum la pandemio. Profitante, ke li ne laboras, mi sendis lin fari aĉetojn. Kiam mi ekvidis senditan de

li foton de la vico, mi ne esperis vidi hodiaŭ aĉetajojn. Mi komencis ordigi nian loĝejon. Samtempe Adaĉjo sukcesis malŝraŭbi du enŝaltilojn ĉe bakujo, formanĝi duonon da paĝo de sia ŝatata fabeleto kaj eltiri la tutan enhavon de ŝranketo kun vestaĵoj. Mi kapitulacis. Adaĉjo pli rapide faras malordon ol mi ordon en nia loĝejo.

La 5-an de aprilo

Matene telefonis min Fatima kaj diris, ke la etulo pli pezas. Posttagmeze ili foriros de la hospitalo kaj la edzo venos ilin forpreni. Kompreneble, ke li ne povos eniri la hospitalon, li devos atendi en vestiblo ĉe la ĉefa enirejo.

- Bonege, ke vi hodiaŭ estos hejme – diris mi.
- Vi eĉ ne scias kiel mi ĝojas. En hospitalaj mangoj estis nur porkaĵo. Nenion mi mangis.
- Ĉu vere?
- Por matenmango estis sandviĉo kun ŝinko, por tagmango porka fileo, por vespermango pasteĉo! – si plendis je la hospitalaj mangoj.
- Ĉu vi scias, ke via hospitala menuo estis bonega! – mi respondis rememorante du tranĉaĵojn da pano kun iom da butero por matenmango post mia akuŝo.
- Bonege mi mangos hejme! Post kvar tagoj oni forigos miajn postoperaciajn kunkudrojn kaj Ahmed razos la kapeton de la etulo.
- Li razos lian kapeton? Kial?
- Sep tagojn post la nasko ni razas por li la kapon, ĉar tiel ordinadas la Korano.
- Jen, ĉu vi jam elektis por li la nomon?
- Kiam ni razos lian kapeton ni elektos la nomon por li.
- Bone! – respondis mi sentante, ke denove mi sentaktis. Bedaŭrinde mi ne estas spertulino pri islamo. – Fartu bone Fatima, kisu vian etulon, kresku li sane! – respondis mi adiaŭante ŝin.
- *Inshallah!* – finis ŝi la interparolon.

La 6-an de aprilo

Proksimiĝas Pasko. Ĝi estos la unua por ni kun Adaĉjo kaj sen nia familio, sen geamikoj... Jam estas tempo por komenci preparojn, sed mi ne havas la emon fari ĉi tion. La festo dum la izolado estos tute alia ol pli frue. Mi komencis lavi fenestrojn kaj Adaĉjo helpis min. Li forverŝis akvon el bovlo kaj ĝi forfluis malsupren sur balkonon de nia najbaro, kiu ĝuste en ĉi tiu momento fumis cigaredon sur sia balkono.

– Mi pardonpetas, ege pardonpetas. Mia infano hazarde forverŝis la akvon.

– Sinjorino, ne emociigu! La malvarma akvo plibonigas sanon!
– kriis la sinjoro Zdzislavo.

„Danke al Dio, ke lin ne forlasis bona humuro” pensis mi kaj mi revenis lavi fenestrojn.

La 10-an de aprilo

Neniam mi estis majstrino pri bakado de paskaj babaoj. Sen-depende de receptoj ili aspektis kaj gustis tute alie. Ĉijare mi antaŭmendis du en la proksima bakejo. Revenante hejmen mi ekvidis mesaĝon de Fatima.

– Ni elektis la nomon Fallou, la kapeto jam estas razita. Ĉu mi povos telefoni kiam mia edzo faros aĉetojn? Ĉirkaŭ la dektria?

– „Bela nomo. Kompreneble, telefonu kiam vi povos” – respondis mi al ŝi antaŭsentante ion malbonan.

Mi revenis hejmen kaj zorgis pri Adaĉjo. Per la reto mi antaŭmendis maskojn ĉar oni informis, ke de la 16-a de aprilo ili estos devigaj. Kolego el mia laborloko sendis al mi mesaĝon kun foto de islamaj virinoj en abajoj kun subskribo: ili ĝojas, ke multaj eŭropanoj konvertiĝis. Ĉirkaŭ la dektria telefonis per Skajpo Fatima. Mi povis vidi la etulon, kiu avide suĉis ŝian mamon.

– Manĝaviduleto! – ridetante mi diris. Mi ekvidis kelkajn ekimozojn sur ŝiaj brusto, brako, vango. Per la telefono ŝi celis kaŝi ĝin.

– Fatima, ĉu li denove vin...? – mi komencis demandi sed ŝi interrompis min.

– Ne demandu, bonvolu... respondis ŝi plorante.

– Dio, vi antaŭ nelonge naskis kaj li batas vin...

– La etulo kriis la tutan nokton kaj li furioziĝis!

– Ne senkulpigu lin! Beboj ofte ploras kaj ĉi tio ne estas la kaŭzo por bati virinon. Ĉu vi scias pro kio li ploris? Eble li havas kolikon?

– Certe ne pro malsato kaj malsekeco. Mi komencis manĝigi lin per modifita lakto, ĉar kiam li suĉas doloregas min la mamoj. Eble pro la ŝanĝo?

– Eble. Estas gutetoj, kiuj helpas dum la koliko. Mi antaŭmendos ilin rete por vi. Ili helpos.

– Dankon. Mi ne scias, kion mi faru sen vi. Mi devas resti kun Ahmed. Mi ricevis la karton pri la restado nur pro ĉi tio, ke li estas mia edzo. Mi ne volas reveni Senegalion.

– Mi scias. Ne zorgu! Vi donos por la etulo la gutetojn kaj ĉio estos en ordo. Kiam Fallou altiĝos vi enskribos lin al infanvartejo kaj povos serĉi laboron. Vi devas fariĝi sendependa. Se ne, li ĉiam trovos kaŭzon por bati vin. Se vi fartos sensekure tuj telefonu min. Mi donos al Vi telefonnumereton de specia informlinio por viktimoj de hejma perforto. Vi povos paroli angle.

– Dankon. Mi ne scias, kion mi farus sen vi. Ĉio devas resti nur inter ni.

– Nedankinde. Mi devus informi pri ĉi tio policon, sed mi scias, ke ĝi pli furiozigos lin... Unue promesu al mi, se li denove provos bati vin tuj telefonu min.

– Mi promesas!

Mi finis interparoli kaj miaj manoj tremis. Mi devis eksidi kaj spiri profunde. Mi kalkulis ĝis dek! La gutetojn mi devas aĉeti por ŝi hodiaŭ. Se denove nokte Fallou ploros, mi ne ŝatus pensi, kio okazos nokte kun Fatima. Mi petis mian edzon ke li zorgu pri Adaĉjo kaj mi kuris al apoteko. Bedaŭrinde mi devis stari en vico tridek minutojn. Mi rememoris rakontojn de mia avinjo pri vicoj dum la

komunisma periodo. Nun ili havis alian sencon. Hejmen mi revenis kun la gutetoj, mi desinfektis la pakajon kaj sendis la edzon por ke li metu ĝin en la poštkeston de Fatima. Kiam li revenis mi sendis al ŝi somoson: „La gutetoj estas en via poštkesto. Informoj pri dozado estas sur la pakajo. Estu brava! Informu min, ĉu ili helpis”. Mi revenis al la festpreparoj en kiuj helpis mia fileto. Bilanco pri profitoj kaj perdoj estis negativa, sed lia rideto estis netaksebla.

La 12-an de aprilo

Sidante ĉe la paska ornamita tablo mi sentis ian malplenon. Por mi la festa periodo estis la tempo en la familia rondo. Ofte ni devis pruntepreni seĝojn de niaj najbaroj ĉar ili mankis ĉe nia festa tablo. En tiu ĉi momento mia onklo ripetadis: „ju pli da homoj, des pli gaje!”. Mi strebis trovi pozitivajn elementojn en la situacio, ĉar multaj personoj festas sole kaj ni estas triope. Danke al Skajpo ni povis paroli kun la familiaroj, vidi ilin kaj ridi malgraŭ malproksimeco. Mi opinias, ke virtuala kontakto neniam anstataŭos realan. Sed pli bona io ol nenio! Ni komencis matenmanĝi kaj mi eksentis ian pikon. Mi pensis – felice, ke nia Adamĉjo estas etulo kaj ne memoros kiel li pasigis sian unuan Paskon. „Baldaŭ ĉio normaliĝos” – jenajn vortojn mi ripetis en miaj pensoj kiel preĝon.

La 13-a de aprilo

Paska lundo devas esti malseka. Surverŝi akvon per sitelo hejme ne eblas. Sed ni iomete surverŝis nin. Mia malseka fruntbukleto kovris miajn okulojn.

- Mi esperas, ke frizistoj baldaŭ komencos labori – diris mi kun espero.
- Mi povas pritondi viajn harojn! – vigle proponis mia edzo.
- Vi scipovas – demandis lin mi mirigita. Mi neniam vidis, ke li por iu pritondis harojn.
- Mi vidis filmeton en la reto. Ĝi estas facilega!

- Je la filmo povas esti facilega, sed... – mi komencis.
- Ne malrankviliĝu! Oni nur devas fari trinĉ-tranĉ kaj ĉio pretos – li provis konvinki min pri siaj frizistaj servoj.
- Tamen mi preferas uzi harpinglon por mia fruntobukleto. Post via tondado, eĉ post la izolado nenien mi foriros! – mi konstatis kaj per miaj imagokuloj mi vidis unucentimetran fruntobukleton sur mia frunto. Mi aspektus komike.

La 16-a de aprilo

Hodiaŭ venis maskoj, kiujn mi antaŭmendis en eta kudrlaborejo. Bonege, ĉar sen ili mi ne povus foriri el la loĝejo. La ordono pri kovrando de nazo kaj bušo jam funkciias. Kiam mi foriris mi vidis ĉiujn, kiuj iris preter mi en maskoj aŭ kun vizaĝoj vualitaj per ŝaloj, koltukoj aŭ ĉemizetoj. Mi sentis min kiel en iu filmo. Adaĉjo suspekteme rigardis min kiam mi kovris mian vizaĝon. Kvazaŭ li ŝatus diri: „Kio ĝi estas? Ĉu iu nova ludo? Kie estas mia masketo?” Feliĉe por etuloj oni ne devas kovri la vizaĝon. Maskoj, gantoj, kio estos poste? Anstataŭ proksimiĝi al normaleco ni malproksimiĝas. Kiom ĝi daŭros? Aldone mi ne havas informojn de Fatima. Ŝia telefono ne respondas. Mi strebas ne ĉagreniĝi, nur rideto de Adaĉjo permesas al mi pensi pozitive. La ĉirkaŭanta nin realeco ne plenigas nin per optimismo.

Na esperanto tłumaczyła Nina Pietuchowska

Trzecia nagroda
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Justyna Rut-Thiam

Pamiętnik z pandemii

24 marca

Pomyśleć, że dokładnie tydzień temu byliśmy z Adasiem w szpitalu. Taki mały chirurgiczny zabieg. Pamiętam jak chłopiec, który był operowany tuż przed nim zapytał pielęgniarkę:

– Proszę pani, tutaj chyba nie ma koronawirusa?
– Oczywiście, że nie ma, ale musimy się zachowywać tak jakby był. Trzeba zdezynfekować rączki. Naciskamy tutaj na pojemnik i wcieramy żel w rączki.

Dzisiaj już zamknęli ten szpital dla zwykłych pacjentów. Zamienił się w placówkę dla pacjentów z koronawirusem. Nie mogę uwierzyć, że to się dzieje naprawdę. Jeszcze dwa tygodnie temu nikt nigdy nie pomyślałbym, że zostaniemy tak odizolowani. Teraz nawet wyjście na spacer z Adasiem wydaje mi się niebezpieczne. Specjalści twierdzą, że dzieci nie są w grupie ryzyka, ale nigdy nie wiadomo jak zareagują na koronawirusa. Cieszę się, że Adaś jeszcze jest taki mały i nie zdaje sobie sprawy, z tego co się dzieje. Wystarczy, że już my dorosli się tak stresujemy. Nigdy nie przypuszczalam, że koñcówka mojego urlopu macierzyńskiego będzie całkowitą izolacją od rodziny. Spędzanie niemal całego dnia z mężem i synkiem na 50 metrach kwadratowych ma swoje plusy, ale powoli zaczyna nam brakować rodziny i znajomych.

25 marca

Adasiowi skończyły się kompresy. Gdy rano chciałam zmienić mu opatrunki wzięłam ostatnie opakowanie. Obudziłam męża i prosiłam go, żeby zajął małym, bo muszę wyjść do apteki.

Założyłam lekką kurtkę i zbiegłam szybko pod schodach. Przed apteką była spora kolejka. Ludzie stali w odległości średnio dwóch metrów. Prawie wszyscy mieli maseczki. Było zimno. Tuptałam w miejscu, żeby się rozgrzać i nagle poczułam jak coś zaczęło mnie drapać w gardle. Zakaszłałam. Wszystkie oczy w kolejce zwróciły się w moją stronę. Podeszła do mnie pani w sile wieku i powiedziała:

– Pani, opuści tę kolejkę natychmiast! Dla bezpieczeństwa innych! Jak tak można? Z kaszlem i bez maseczki! Skandal!

Już miałam zacząć się tłumaczyć, że maseczek nigdzie nie można dostać i wcale nie jestem chora. Po prostu coś mnie zaczęło drać w gardle.

– Przepraszam... – powiedziałam tylko i opuściłam kolejkę.

Gdy wróciłam do domu odpowiedziałam mężowi o tym, jak mnie wyproszeno. Jego mina mówiła więcej niż tysiąc słów.

– Nie przejmuj się! Media podsycają panikę i ludzie się boją. Założę kominiarkę i włożę do niej pampersa Adasia. Z taką super maską nikt mnie nie wyrzuci z kolejki.

– Zobaczmy! Nie chcę być rasistką, ale widok Murzyna w masce z pampersa może wywołać jeszcze większą panikę – uważałam.

Mój mąż jest uparty i... już po kilku minutach stał w kolejce. Po godzinie wrócił z kilkoma paczkami kompresów.

Ucieszyłam się, że udało mu się zdobyć taki zapas.

– Super! Warto było czekać godzinę w kolejce – stwierdziłam.

– Tylko ten aptekarz jakiś dziwny...

– Dlaczego dziwny? – dopytywałam.

– Jak zbliżyłem kartę do terminala to odskoczył od okienka na dwa metry.

– Nie ma się co dziwić! Normalne, że nie chce się zarazić – powiedziałam.

– Zaczął coś mówić, że osoby po podróżach powinny być w kwarantannie.

– Może myślał, że niedawno przyjechałeś do Polski.

– Powiedziałem mu, że 10 lat temu i niech się nie martwi tym koronawirusem, bo ebola to dopiero masakra!

Teraz to już mi zabrakło słów. Biedny aptekarz, pomyślałam. W tej pracy trzeba mieć jednak silne nerwy...

26 marca

Krzyczący Adaś i mąż pracujący z domu to jednak mega wyzwanie. Co robić, gdy pada deszcz i nawet na chwilę nie da rady wyjść? Jak na złość dzisiaj mąż ma urwanie głowy w pracy. Call za callem, a u mnie pustka w głowie jak zająć malucha, żeby się bawił w miarę cicho i na dodatek zmęczył przy tym na tyle, by zasnąć co najmniej na godzinę. W końcu wpadłam na genialny pomysł. Przywiązałam jego ulubione autko na sznurku i biegałam po całym mieszkaniu. Adaś mnie gonił. Zgadnijcie, kto był bardziej zmęczony po godzinie takiej gonitwy? Bingo! Mama! Z językiem na brodzie i ocierając pot z czoła stwierdziłam, że tylko Świnka Peppa może mnie uratować. Po bajce ratował nas Skype z dziadkiem i tak jakoś daliśmy radę dotrwać do końca dniówki taty.

28 marca

Dzisiaj zadzwoniła do mnie Fatima.

Fajnie było zobaczyć ją z takim dużym brzuchem na ekranie telefonu. Termin jej porodu zbliża się bardzo szybko. Już został tydzień. Może się zacząć w każdej chwili. Mówiła, że dobrze się czuje, ale ma wrażenie, że niedługo eksploduje.

– Chyba urodzę słonia! Będzie piłkarz, bo kopie jak szalony! – śmiała się do mnie.

– Już ma dość dziewięciu miesięcy izolacji, a tutaj kolejne kilka dni go czeka! – żartowała.

Fatima nigdzie nie wychodzi. Jej mąż zaczął pracować z domu. Nie chciałam za bardzo pytać o niego. Zwierzyła mi się kiedyś, że ją uderzył, a raczej uderza regularnie od paru lat. Gdy zapytałam ją wtedy dlaczego wciąż z nim jest odpowiedziała, że chodzi o kartę pobytu. Jej mąż ma polskie obywatelstwo, a ona nie. Co rok przedłużają jej pobyt w Polsce, bo jest jego żoną. Gdy od niego odejdzie będzie bez papierów. Mówiła też, że odkąd jest w ciąży to się powstrzymuje. Islam zabrania uderzyć kobietę w ciąży, więc tylko krzyczy jak coś go zdenerwuje. Bałam się jej zadać pytanie o to, co będzie jak urodzisz. Dzisiaj słyszałam w jej głosie radość, więc mogłam odetchnąć. Fatimie buzia się nie zamknęła. Widocznie przez tę izolację nie ma się do kogo wygadać.

– Na szczęście przygotowałam wcześniej wyprawkę. Mam już ubranka, kosmetyki, pampersy. Teraz strach iść na zakupy. Coś z谋求ć przez Internet też niebezpiecznie, bo ten wirus ponoć utrzymuje się nawet kilka dni! – opowiadała.

– Też tak słyszałam. Zakupy trzeba zdezynfekować – dodałam.

– Serio? Jak to robić? – zapytała zdziwiona.

– Po prostu przecierasz wszystkie opakowania płynem do dezynfekcji. Owoce i warzywa trzeba myć dokładnie w gorącej wodzie i lepiej je jeść bez skórki – wytłumaczyłam.

– Dobrze, że mi powiedziałaś. Nawet mi do głowy nie przyszło, żeby tak robić. Ten wirus może być wszędzie...

– Niestety! Musimy podejść do tego spokojnie. Niedługo wymyślą jakąś szczepionkę i wszystko wróci do normy!

– Inshallah – powiedziała Fatima kończąc rozmowę. Jej mąż właśnie wrócił z zakupów, więc rozłączyła się szybko.

Adaś jeszcze spał spokojnie, więc miałam chwilkę, żeby przerzeć internetowe memy. Większość z nich mówiła o wyborach, które muszą się odbyć za wszelką cenę. Nawet za cenę zdrowia i życia obywateli!?

2 kwietnia

Adaś obudził nas bladym świtem. Już o piątej nad ranem byliśmy postawieni na równe nogi. Stwierdziłam, że trzeba szukać pozytywnych stron tak wczesnej pobudki i poszłam do piekarni po świeże pieczywo. Myślałam, że szósta rano to idealna pora, żeby uniknąć kolejki, ale i tak musiałam poczekać kilka minut. Chyba nie bez powodu ten okres chorowania na koronawirusa nazywa się pandemią. Jak widziałam na jednym z demotów pandy jedzą przez kilka godzin dziennie, a ludzie w czasie izolacji chyba mają podobnie. Aż strach będzie stanąć na wagę jak to wszystko się skończy...

W piekarni przywitała mnie moja ulubiona ekspedientka. Pani Jadzia – doktorantka, która od dwóch lat jest na emeryturze i jak mówi musi dorabiać do tych milionów monet, które jej wypłaca ZUS.

Poprosiłam o kilka bułeczek i kawałek sernika. Jak zwykle mówiliśmy jedna przez drugą, że panika wszędzie i policja też.

Straż miejska robi łapanki w myjniach samochodowych i na ulicach.

– Nawet na ławce nie można usiąść jak się człowiek zmęczy. Od razu mandacik! Już ten stan wojenny był lepszy! Człowiek w dzień chodził, gdzie chciał. Wczoraj nawet mój szef zapłacił mandat – opowiadała z przejęciem.

– Za co mandat?

– W naszym drugim sklepie około jedenastej przyszła jakaś młoda dziewczyna po kilka pączków. Nie było kolejki, więc ją Marta obsłużyła i wtedy wszedł pan z Sanepidu. Wlepił mandat za sprzedaż w godzinach dla seniorów. Szef się wkurzył, bo musiał jechać tam i jeszcze zapłacić kilka stóp.

– Skoro nikt starszy nie czekał w kolejce... – zaczęłam się głośno zastanawiać.

– Proszę Pani, oni mają przykaz z góry, żeby wypisywać te mandaty na prawo i lewo – dokończyła moje zdanie pani Jadzia.

– Musimy się pilnować! Zdrówka i do zobaczenia! – rzuciłam wychodząc w biegu, bo już pan czekający pod drzwiami nerwowo na mnie patrzył.

Wróciłam do domu i od progu przywitał mnie krzyk Adasia, który zdecydowanie bardziej od ciepłych bułeczek wolał mleczko z piersi. Przynajmniej mąż się ucieszył na widok sernika, który zniknął w ciągu kilku minut. Co za łakomczuch!

3 kwietnia

Zaczęło się... Fatima zadzwoniła do mnie o piątej nad ranem. Znowu pobudka bladym światem! Nie mogłam mieć o to pretensji, bo w końcu to komuś innemu się śpieszyło na ten opanowany przed koronawirusa świat. Powiedziała mi, że już czeka na Izbie Przyjęć w Ujastku, ale jej męża oczywiście nie wypuścili. Zapytałam jak się czuje i czy robili jej test na koronawirusa:

– Jaki test?! – zapytała zdziwiona – Nawet temperatury mi nikt nie zmierzył!

– Skup się na oddechu! Oddychaj spokojnie! – próbowałam odwrócić rozmowę od tematu testów.

– Jestem spokojna. Będzie cięcie! – odpowiedziała.

Odetchnęłam z ulgą. Rodzić bez wsparcia partnera, samej i na dodatek nie mówiąc po polsku naprawdę nie byłoby łatwo.

– Wszystko będzie dobrze! Też miałam cesarkę na Ujastku! Daj znać jak będzie po.

– Zadzwonię jak tylko będę mogła!

– Na pewno wszystko będzie dobrze. Trzymaj się dzielnie i myślami jesteśmy z Tobą! Jesteś silna i dzielna! Wszystko będzie dobrze! Za kilka godzin będziesz tulić w ramionach swojego maluszka! – powiedziałam starając się dodać jej otuchy jak tylko mogłam.

– Inshallah! – odpowiedziała.

Czekałam niecierpliwie na wiadomość. Po południu napisała, że wszystko dobrze i mały gigancik waży 4kg. Pobyt w szpitalu bę-

dzie skrócony o dobę, żeby zmniejszyć ryzyko zarażenia. Już w średę wróci do domu.

Pogratulowałam jej i nie mogłam powstrzymać się od łez szczęścia jak patrzyłam na zdjęcie maluszka, które mi wysłała. Najważniejsze, że już są razem i Fatima dobrze się czuje. Oczywiście jest całkowity zakaz odwiedzin, więc dumny tata zobaczy synka dopiero za 2 dni.

4 kwietnia

W końcu weekend! Może to zabrzmi dziwnie, ale mimo izolacji wciąż czekam na niego z niecierpliwością. Dlaczego? Tylko w sobotę i w niedzielę nie słyszę mojego męża, który pyta dziesięć razy dziennie na callu:

– Słuchać mnie? Nie słyszę Cię. Jesteś na mute? Już Cię słychać!

Uroki home office. Korzystając z tego, że mąż nie pracuje wysłałam go na zakupy. Jak zobaczyłam zdjęcie kolejki, które mi wysłał, to zaczęłam wątpić, czy te zakupy dzisiaj zobaczę. Zaczęłam ogarniać mieszkanie. W międzyczasie Adaś zdążył odkręcić dwa włączniki od piekarnika, zjeść pół kartki swojej ulubionej bajeczki i wyciągnąć całą zawartość szafy z ubraniami. Poddałam się! Adaś ogarnia szybciej robienie bałaganu niż ja robienie porządku, więc już lepiej zostawić to wszystko tak jak jest!

5 kwietnia

Rano zadzwoniła do mnie Fatima i pochwaliła się, że mały ładnie przybiera na wadze. Po południu mają wypis i mąż przyjedzie ich odebrać. Oczywiście nie będzie mógł wejść na oddział i ma czeaka w holu przy głównym wejściu.

– Super, że już dzisiaj będziesz w domu! – powiedziałam.

– Nawet nie wiesz jak się cieszę. Szpitalne jedzenie to sama wieprzowina. Nic nie tknęłam!

- Naprawdę?
- Na śniadanie kanapka z szynką, na obiad kotlet schabowy, a na kolację pasztet! – narzekała na szpitalne menu.
- Wiesz, jak na szpitalny jadłospis to full wypas! – odparłam wspominając dwie kromki chleba i odrobinę masła, które dostałam na śniadanie w pierwszą dobę po porodzie.
- Wypas będę miała dopiero w domu! Za 4 dni mam się zgłosić na zdjęcie szwów, a Ahmed ogoli wtedy główkę małemu.
- Ogoli mu głowę? Dlaczego?
- 7 dni po narodzeniu dziecka golimy mu głowę, bo tak nakazuje Koran.
- Aha... Imię już wybraliście?
- Jak ogolimy głowę to wtedy wybierzemy!
- Fajnie! – odparłam czując w duchu, że znowu zrobiłam gafę. Nie na to nie poradzę, ale ekspertką od islamu to nie jestem.
- Trzymaj się, Fatima, i ucałuj maluszka. Niech rośnie zdrowo! – powiedziałam na pożegnanie.
- Inshallah! – zakończyła rozmowę.

6 kwietnia

Powoli zbliża się Wielkanoc. Pierwsza, która spędzymy z Adą siem, ale też pierwsza bez rodziny i przyjaciół... Czas zacząć przygotowania, ale jakoś nie mam motywacji, żeby się za nie zabrać. Święta w izolacji to jednak nie będzie to samo! Zaczęłam od mycia okien. Adaś dzielnie mi pomagał i wylał miskę z wodą tak niefortunnie, że cała jej zawartość spłynęła na balkon sąsiada, który akurat wybrał ten moment, żeby puścić dymka.

- Przepraszam, najmocniej przepraszam. Moje dziecko przypadkiem wylało wodę! – krzyknęłam do sąsiada.
- Pani się nie przejmuj! Zimna woda zdrowia doda! – krzyknął pan Zdzisio.

„Dzięki Bogu, że na stare lata poczucie humoru go nie opuszcza!” – pomyślałam i wróciłam do mycia okien.

10 kwietnia

Nigdy nie byłam mistrzynią pieczenia babek na Wielkanoc. Nieważne, czy drożdżowa, czy piaskowa, zawsze wychodziła mi jakąś inną niż w przepisie. Poszłam na łatwiznę i zamówiłam dwie w pobliskiej piekarni. Gdy wracałam do domu, zobaczyłam wiadomość do Fatimy.

– Wybraliśmy imię – Fallou. Głowa też już ogolona. Mogę zadzwonić jak mąż będzie na zakupach? Około 13.00?

– Ładne imię. Jasne, zadzwoń kiedy Ci pasuje. – odpisałam i nie wiem czemu zaczęłam mieć jakieś złe przeczucie.

Wróciłam do domu i pochłonęła mnie jak zwykle opieka nad Adasiem. Zamówiłam też maseczki przed Internet, bo podali, że od 16 kwietnia będzie obowiązek zakrywania twarzy. Właśnie kolega z pracy wysłał mi demota ze zdjęciem muzułmanek w abajach, które patrząc na Europejczyków w maskach mówią o naiącym nawróceniu.

Około 13.00 zadzwoniła Fatima. Połączyła się przez Skype i mogłam zobaczyć małego Fallou jak łapczywie ssie pierś.

– Mały głodomorek! – powiedziałam śmiejąc się.

Przyjrzałam się lepiej Fatimie na kamerce i zobaczyłam kilka siniaków na dekolcie, ramieniu i duży fioletowy na policzku, który starała się ukryć trzymając telefon z drugiej strony.

– Fatima, czy on znowu Cię...? – zaczęłam pytać, ale od razu mi przerwała.

– Nie pytaj, proszę... – odparła ze łzami w oczach.

– Boże, dopiero co urodziłaś i już Cię pierze...

– Mały wrzeszczał całą noc i się wkurzył!

– Nie usprawiedliwiaj go! Niemowlaki często płaczą i to nie jest powód, żeby bić żonę! Wiesz czemu tak płakał? Może mają koliki?

– Na pewno nie z głodu i miał sucho. Zaczęłam mu podawać mleko modyfikowane, bo bardzo mnie bolą piersi jak ssie. Może przez tę zmianę?

– Możliwe. Są takie kropelki. Zamówię Ci je przez Internet na Twój adres. Powinny pomóc.

– Dziękuję. Nie wiem, co bym zrobiła bez ciebie. Muszę z nim zostać. Dostałam kartę pobytu tylko dlatego, że jest moim mężem. Nie chcę wracać do Senegalu!

– Wiem. Nie martw się! Dasz małemu kropelki i będzie dobrze! Jak tylko Fallou podrośnie, zapiszesz go do żłobka i będziesz mogła zacząć szukać pracy. Musisz być niezależna. Jak nie, to on wciąż znajdzie powód, żeby Cię uderzyć. Gdybyś nie czuła się bezpiecznie, dzwoń od razu do mnie! Dam Ci też numer na infolinię dla ofiar przemocy. Jest tam możliwość rozmowy po angielsku.

– Dziękuję. Nie wiem co bym bez ciebie zrobiła. To musi zostać tylko między nami.

– Nie dziękuj. Powinnam to zgłosić na policję, ale wiem, że to go jeszcze bardziej rozjuszy... Obiecaj mi jedno! Jakby znowu próbował to dzwoń od razu!

– Obiecuję!

Skończyłam rozmawiać i ręce mi drżały. Musiałam usiąść i wziąć głęboki oddech.

Policzyłam do 10! Te kropelki – muszę jej ogarnąć na dzisiaj. Jak Fallou będzie znowu płakał w nocy, to wolę nie myśleć, co czeeka Fatimę. Poprosiłam męża, żeby został z Adasiem i pobiegłam do apteki. Jak na złość musiałam odstać pół godziny w kolejce. Wspominałam opowieści babci o kolejkach za komuny. Teraz zaczynaly one nabierać innego sensu! Wróciłam do domu z kropelkami, zdezynfekowałam opakowania i wysłałam męża, żeby je włożył do skrzynki na listy Fatimy.

Jak wrócił, napisałam smsa:

– Kropelki są w skrzynce. Dawkowanie na opakowaniu. Trzymaj się dzielnie! Daj znać czy pomogły.

Wróciłam do świątecznych przygotowań, w których dzielnie pomagał mi Adaś. Bilans zysków strat niestety był ujemny, ale jego uśmiech bezcenny!

12 kwietnia

Jakoś dopiero jak usiadłam przy przystrojonym kwiatami i pisankami stole, to poczułam jakąś taką pustkę. Święta zawsze kojarzyły mi się z rodzinnym czasem, spędzonym w gronie najbliższych.,,Im nas więcej, tym weselej!” – zawsze powtarzał wujek, jak brakowało miejsca przy stole i pożyczaliśmy krzesła od sąsiadów. Starałam się szukać pozytywów, bo przecież wiele osób spędzi te święta samotnie, a my jesteśmy w trójce. Dzięki rozmowom przez Skype możemy się zobaczyć i pośmiać na odległość. Zawsze uważałam, że kontakt wirtualny nigdy nie zastąpi rzeczywistego, ale lepszy rydз niż nic! Usiedliśmy do śniadania i poczułam dziwne ukłucie. Pomyślałam sobie, że na szczęście Adaś jest mały i nie będzie pamiętał jak spędzał pierwszą Wielkanoc.,,Wkrótce wszystko wróci do normy!” – powtarzałam w myślach te słowa jak modlitwę.

13 kwietnia

Lany Poniedziałek musi być dobrze pochlapany. Polewanie się w domu wiadrem wody nie wchodziło w grę, ale trochę się pochlapaliśmy. Moja mokra grzywka wpadła mi do oczu!

– Mam nadzieję, że niedługo otworzą zakłady fryzjerskie – powiedziałam z nadzieją w głosie.

– Mogę obciąć ci włosy! – ochoczo zaproponował mąż.
– Umiesz? – dopytywałam zdziwiona, bo nigdy nie widziałam, żeby komuś obcinął włosy.

– Widziałem filmik na nacie jak to zrobić. Mega proste!
– Na filmiku może być proste, ale... – zaczęłam.
– Nie martw się! Tylko trzeba zrobić ciach, ciach, ciach i goteowe – mąż próbował namówić mnie na swoje usługi fryzjerskie.

– Jednak wolę spać moją grzywkę spinką! Po twoim cięciu to nawet po izolacji nigdzie nie wyjdę! – stwierdziłam i oczami

wyobraźni zobaczyłam siebie z króciutka centymetrową, która w połączeniu z moimi zakolami wyglądałaby komicznie.

Lepiej poczekać.

16 kwietnia

Dokładnie dzisiaj dotarły maseczki, które zamówiłam z małej pracowni krawieckiej. Idealnie się złożyło, bo bez nich byłabym uziemiona. Nakaz zasłaniania ust i nosa stał się faktem. Gdy wyszłam z domu i zobaczyłam wszystkich mijających mnie ludzi w maskach lub zasłaniających twarz szalikami, apaszkami czy koszulkami, poczułam się jak w jakimś filmie. Adaś patrzył na mnie podejrzliwie jak zasłoniłam twarz. Jakby chciał powiedzieć: „Co to? Jakaś nowa zabawa? A gdzie moja maseczka?”. Na szczęście maluchom nie trzeba zakrywać buzi. Maski, rękawiczki, co będzie dalej? Zamiast się zbliżać do normalności, chyba jeszcze bardziej się od niej oddalamy. Ile jeszcze po potrwa? Na dodatek nie mam żadnych wieści od Fatimy. Jej telefon nie odpowiada. Staram się nie martwić, ale tylko uśmiech Adasia sprawia, że myślę pozytywnie. Otaczająca rzeczywistość niestety nie napawa optymizmem.

Distingo
en la literatura konkurso
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Helena Biskup

Alvenas novaj tempoj

Kiam matene mi foriris promeni kun mia hundo apud mia domo, sur la verdaĵo, du aproj trankvile fosis teron serĉante ion manĝebalan. Mi logas en granda urbo, en moderna kvartalo de altaj domoj kaj tiu ĉi spektaklo kun aproj kaŭzis atakon de hurlanta furio ĉe mia hundeto kaj rapidegan korbatadon ĉe mi. La aproj trattis nin kiel entrudulojn kaj malrapide malproksimiĝis la najbaran verdaĵon.

Kio okazadas kun ni?

Oni antaŭvidis belan sunan tagon. En arbaj kronoj kriaĉas birdoj, ie ekbojis hundo respondante je hunda krio de la mia. Mi havas la impreson, ke la naturo ankaŭ atendis tion, kio okazos.

Kronviruso – pepis nervoze streĉitaj paseroj. Kron-vi-rus-o – ki-o – ĝi – es-tas – demandis uzante alfabeton de Morse pego. Tio ĉi estas io terura – eksusuris folioj de arboj intertaŭzitaj per vento.

Mi eksidis la benkton. Ĝenis min la masketo sur mia vizaĝo portata laŭ la direktivoj de la ministro Szumowski. Komence de la pandemio mi kudris 20 masketojn po 5 por ĉiu membro de la familio.

Infanoj ŝercis petante la maskon de Zorro aŭ de regidino, mia edzo sendepende de miaj agoj estas ĉiam malkontenta pri la rezulto...

Estis matena horo 5.40. Preterpasis min maljuna najbarino iranta preĝejon. La espero kaj religio estas kiel lambastonoj subtenantaj homojn dum ilia vojo al la eterneco – pensante tion mi alridis ŝin. Ŝi vigligis siajn pašojn probable pensante pri pastro staranta en la enirejo de la preĝejo kaj kalkulanta alvenantajn partoprenantojn de diservo. La homoj ĝuis la bezonon de kredo. Ni permesu al ili kredi laŭ ilia metodo. Kaj se tio ĉi helpas al ili dum sufero, ĉu ni rajtas forpreni de ili la lastan kašejon: la kredon?

Mi ne suferas pro izoliĝo de homoj. Sufiĉas al mi mia familio. Normale mi laboras kiel kudristino en firmao produktanta virinajn korsetojn. Neniu mendas ilin, do nia ĉefo ordonis atendi telefonajn decidojn. La laboristoj ricevas nur parton de la salajro.

Mi ne bedaŭras, ke la registaro ordonis fermi kinejojn, teatrojn, kafejojn, restoraciojn. Egalas al mi, ke ne funkcias galerioj kaj komercejoj. Ĝis hodiaŭ suficias, ke unufoje en la semajno, komune kun la edzo, ni vizitas superbazaron.

Kiam oni anoncis: „Restu hejme” – mi ekĝuis ion similan al kvietigo kaj mi scias, ke multe da aliaj homoj sentas simile, kvankam publike oni ne diris tion. Kronviruso daŭre por multaj prezentiĝas kiel malreala problemo, eĉ temo por ŝercoj. Finfine mia familio komune manĝas ĉe la tablo, ludas diversajn tabulludojn...

Tra la fenestro mi observis mian najbaron, normale profundigintan en laboro oficiston, kiun antaŭ nelonge mi vidadis forvojaĝantan frumatene laboron. Nun, vestita per pantalonoj malpurigitaj per tero li fosas bedojn en la ĝardeneto malantaŭ la konstruaĵo. La bedo estas vere malgranda, sed lia edzino aĉetis ĉe ĝardenisto plantojn, kaj ili devas fari kun ili ion ajn.

Mi observas knabon promenigantan maljunan hundon. Mi scias, ke la nomo de la hundo estas Lentugulo kaj ke ĝi estas 15-jaraĝa. Tiу ĉi aĝo similas al 100 jaroj ĉe homo. De la lasta vintro la hundo evidente havas problemojn kun irado: ĝi ŝanceligas sur

piedojoj kaj la kanabo pacience akompanas ĝin irante per malgrandaj paſoj.

Kun hurlanta signalo ie veturis ambulanco. Malsanulejoj enkondukis specialajn regulojn por tiuj, kiuj devis ekloĝi en ili pro diversaj kaŭzoj. En urboj, kiuj havas nur unu malsanulejon, portempe ŝanĝitan je fortikajo atendanta personojn malsanajn je kronviruso, daŭris dramo de aliaj malsanuloj bezonataj tujan helpon en malsanulejo. Malšparita estas tempo de helpantoj el la rapida helpo dum longaj transportoj al najbaraj urboj de aliaj homoj mortantaj je aliaj malsanoj.

Ŝajnas, ke ĉio ŝanĝigas en nova ritmo. Tio ĉi ne koncernas min!!!

„Mi revenos hejmen kun la hundo kaj poste mi forĝetos la sakon kun malutila vestaĵo en ujon de Pola Ruĝa Kruco antaŭ la domo” – maldiligente mi ekpensis. „Espereble hodiaŭ mia 10-jaraĝa filo sukcese uzos la komputilon dum la reta instruado kaj mi ne devos decidi kiu kaj en kia vico ekuzos ĝin: ĉu la filo, ĉu la patro deziranta kontroli sian retan korespondadon”.

Ili ambaŭ nervozigas min ĉiutage pli. Mi ne scias kiu el ili estas pli infaneca kaj pli obstina efektivigante siajn rajtojn. Por mia filineto mi konstruis dometon malsupre de la tablo kovrante ĝin per malnovaj kurtenoj, por ke ŝi povu aranĝi tie kuŝujon por si mem kaj por siaj pupoj. Okazadas, ke ni ambaŭ ekdormetas tie dum legado de fabeloj. Mi havas la impreson, ke denove mi estas la infano de mia patrino kaj simile al mia filino mi havas longajn harojn.

Persiste revenas al mi miaj rememoroj el la infaneco, kiam mi havis tempon por ĉio. Mia patro ankaŭ konstruis vintre tendon sub la tablo kaj malpermesis al la patrino detrui ĝin. Mi ekkonstatis, ke danke al la viruso mi denove promenadas ne kurante kun paniko en la okuloj, ke mi havas tempon observi miajn infanojn.

Ĉu vi ne havas la impreson, ke ni revenis al normalaj reguloj de la vivo?

Mi pensas pri miaj maljunaj gepatroj logantaj en vilago. Iam mi aĉetis por ili poŝtelefonon kaj mi pagas la abonon por esti certa, ke en ĉiu momento mi povas ekaudi ilian vocon.

„Ĉe ni vere ne ekzistas kronviruso, neniu ion similan vidis en nia vilaĝo – konvinkas min la patrino. Venu”. Fakte ni povus veni. La malnova gepatra domo estas sufiĉe granda por ni ĉiuj, sed kio okazos se iu el ni malsanos? Ni ne havas eĉ aŭtomobilon por rapide trovi helpon!

Televideoelsendoj nervozigas min, pro tio mi elektis radioelsendojn de la „Radio Zo”. Amuzas min gaja formo de la elsendoj, sed ankaŭ ĉe ili ĉiujn 30 minutojn audeblas informoj pri la lando kaj eksterlando. Mi aŭskultas pri la tragedio dum la pandemio en la Domoj de Sociala Helpo kaj mi pensas kiel senfortaj okazas iliaj eklogantoj kaj zorgantoj. Mi pensas pri dramo de infanoj, kiuj fide lokis tie siajn proksimulojn kaj nun ilia konscienco subproponas al ili kontraŭdirajn solvojn –unu pli maltrafa ol la alia. Alporti la patrinton hejmen? Neniu scias, kion ŝi kuntrenos el tiu Domo. Lasi ŝin tie? Ni ja havas la moralan devon zorgi pri maljunuloj. La timo pro malsano kaŭzas, ke mi estas preta inklinigi mian edzon forvojaĝi kun infanoj al la familia vilaĝo. La lernojaro baldaŭ finiĝos, li laboras rete...

La timo pro kronviruso kaŭzis ankaŭ, ke plifortigis agoj de na-ciistoj. La viruso ja alvenis el Ĉinio. Surstrate oni devas bati ĉiun, kiu ne aspektas kiel vera polo, precipe ĉinojn, por ke ili ĝuu tiun fremdecon. Kulpaj estas iuj fremduloj kaj ĝuste ili ĉiam de ie alportas dangeron.

Malcertaj iĝis tiuj, kiuj ĵus revenis el trans landlimo. Pro kio ili vizitis eksterlandon? Aldone, revenante eble kun viruso en la gorĝo, ili alportis siajn infektitajn per la kronviruso eŭrojn kaj dolarojn por infekti nin ĉiujn. Ili povis do sendi monon virtuale per banka konto kaj ne reveni ĝis la fino de la pandemio. Baritaj limoj nenion signifas por homoj, kiuj eĉ ne unufoje en la vivo forvojaĝis eksterlanden, sed montriĝas dramaj por tiuj, kiuj revenas aŭ logas kaj laboras ĉe ambaŭ flankoj de la unia limo. Tiu ĉi viruso konsciigis nin, ke limoj daŭre ekzistas kaj ke ili bone fartas.

Hodiaŭ Pollando sen GLAT, morgaŭ sen minoritatoj kiel kašubo, silezianoj, montaranoj, mazuroj, ĝis restos nur veraj poloj – mi legis

mesaĝon de iu naciisto ĉe Fejsbuko. Kaj mi estas reprezentanto de la minoritato kaŝubojo...

Sekvaj skandaloj rilataj al pandemio pruvas por nekredantoj, ke ni, civitanoj, ne estas egalrajtaj. Unu grupon reprezentas mode-staj homoj kun mezaj salajroj, kiuj servas tie, kie oni ne povas kv-a-ranteni: por uzantoj de sanservojo, manĝovendejoj, elektrocentraloj, gascentraloj, akvocentraloj... La duan grupon konsistigas reprezentantoj de nia estraro, kiuj trompas nin senpune je milionoj da zlotoj a-ĉetante sekurvarojn teorie por ni ĉiu necesajn dum la pandemio, malaltigante salajrojn por flegistinoj en malsanulejoj, donacante 54 milionojn da zlotoj al policistoj gardantaj decidpovajn instancojn dum protestoj de civitanoj.

Mi sendis al miaj konatoj la mesaĝon kun mia opinio, ke post la pandemio nenio estos kiel estis: ateistoj ekkredos, kredantoj perdos sian kredon. Miaj konatoj samopiniis.

Naskiĝos novaj principoj, kio ofte okazadas post krizo. Multfoje mi aŭdis paroladojn de diversaj landaj kaj eksterlandaj gravuloj, ke ni batalas kontraŭ grava malsano kaj ke en tiu ĉi batalo ni ne solas.

Nokte, kiam mia familio dormas kaj neniu bezonas la komputilon, mi eksidas ĉe la ekrano. Mi legas mesaĝojn ĉe Fejsbuko pri la fatala organizo de laboro de respondeculoj kaj pri la senforteco de homoj, kiuj bezonas helpon. Mi suspiras hipokrite: „Kiel bone, ke tiu ĉi situacio ne koncernas mian familion”. Mi provas ekkompreni la decidantojn, kiuj lernas el propraj eraroj, sed ĉiu ili ekkomprenos min kiam okazos mia vico? Por mallonga tempo alvenas timo de ne-konato, sed tuj mi pensas, ke tio ĉi ja ne ankoraŭ koncernas min...

En interhomaj rilatoj kreskas la nivelo de agreso. Multnombraj familioj fermitaj en malgrandaj loĝejoj estas kiel fontoj por venontaj mortigoj, memmortigoj, psikaj malsanoj. Niaj infanoj ĉutage pli vigle traserĉas la retlon kaj ni ne povas kontroli kion ili serĉas. Instruado en la reto ja postulas ankaŭ propran engaĝigon de lernanto.

Alvenas novaj tempoj...

Wyróżnienie
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Helena Biskup

Nadchodzą nowe czasy

Kiedy rano wyszłam na spacer z psem przed domem na trawniku 2 dziki spokojnie ryły ziemię w poszukiwaniu czegoś jadalnego. Mieszkam w wielkim mieście, w nowoczesnej dzielnicy wysokich domów i ten widok spowodował atak jazgotliwej furii u mojego ratlerka i gwałtowne bicie serca u mnie. Dziki potraktowały nas jak intruzów i powoli oddaliły się na sąsiedni trawnik.

Co się z nami dzieje?

Zapowiadał się piękny, słoneczny dzień. W koronach drzew wydzieralały się ptaki, gdzieś zaszczekał pies odpowiadając na psi krzyk mojego. Mam wrażenie, że przyroda też czekała na to, co się wydarzy.

Koronawirus – ćwierkały podminowane wróble. Ko-ro-na-wi-ru-s-a-co-to? – zapytał alfabetem Morse'a dzieciół. To coś strasznego – zaszemrały liście drzew targane wiatrem.

Usiadłam na ławeczce. Przeszkadzała mi maseczka na twarzy założona zgodnie z wytycznymi min. Szumowskiego. Na początku pandemii uszyłam ich 20 – po 5 szt. dla każdego członka rodziny. Dzieci żartowały prosząc o maskę w stylu Zorro lub królewny, mężowi i tak nigdy nie mogę dogodzić...

Była 5.40 rano. Minęła mnie stara sąsiadka idąca do kościoła. Nadzieja i religia to laski wspierające człowieka w jego drodze

do wieczności – pomyślałam uśmiechając się do niej. Przyśpieszyła kroku myśląc zapewne o księdzu stojącym w kruchcie i liczącym nadchodzących uczestników mszy. Ludzie odczuwają potrzebę wiary. Pozwólmy im wierzyć jak chcą i w kogo chcą. I jeśli to im sprawia ulgę w cierpieniu, to czemu mamy ich pozbawiać ostatniego schronienia wiary?

Nie cierpię z tego powodu, że nie spotykam się z ludźmi. Wystarczy mi moja rodzina. Na co dzień pracuję jako szwaczka w firmie gorseciarskiej. Nie ma zleceń, szef kazał czekać w domu na telefon. Dostajemy część wynagrodzenia.

Nie żałuję, że zamknęły kina, teatry, kawiarnie, restauracje. Jest mi obojętne, że nieczynne są galerie handlowe i targowiska. Jak do tąd wystarcza, że raz w tygodniu idziemy z mężem na duże zakupy do supermarketu.

Kiedy powiedzieli: „Zostań w domu”, poczułam coś w rodzaju ulgi i wiem, że wielu ludzi czuje podobnie, choć publicznie o tym nie mówi się. Koronawirus ciągle jest dla wielu odległym problemem, a nawet tematem żartów. Wreszcie wspólnie jadamy posiłki, gramy w gry planszowe...

Obserwowałam przez okno sąsiada, zapracowanego urzędnika, którego jeszcze niedawno widywałam, jak wyjeżdżała co rano do pracy. Teraz w spodniach pobrudzonych ziemią kopie grządki w ogródku za budynkiem. To małe kawałeczek gruntu, ale jego żona ściągnęła od ogrodnika sadzonki i coś z tym muszą zrobić.

Widzę chłopca, jak wyprowadza starego psa. Wiem, że pies nazywa się Piegus i ma 15 lat. To jakby 100 lat u człowieka. Od ostatniej zimy ledwie chodzi: chwieje się na nogach, a chłopiec cierpliwie mu towarzyszy idąc drobnymi krokami.

Z wyciem sygnału przejechała gdzieś obok karetka pogotowia. Szpitale wprowadziły specjalne rygory dla tych, którzy powinni do nich trafić z różnych powodów. W miastach, gdzie jest jeden szpital i zamieniono go w twierdę oczekującą na chorych zakażonych koronawirusem, trwa dramat innych chorych wymagających natychmiastowego leczenia. Marnowany jest czas ratowników z karetek

pogotowia na długie przejazdy do sąsiednich miejscowości, a w tym czasie umierają ludzie na choroby współistniejące.

Wydaje się, że wszystko toczy się w nowym rytmie. To mnie nie dotyczy!!!

Wróćę z psem i wyniosę worek ubrań do pojemnika PCK przed domem – pomyślałam leniwie. Mam nadzieję, że dzisiaj mój 10-letni syn da sobie radę z obsługą komputera w czasie zdalnego nauczania i nie będę musiała decydować kto ma pierwszeństwo w dostępie: syn czy ojciec chcący sprawdzić swoją korespondencję.

Obaj mnie denerwują każdego dnia bardziej. Nie wiem, który z nich jest bardziej dziecięcy i zacietrzewiony w egzekwowaniu swoich praw. Córce zrobiłam domek pod stołem przykrywając go starymi zasłonami, aby urządziła tam legowisko dla siebie i swoich lalek. Czasem przytulone obie zasypiamy w trakcie czytania bajki. Mam wrażenie, że znów jestem dzieckiem swojej mamy i mam długie włosy jak moja córka.

Uporczywie wracają do mnie wspomnienia z dzieciństwa, kiedy miałam na wszystko czas. Mój ojciec też budował mi zimą namiot pod stołem i nie pozwalał mamie go zniszczyć.

Uświadomiłam sobie, że dzięki wirusowi znów spaceruję, a nie biegnę z obłędem w oczach, że mam czas na obserwowanie moich dzieci.

Czy aby nie jest tak, że wróciłyśmy do normalnego rytmu życia?

Myślę o moich starych rodzicach mieszkających na wsi. Kiedyś kupiłam im telefon komórkowy i płacię abonament, aby mieć pewność, że w każdej chwili mogę usłyszeć ich głos.

U nas nie ma żadnego koronawirusa, nikt takiego w naszej wsi nie widział – przekonuje mnie mama – przyjeżdżajcie. Właściwie to można. Stary dom rodziców pomieści wszystkich, ale co będzie jeśli ktoś z nas zachoruje? Nie mamy nawet samochodu, aby szybko szukać pomocy.

Telewizja mnie denerwuje, więc słucham radia. Wybrałam Radio „Z”, ponieważ bawi mnie rozrywkowa forma prowadzenia au-

dycji, ale przecież tam też co pół godziny są informacje z kraju i ze świata. Słucham o tragedii w dobie koronawirusa Domów Opieki Społecznej i myślę jak bezradni są ich pensjonariusze i opiekunkowie. Myślę o dramacie dzieci, które w dobrej wierze umieściły tam swoich bliskich, a teraz sumienie podpowiada im sprzeczne rozwiązańa – jedno bardziej niewłaściwe od drugiego. Zabrać mamę do domu? Kto wie co przywlecze. Zostawić? Przecież mamy moralny obowiązek opieki nad starymi ludźmi. Lęk przed chorobą powoduje, że jestem skłonna mimo wszystko namówić męża do wyjazdu z dziećmi na wieś do moich rodziców. Rok szkolny i tak się kończy, on pracuje zdalnie...

Strach przed wirusem wzmacnił też działania nacjonalistów, wszak koronawirus przywędrował z Chin. Należy bić na ulicy każdego, kto nie wygląda jak prawdziwy Polak, a zwłaszcza Chińczyków – niech mają za swoje. Winni są jacyś obcy i to oni zawsze skądś przynoszą zagrożenie.

Podejrzani stali się wszyscy ci, którzy wrócili z zagranicy. Po co tam pojechali? Dodatkowo wracając być może z wirusem w gardle złośliwie przywieźli te swoje zakażone koronawirusem euro i dolary, żeby nas zarażać. A przecież mogli je przesyłać wirtualnie na konto i spokojnie przeczekać epidemię. Zamknięte granice nic nie znaczą dla ludzi, którzy nigdy w życiu nie wyjechali za granicę, ale są dramatem dla tych, którzy wracają lub mieszkają i pracują po obu stronach unijnej granicy. To wirus uświadomił nam, że granice nadal istnieją i mają się dobrze.

Dzisiaj Polska bez LGBT, jutro bez Kaszubów, Ślązaków, Górali, Mazurów, aż pozostań tylko „prawdziwi Polacy” – przeczytałam wpis nacjonalisty na fb. A ja z Kaszub...

Kolejne afery związane z epidemią dowodzą niedowiarkom, że nie jesteśmy sobie równi. Z jednej strony zwykli ludzie z przeciętnym wynagrodzeniem obsługujący te branże, które nie mogą stanąć na kwarantannie: służba zdrowia, sklepy spożywcze, elektrownie, gazownie, wodociągi, z drugiej bezkarne milionowe „przekrąty” przedstawicieli naszej władzy przy zakupach środków ochrony

osobistej, obniżanie poborów pielęgniarkom w szpitalach, 54 mln zł na nagrody dla policjantów za chronienie decydentów przed protestami społeczeństwa...

Napisałam do znajomych, że po pandemii nic już nie będzie takie jak wcześniej: ateści uwierzą – wierzący stracą wiarę. Przyznali mi rację. Pojawią się nowe zasady, jak to często bywa po kryzysach. Wielokrotnie słyszałam wypowiedzi najważniejszych osób w kraju i na świecie, że walczymy z groźną chorobą i że w tej walce jesteśmy razem. W nocy, kiedy rodzina śpi i nie okupuje jedynego komputera, ja zasiadam przed ekranem. Czytam wpisy na fb świadczące o fatalnej organizacji ze strony osób odpowiedzialnych i bezsilności potrzebujących pomocy. Wzdycham obłudnie: „Jak dobrze, że to nie dotyczy mojej rodziny”. Staram się zrozumieć uczących się na własnych błędach decydentów, ale czy oni postarają się zrozumieć mnie, kiedy nadziejdzie moja kolej? Pojawia się na krótko strach przed nieznanym, ale przecież mnie to jeszcze nie dotyczy...

W relacjach między ludźmi wzrasta poziom agresji. Wieloosobowe rodziny zamknięte w małych mieszkaniach to ogniska zapalne dla przyszłych zabójstw, samobójstw i chorób psychicznych. Nasze dzieci są coraz sprawniejsze w przeszukiwaniu internetu. Nie jesteśmy w stanie kontrolować czego szukają, bo przecież zdalne nauczanie wymaga również inwencji ucznia.

Nadchodzą nowe czasy....

Distingo
en la literatura konkurso
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Inès Kahin

Izoliteco, katalizilo

Marto.

Vekiĝi frue, vestiĝi, ŝminki min, veturi ien. Bibili kun homoj, rideti, suferi de la bruo, de la lumo. Veturi denove, servestiĝi, demeti ŝminkon, duŝi min. Kuiri ion, kaj fine, fine, havi iom da tempo por mi mem.

Oni rajtas resti hejme? Eĉ *devas* resti hejme? Kia feliĉo.

Rete mi legas ĉie ke estas idealaj okazo esti kreema, sporti, legi, lerni. Mi faros nenion el tiuj aferoj. Mi fakte faros simple nenion.

Depresion kaj anksion de kiuj mi suferas jam de kelkaj jaroj kaŝas mi ankoraŭ plendinte antaŭ mia familio, miaj kolegoj kaj aliaj konatoj pri la kvarenteno: mi estus faronta tiom multe sen la viruso! Sed mi ĉiam lacas, kaj jam scias ke mi pasigos 2 monatojn inter mia sofo kaj mia lito, sen ia kulpo. Ĉar ĉio estas subite nuligita, kaj mi rajtas resti hejmen.

Pri la resto mi ne pensas, ĉar kontraŭe al miliardoj da homoj, mi konservos mian vivkvaliton, mi bonŝancegas. Aldone al logado en „bona” parto de la mondo (mi pli simple dirus en imperiisma

lando), mi ne havos mon-problemojn dum tiu-ĉi periodo, kaj ne vere timas la viruson: mi ne estas flegistino, nek kasisto.

Mi zorgos nur pri mi mem, ĉar mi ne havas infanojn. Aŭ preskaŭ ne: mi loĝas kun mia koramiko, kaj ni disiĝos tuj post la hejmrestado. „Kara mia, mi amas vin, sed tro juna estas mi por vivi kiel eta edzino” diros mi al li, pakante miajn valizojn.

Sed nun estas ankoraŭ nur marto, kaj mi tion ne scias. Mi sentas iun ĝenon pri nia rilato, sed ne volas pensi pri ĝi. La kvaranteno ne disiĝigis nin, sed certe katalizis la procezon.

Aprilo.

Blaise Pascal klarigas: „Nenio estas tiel neeltenebla por homoj, kiel esti en kompleta ripozo, sen pasioj, sen koncernaĵoj, sen distro, sen apliko”. Mian rajton esti deprimita kaj neaktiva asertas mi ankoraŭ, sed mi ekkomprenas la gravecon por mi de socia kontakto. Ĝi devigas min agi, kvankam mi ne ŝatus, kaj tiel mia vivo konservas ian sencon.

Al mia patrino telefonas mi preskaŭ ĉiutage, kiel mi kutimas fari ekde mi foriris de la gepatra hejmo. Si fartas bone, si pentras, si legas, si ludas pianon. Mi honeste ŝatus esti apud si, si estas amuza kaj agrabla kompanio. Kaj ankaŭ mian pianon sopiras mi! Ĉu mi estas brila pianistino? Certe ne, sed ĝi trankviligas min. La *Mazurkojn* de Chopin aŭskultas mi anstataŭ povi ludi ilin.

Dank al tiu-ĉi longa senaktivita tempo, mi povas pensi pri mia vivo, pri kion mi ŝatus por ĝi. Kontraŭdeprimiloj forvišas la plej terurajn pensojn, sed ankaŭ ĉion alian pozitivan. Mi decidas ĉesi preni ilin.

Diskutante kun amikoj, mi ekkomprenas ke multaj estas tiuj kiuj prenas gravajn decidojn nuntempe. La pandemio elprenas nin de nia ĉiutageco, kaj subite oni ne plu eltenas tion, kion oni hieraŭ simple neis.

Majo.

Mi ŝategus skribi pri la socia katastrofo kiu estas tiu viruso. Ĉar mi fakte havas tre fortajn opiniojn pri ĉio: hejma perforto, polici-stoj, politikistoj. Sed mi certas ke aliaj bone skribos pri ili.

Do mi egoisme parolos pri mi. Eble vi eĉ scivolas, vi la leganto. Mi havas bonajn novaĵojn. Aŭskultante *Tiel parolis Zarathustra* de Strauss, mi subite ekploras, kortuŝita. Ekplori antaŭ beleco, kia emocio! Tiam mi ekscias ke mi bone decidis, ĉesante la prenadon de piloloj: mi estas resaniĝanta. Dank al pandemio? Ironie, ĉu ne?

Wyróżnienie
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Inès Kahin

Izolacja, katalizator

Marzec.

Wstać wcześnie, ubrać się, umalować, gdzieś pojechać. Rozmawiać z ludźmi, uśmiechać się, znosić hałas, światło. Znów jechać, rozebrać się, zmyć makijaż, wziąć prysznic. Ugotować coś i wreszcie, wreszcie mieć nieco czasu dla siebie.

Wolno zostać w domu? Wręcz *trzeba* zostać w domu? Co za szczęście.

Wszędzie w Internecie czytam, że to idealna okazja do bycia twórczym, uprawiania sportu, czytania, nauki. Nie zrobię żadnej z tych rzeczy. Właściwie to po prostu nie będę robiła nic.

Depresję i niepokój, na które cierpię już od kilku lat, wciąż ukrywam skarżąc się mojej rodzinie, kolegom i znajomym na kwarantannie: gdyby nie wirus, tak wiele bym robiła! Ale ciągle jestem zmęczona, i wiem już, że spędzę 2 miesiące między kanapą i łóżkiem, niewinnie. Ponieważ wszystko nagle odwołano, a ja mam prawo zostać w domu.

O wszystkim innym nie myślę, bo w przeciwieństwie do miliardów ludzi jakość mojego życia nie ucierpi, mam ogromne szczęście. Poza mieszkaniem w „dobrej” części świata (powiedziałabym po prostu – w kraju imperialistycznym), nie doświadczę w tym okresie problemów z pieniędzmi, a wirusa właściwie się nie boję: nie jestem pielęgniarką ani kasjerką.

Będę się troszczyć tylko o siebie, ponieważ nie mam dzieci. Albo nie do końca: mieszkam z chłopakiem, ale zaraz po kwarantannie rozstaniemy się. „Skarbie, kocham cię, ale jestem za młoda, żeby żyć jak skromna żona” – powiem mu, pakując walizki.

Ale jest dopiero marzec, a ja o tym jeszcze nie wiem. Czuję jakiś dyskomfort w naszym związku, ale nie chcę o nim myśleć. Kwarantanna nas nie rozdzieliła, ale niewątpliwie skatalizowała proces.

Kwiecień.

Blaise Pascal wyjaśnia: „Nic nie jest tak nieznośne dla ludzi jak pozostawanie w całkowitym spoczynku, bez pasji, trosk, rozrywek, praktyki”. Nadal twierdzę, że mam prawo być przygnębiona i nieaktywna, ale zaczynam rozumieć wagę kontaktu społecznego. Zmusza mnie on do działania, choć go nie chcę, a w ten sposób moje życie zachowuje jakiś sens.

Do mamy dzwonię prawie codziennie, co mam w zwyczaju robić odkąd opuściłam dom rodzinny. Ona ma się dobrze: maluje, czyta, gra na pianinie. Szczerze mówiąc chciałabym być przy niej, jest zabawną i miłą towarzyszką. Tęsknię też za moim pianinem! Czy gram dobrze? Na pewno nie, ale to mnie uspokaja. Słucham mazurków Chopina zamiast móc je zagrać.

Dzięki czasowi długiej nieaktywności mogę pomyśleć o swoim życiu, o tym, czego bym w nim chciała. Antydepresanty wymazują najstraszniejsze myśli, ale także wszystko to, co pozytywne. Postanawiam je odstawić.

Rozmawiając z przyjaciółmi zaczynam rozumieć, że wielu z nich podejmuje dziś ważne decyzje. Pandemia wyciąga nas z codzienności, i nagle to, czemu wczoraj zaprzeczaliśmy, dziś jest nie do wytrzymania.

Maj.

Bardzo bym chciała napisać o katastrofie społecznej, którą spowodował ten wirus. Mam bowiem silne przekonania na każdy temat: przemocy domowej, policji, polityków. Ale jestem pewna, że inni dobrze na ten temat napiszą.

Zatem samolubnie powiem o sobie. Może nawet, czytelniku, jesteś ciekaw. Nie mam dobrych wiadomości. Słuchając *Tako rzecze Zaratustra* Strausza nagle, wzruszona, zaczynam płakać. Zapłakać w obliczu sztuki, co za emocja! Wówczas uświadamiam sobie, że dobrze zrobiłam decydując o odstawieniu tabletek: zdrowieję. Dzięki pandemii? Co za ironia, prawda?

Z esperanta tłumaczył Przemysław Wierzbowski

Distingo
en la literatura konkurso
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Henryk Liszkiewicz

Karateo sako

Antaŭ nelonge, okaze de la vizito en la vendeo, kie ĉe iu vendistino oni konfirmis la kovidon, oni ordonis al mi hejman kvarantemon.

Por ne enui mi decidis ellerni ion novan. Tiucele mi aĉetis la lernolibron pri „Karateo sako por komencantoj”. La aŭtoro en la enkonduko garantiis, ke la arton de la batalo oni povas ellerni jam dum preskaŭ 2 semajnoj. Do, mi komencis mian edukadon. Komence, ne havante raglanon, mi alportis malnovan piĝamon kaj aldone, por esti eĉ minimume simila al Bruce Lee, la kapon mi ĉirkaŭligis per malnova vištuko.

Poste mi komencis la unuan ekzercon. Tio ĉi estis krio. Laŭ la lernolibra instrukcio ĝi devas esti gorĝa kaj deſirita. Io simila al bojado de buldogo kaj samtempe grinco de pneŭo. La krion mi ekzercis la tutan nokton. Probable sukcese, ĉar jam la venontan tagon la najbaroj el la blokdomo, kie mi loĝis, komencis ion murmuri malantaŭ mia dorso.

Probable pro admirio.

La dua elemento de la lernado estis skuoj. Tiaj je unu metro aŭ ankoraŭ pli alten. Mi skuiĝis la tutan sekvan nokton. Veras, ke ĉiokaze mi rompis lustron kaj difektis iomete la stukaĵon sur la plafono, sed kompare kun la nova lerteco tio ne gravis.

Certigis min reagoj de miaj najbaroj, kiuj vidante min jam de malproksimo komencis fari la signon de kruco sur la korpo.

Probable pro estimo.

La trian tagon mi komencis la trian etapon de mia edukado. Nome mi komencis trejni la risortecon de miaj manoj kaj kruroj. Mi energie forjetadis ilin antaŭ mi kaj en ĉiun eblan direkton. Por havi pli grandan spacon mi ekzercis en la koridoro de la blokdomo. Mi unuiĝis ĉiujn ĝisnunajn elementojn de lernado, do: vestita per malnova piĝamo kaj la vištuko sur la kapo mi kuris laŭlonge de koridoroj de mia blokdomo specife kriante laŭ la batala kutimo, saltante kaj forĝetante trafe kaj maltrafe miajn krurojn. Dum la unuaj 3 horoj mi ekzercis prospere sed poste okazis la momento de dekoncentriĝo. Mi ne sukcesis halti kaj efike mia dekstra kruro landis en la rubšakto kaj la maldekstra en la ventoladšakto.

Bedaŭrinde la batojn el la kvara ĉapitro mi ne sukcesis ekzerci ĉar la najbaroj vokis rapidan helpon kaj policon. La polica-noj donis al mi mandaton pro perturbado de nokta silento kaj pro malakceptado de reguloj de kvaranteno. Ili ankaŭ konfiskis mian lernolibron. Ne gravas. Kiam mi forlasos la malsanulejon mi aĉetos por mi la novan libron. Fakte mi jam pripensis kio ĝi estos: „Lernolibro por komencanta perkutludanto”.

Na esperanto tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Wyróżnienie
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Henryk Liszkiewicz

Karate sako

Niedawno, z powodu wizyty w sklepie, gdzie u jednej z ekspertek stwierdzono koronowanego wirusa, poddano mnie domowej kwarantannie, to jest musiałem zostać sam w domu.

Aby się nie zanudzić, postanowiłem więc nauczyć się czegoś nowego. W tym celu kupiłem sobie poradnik „Karate sako dla początkujących”. Autor gwarantował we wstępie, że tę sztukę walki można opanować już w niespełna dwa tygodnie. No to zacząłem się edukować. Najpierw jednak włożyłem na siebie jakąś starą piżamę (bo kimona akurat nie miałem) i – aby choć trochę upodobnić się do Bruce'a Lee – obwiązałem sobie głowę ręcznikiem.

Następnie zabrałem się do pierwszego ćwiczenia. Był to okrzyk. Ten zaś – jak instruował poradnik – powinien być gardłowo-urywany. Słowem, coś jak szczekanie buldoga połączone z piskiem opon. Okrzyk ćwiczyłem całą noc. I chyba nawet nieźle mi poszło, bo już następnego dnia rano sąsiedzi z wieżowca, w którym mieszkam, zaczęli coś szepotać za moimi plecami.

Pewnie z podziwu.

Drugim elementem były podskoki. Takie na metr albo jeszcze wyżej. Skakałem tak całą kolejną noc. Co prawda, przy okazji stukłem żyrandol i zdrapałem trochę tynku z sufitu, ale cóż to jest w porównaniu z umiejętnościami, jakich nabyłem. Potwierdziła to

zresztą reakcja moich sąsiadów, którzy już z daleka zaczęli żegnać się na mój widok. Pewnie z szacunku.

Trzeciego wieczoru przystąpiłem do kolejnego etapu nauki. Zacząłem mianowicie ćwiczyć sprężystość rąk i nóg. Polegało to na energicznym wyrzucaniu przed siebie swoich kończyn na wszystkie możliwe strony. Dla zwiększenia przestrzeni przeniosłem się z tymi ćwiczeniami na klatkę schodową. Zharmonizowałem też wszystkie dotychczas poznane elementy w jedno. Ubrany w piżamę i obwiązany ręcznikiem zacząłem ganiać po wszystkich piętrach wieżowca, wydając okrzyki bojowe, podskakując i wymachując na oślep nogami. Przez pierwsze trzy godziny szło mi nawet całkiem nieźle, jednak później w chwili dekoncentracji nie zdążyłem wyhamować i w efekcie ugrzęzłem prawą nogą w zsypie na śmieci, lewą zaś w otworze wentylacyjnym.

Niestety, ciosów z czwartego rozdziału nie zdążyłem już przećwiczyć, jako że sąsiedzi wraz z karetką wezwali policję. Ci zaś wpisali mi mandat za zakłócanie ciszy nocnej i łamanie zasad kwarantanny, poradnik natomiast skonfiskowali. Ale nie szkodzi. Jak tylko wyjdę ze szpitala, kupię sobie jakąś inną książkę. Już zresztą jedną nawet sobie upatrzyłem. To „Poradnik początkującego perkusisty”.

Distingo
en la literatura konkurso
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Wacław Rekowski

Lidka

Lidka ĉiutage komencis plori, kiam al la hejmo venis ŝia avo. Si ankoraŭ ne finis la unuan jaron de sia vivo, kaj jam havis proprajn preferojn kaj sen skrupuloj montris ilin. Si ne satis la avon kaj ne satis trankvile kuši. Ĉiam iu devis porti ŝin sur la brakoj aŭ minimume balanci sur speciaลา lulilo.

Kiam finiĝis patrinaj ferioj kaj ŝia patrino devis iri al laborejo, ŝi demandis la bopatron, ĉu li povus zorgadi pri la malgrandulino. Tie komenciĝis dramaj travivaĵoj de la etulino rilate kun elirado de la patrino el la hejmo. Post kelkaj tagoj veno de la avo iĝis rememoro pri foriro de la panjo, al kies senĉesa ĉeestado ŝi kutimiĝis, kaj la bezono plori almenaŭ dum dek kelkaj sekundoj.

Pasis du, tri semajnoj kaj la knabineto forgesis pri la neceso de ploro en la tempo de foriro de la patrino. Si plu postulis senĉesan okupon de iu familiaro pri ŝi, sed jam kutimiĝis, ke krom gepatroj ankaŭ la avo sufice bone ŝin portas sur la brakoj, revindas, nutras kaj dormigas. Si ankaŭ ekſatis ĉiutagajn promenveturojn per infanĉareto laŭ parkaj aleoj. Tiam pleje ŝi satis dormi.

Kiam la avo eniradis hejmen la panjo diris al la filinetto:

- Lidka, vidu kiu venis al vi, via avo – kaj Lidka kante ripetis:
– ajo, ajo.

De tiام ĉiuj hejmanoj nomis la avon „ajo”.

Kaj okazis tio. Jen, kiam la patrino revenis el la laborejo kaj la avo foriris al sia hejmo Lidka komencis plori. Ŝi jam traktis la avon kiel familianon, kiu krome dediĉas al ŝi pli multe da tempo ol la gepatroj, kiu okupas sin ankaŭ pri multaj hejmaj aferoj.

Tiu tempe ls avino de Lidka mortis pro vojaĝakcidento. La knabineto preskaŭ ne konis ŝin kaj kompreneble ne kompreenis kio estas la morto, sed sur komodo staris foto de la avino kaj kandelo, kaj la patrino ofte diris al Lidka, ke la avino foriris al anĝeloj.

Poste, kiam Lidka jam bone scipovis iradi kaj paroli, ŝi gaje kuris al venanta avo kaj bonvenigis lin per rakontoj pri novaj ludiloj kaj koloraj krajonoj kaj montris siajn desegnaĵojn. Ŝi jam ne plu nomis lin „ajo”.

Kiam venis la virusa epidemio, Lidka ne vidis sian avon dum kelkaj monatoj. De tempo al tempo ŝi nur parolis kun li per telefono, kune kun sia patro.

Komence de aŭtuno la avo malsaniĝis. Lin turmentis tuso kaj gorĝdoloro. La malsano daŭris jam pli ol dek tagojn kaj ne volis forlasi la avon. Kiam la patro kune kun Lidka telefonis al la avo, ŝi diris:

- Avo, vi ja ne povas foriri al anĝeloj.
- Kial ne?
- Ĉar mi ploros.
- Do mi ne povas.

Wyróżnienie
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Wacław Rekowski

Lidka

Lidka codziennie zaczynała płakać kiedy do domu wchodził dziadek. Jeszcze nie skończyła pierwszego roku swojego życia, a już miała swoje upodobania i niechęci i bez skrupułów je okazywała. Nie lubiła dziadka i nie lubiła leżeć cicho. Zawsze ktoś musiał ją nosić na rękach lub przynajmniej bujać w specjalnym sprząznowym leżaku.

Kiedy skończył się urlop macierzyński i jej mama musiała iść do pracy, zapytała teścia, czy zechciałby się opiekować małą w czasie jej nieobecności. I tak zaczęły się dramatyczne przeżycia dziewczynki związane z wyjściem mamy z domu. Już po kilku dniach samo przybycie dziadka kojarzyło jej się z wyjściem mamy, do której stałej obecności przywykła i budziło potrzebę popłakania choć przez chwilę. Minęły dwa, trzy tygodnie i dziecko zapominało o konieczności płakania, kiedy mama wychodzi.

Nadal wymagała, aby nieustannie się nią ktoś zajmował, ale już przywykła, że poza mamą i tatą równie dobrze dziadek ją nosi na rękach, przewija, karmi i usypia. Polubiła też codzienne przejażdżki w wózku parkowymi alejkami i wtedy najlepiej jej się spało.

Kiedy dziadek wchodził do domu mama mówiła do dziewczynki: – Zobacz, kto do ciebie przyszedł, twój dziadzio, a Lidka powtarzała melodyjnie: „djadja, djadja”. I odtąd wszyscy domownicy nazywali dziadka „djadja”.

No i stało się. Oto doszło do tego, że kiedy mama wracała z pracy i dziadek wychodził do swojego domu Lidka zaczynała płakać. Traktowała już dziadka jak stałego domownika, który w dodatku poświęca jej więcej uwagi niż rodzice zajęci mnóstwem domowych spraw.

W tym czasie babcia Lidki zginęła w wypadku drogowym. Dziewczynka prawie jej nie знаła i oczywiście nie rozumiała, co to jest śmierć, ale na komodzie stała fotografia babci i świeczka, a mama często jej powtarzała, że babcia odeszła do aniołków.

Później, kiedy Lidka już dobrze nauczyła się chodzić i mówić, wesoło biegła do wchodzącego dziadka i witała go opowiadaniem o nowych zabawkach i kredkach i pokazywała swoje rysunki. Już nie nazywała dziadka „djadja”.

Kiedy nastąpiła wirusowa epidemia, Lidka nie widziała dziadka przez kilka miesięcy. Czasami tylko rozmawiała z nim przez telefon razem ze swoim tatą.

Na początku jesieni dziadek zachorował. Cierpiał na kaszel i ból gardła. Choroba trwała już ponad dziesięć dni i nie chciała ustąpić. Kiedy tata i Lidka zadzwonili do dziadka, Lidka powiedziała:

- Dziadku, ty nie możesz iść do aniołków.
- Dlaczego nie?
- Bo ja bym płakała.
- No to nie mogę.

Distingo
en la literatura konkursa
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Jean-Claude Roy

Ĉu dancado post kantado?

Sanitara kordono ĉirkaŭ ĉiu homo ekde la 17a de marto 2020, unu tagon post solena kaj pompa deklaracio de la ŝtatprezidento. Li aŭdacas oferi ekonomion, ĉiujn socialajn, kulturajn aferojn. Ĉiuj lernejoj haltas. Tamen en 1968 kaj ĝis 1970, okazis sama viruskontagio. Hongkonga gripo ĝi nomiĝas. Neniu memoras. Neniu surmetis maskon. Nia socio kaj la politika potenco evoluis. Certe amaskomunikiloj efikas. Homoj timas. Registaro ne povas ignori. Registaro decidas agi! Savi vivojn, vivojn de olduloj. Ĉefe homoj pli ol 65-jaraj estas en danĝero. La aliaj suferas kvazaŭ gripojn kaj la plej junaj estas sensimptomaj. Mi pensas pri Néstor, mia korespondanto en Esperanto. Li vere vivas en izolo en malliberejo apud Madrido. Li vivas en izolo ĉiutage de pluraj monatoj! Mia izolo ne estas izolo: mi rajtas eliri ĉiutage dum unu horo por promenado ĉirkaŭ mia hejmo, tamen ne pli ol unu kilometron for. Kaj etendiĝas tereno ĉirkaŭ la domo. Privilieulo! Milionoj da homoj en altaj domkonstruaĵoj ne havas tiun bonsancon simple spiri sub ĉielo. Al mi mankas nenio! Estiel emerito mia situacio estas enviinda! Ĉiuokaze mia pensio

estas pagata! La izolo ne estas nur por emeritoj... kvankam kelkaj fakuloj pri medicino volas enfermi nur la oldulojn! Por eliri, estas devige montri paperon kiu indikas la celon kaj pravigas la rajton! Ne estas permesate meti rubaĵon en la ujon 80 metrojn for de mia hejmo. La municipaj policanoj, kaŝataj malantaŭ la distribuilo de terpomoj, gvatas. Kaj la monpuno altas: 135 eŭrojn ĝi kostas! Freneze! La monbileta distribuilo ne estas atingebla! pli ol unu kilometron for. Eble unu kilometron kaj ducent metrojn! Freneze! Ne maltrafi la televidelementon, kiu ĉiutage parolas pri ĜI, Kovido, la eteta besteto tiel minaca! Kaj kajto ne povas ŝirmi! «C dans l'air» nomiĝas la elsendo. Laŭvorte traduku per «Estas en aero»!!! Jes, kovido cirkulas en aero! Pro tusadoj! Pardonu min! Malbona ŝerco! Eble psika efekto de ĜI sur mia cerbo! Fakuloj parolas kaj parolas. Admonas, avertas, antaŭavertas, kvakas. Kritikas, kverelas, ofendintence pikas! Kaj Laurel ridetas! Tiel mi nomas iun infektologon aŭ virusologon; mi ne scias; ĉiuokaze iun «logon». Mi nomis ŝin Laurel. De Laurel kaj Hardy, tiu fama duopo de humuristoj usonaj furorinta en la tridekjaroj. Kaj tiu medicinistino similas Laurel kiam ŝi ridetas post deklaro pri niaj devigaj sintenoj kontraŭ kovido. Rideto granda, kiu kuras de ŝia maldekstra orelo ĝis la dekstra, eble malpli humura ol tiu de Laurel. Eble rideto kiu signifas: atentu bone! Ne faru stultaĵojn! Ne petolu! Komprenu kaj obeu! Ŝi ne intencas logi! Kion ni komprenas per tiuj elsendoj ripetataj? Certe ke malfacilas Ĝin kompreni. Ĝi tre silente agas kaj mortigas. Ĝi ne intencas klarigi kiel kontraŭbatali kaj venki. Ni komprenas ke libereco ne okazos morgaŭ. Disciplino kaj iam vakcino por la fina venko! Punkto fino. En tiaj kondiĉoj, sen grandaj delokiĝoj for de sia hejmo, malfacilas sporti. Mi ne emas sporti. Sed kelkaj najbaroj jes. Spektaklo de homoj, kiuj kuras malantaŭ mia tereno. Onidire ĉie en Francio homoj kuras rondire ĉirkaŭ sia hejmo. Mi vidas la tiel sveltan, tiel magran, tiel diafanan najbarinon kuri malantaŭ la herbejo. Ŝi tiel freneze kuras! Certe por malstreĉigo. Pro tiu diabla kovido, ĉiuj francoj kaj la politikistoj malkovras, kiuj estas nemalhaveblaj en la dungitaro: purigistoj, rubistoj, laboristoj en ĉiovendejoj, kamionistoj ktp.

ĉiuj homoj malbone pagataj, malbone konsiderataj, krom la servistaro en malsanulejoj ĉiuvespere precize je la 20a brue aplaŭdata. De la 17a de marto pli ol dek milionoj da laboristoj ĉesis labori sen maldungo. La franca sansistemo, la sanstatoj de ĉiuj francoj kaj de ĉiuj alilandanoj, kiuj vivas kaj laboras en Francio, meritas ĉiujn oferojn. Iom ŝokas min la ŝtatprezidanto. Li alparolas nur francojn! «Estimataj sampatrujanoj» «Francinoj kaj francoj»! Tamen la mal-facilaj decidoj pri batalo kontraŭ kovido validas por ĉiuj! Aŭ ni ĉiuj kune venkos, aŭ kovido longtempe amuziĝos per niaj pulmoj. «Kostu kiom ajn»! La sociala Ŝtato decidas pagi ĉiujn, kiuj ĉesas labori, ĝis 87% de ĉiu salajro. Onidire la ŝtataj kestoj estas malple-naj. La ŝtatoŝuldo estas abisma, pli ol du mil miliardoj da eŭroj. De kie venas tiuj 135 miliardoj da eŭroj por pagi la salajrojn? Mistero! Almenaŭ por mi! «Ni militas» deklaris plurfoje la prezidanto, kaj el lia bušo tio signifas, ke Francio pretas preni ĉiujn eblajn rime-dojn por batali, ĉefe por eviti ke lavango da infektitoj plenštropu la sanservojn. Sen armiloj, protestas multaj, sen maskoj, sen testoj kaj sen vakcino antaŭ longa tempo. Nepras rapidi, ĉar la viruso ne intencas haltigi sian disvolvon. Tiu militema alparolo enhavas alian celon: konvinki la ribelemajn francojn, ke nepras submetiĝi al tiuj liberlimigaj rimedoj. Mirakle, francoj obeis, krom kelkaj milionoj tamen, ekzemple pli ol miliono da riĉaj parizanoj, kiuj profitis la mallongan tempodaŭron inter la alparolo kaj la efektiva komenco de la izolo por fuĝi al sia feriloko en vilaĝo aŭ ĉe la marbordo! Soli-dareco! Ĉiu por si, por ĉiu di! Francio pene gajnis la unuan batalon en printempo 2020 kaj dum somero ni gaje petolis, festis, kune drinkis, sunumis, amasiĝis. Venas la dua batalo en aŭtuno. Ni relegu la fablon de Lafonteno kaj la rebato de la formiko-kovido: «Vi kan-tis, nu bone, kaj nun bonvolu danci!». Kaj Laurel plu ridetas!

Wyróżnienie
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Jean-Claude Roy

Zatańczymy po śpiewie?

Od 17 marca 2020 r. kordon sanitarny wokół każdego obywatela, dzień po uroczystej i pompatycznej przemowie prezydenta Francji w związku z wybuchem pandemii koronawirusa. Odważył się on zaoferować wszelkie ekonomiczne, socjalne zabezpieczenia, włącznie z dostępem do kultury. Wszystkie szkoły zamknięte. Jednakże podobne zagrożenie już było, w 1968 i 1970. Grypa z Hongkongu, tak ją nazwano. Nikt tego nie pamięta. Nikt nie zakładał masek. Nasze społeczeństwo i siła polityczna ewoluowały.

Z pewnością media mają wpływ. Ludzie boją się. Rząd nie może tego zignorować. Rząd postanawia działać. Ocalać życie, życie staruszków. Głównie ludzi po 65. roku życia, gdyż oni są najbardziej zagrożeni. Inni przechodzą chorobę łagodniej, coś jak grypę, a młodzi nie mają objawów. Myślę o Nestorze, moim esperanckim korespondencie. On naprawdę żyje w izolacji, w więzieniu koło Madrytu. Żyje izolowany codziennie od wielu miesięcy! Moja izolacja nie jest izolacją: mam przecież prawo codziennie wyjść na godzinny spacer koło domu. Mimo że nie mogę oddalić się na więcej niż kilometr od niego. I dookoła domu jest miejsce. Czyli jestem uprzywilejowany! Miliony ludzi w wieżowcach sięgających chmur, nie mają tego szczęścia, by zwyczajnie pooddychać pod gołym niebem. Mnie niczego nie brakuje. Mój emerycki żywot godzien jest

pozazdrosczenia. W każdym razie moja emerytura jest wypłacana. Izolacja jest nie tylko dla staruszków. Choć kilku znawców medycyny chciało zamykać tylko osoby starsze. Aby wyjść, trzeba było obowiązkowo pokazać papier ze wskazaniem uzasadnionego celu wyjścia. Nie wolno wynieść śmieci do kontenera, który znajdował się 80 metrów od mojego domu! Straż miejska, schowana za automatem z ziemniakami, obserwuje... Mandat jest wysoki: kosztuje 135 euro. Obłęd! Bankomaty niedostępne... bo odległe o więcej niż kilometr! Może kilometr i 200 metrów... Wariatwo! Tylko nie przegapić telewizyjnych wiadomości, które codziennie mówią o tym. Kowidek, taka mała bestyjka, a taka groźna! Żadnego latwca ochronnego nie ma! „C dans l'air” nazywają się wiadomości. Tłumacząc dosłownie: Jest w powietrzu! Taaaak, kowidzisko krąży w powietrzu! Z powodu kasłania! Wybaczie kiepski żart... Może psychiczny efekt w moim mózgu! Specjaliści mówią i mówią... Upominają, alarmują, ostrzegają, kraczą. Krytykują, kłócą się, świadomie obrażają, wzajemnie wbijają sobie szpilki! A Flip się uśmiecha! Tak ochrzciłem jedną wirusolożkę czy epidemiologę, w każdym razie jakąś „lożkę”. Nazwałem ją Flip. Od Flipa i Flapa. To znani do dziś amerykańscy komicy, którzy furorę zrobili w latach 30. A ta lekarka właśnie przypomina Flipa, kiedy uśmiecha się po wypowiedzi o naszych postawach wobec koronawirusa. Uśmiech od ucha do ucha, być może mniej zabawny niż Flipa. Może uśmiech miał znaczyć: strzeż się! Nie rób głupstw! Nie hulaj! Zrozum i bądź posłuszny. Ona nie zamierza wabić. Co rozumiemy po tych wielokrotnie powtarzanych wiadomościach o wirusie? Że trudno go zrozumieć. On bardzo cicho działa i zabija. On nie zamierza wyjaśnić, jak z nim walczyć i zwyciężyć. Rozumiemy, że wolność nie nadjdzie jutro. Dyscyplina, a potem szczepionka na ostateczne zwiększenie. I kropka! W takich warunkach, bez dużych przemieszczeń z dala od domu, trudno uprawiać sport. Ja akurat nie jestem zbytnim zwolennikiem ćwiczeń. Lecz kilku sąsiadów tak. Oglądam ten cyrk, kiedy ludzie przemykają tuż za moim płotem. Wydaje się, że we Francji wszędzie biegają dookoła swoich domów. Patrzę na moją

tak szczupłą, chudą, przezroczystą sasiadkę, która wręcz obiąknięto biega z tyłu za trawnikiem. Pewnie by się odstresować. Przez tego diabelskiego kowida wszyscy Francuzi, oczywiście politycy też, odkrywają, kto tak naprawdę jest niezbędnym spośród ludu pracującego: sprzątaczki, śmieciarze, sprzedawcy w sklepach, kierowcy ciężarówek, itp. Nawiastem mówiąc, wszyscy oni są źle opłacani, nieszanowani. Oprócz służby medycznej, która każdego wieczoru dokładnie o 20.00 jest rzesiście oklaskiwana. Od 17 marca ponad 10 milionów robotników zaprzestaje pracy, są na przymusowym postojowym, ale bez zwolnienia. Francuski system zdrowia, stan zdrowia Francuzów i obcokrajowców, którzy mieszkają i pracują tutaj, zasługują na wszelkie poświęcenie. Trochę zaszokował mnie prezydent, który przemawiał tylko do Francuzów. „Szanowni Rodacy!” „Francuzki i Francuzi!” A przecież trudne decyzje związane z walką z kowidem dotyczą wszystkich. Albo razem zwyciężymy, albo wirus długo będzie bawił się naszymi płucami. „Niech to kosztuje, ile chce!” Państwo socjalne zdecydowało płacić postojowe w wysokości 87% każdej pensji. Wydaje się, że państwową kasa jest pusta. Dług państwo to prawdziwa studnia bez dna, ponad 2 tysiące miliardów euro. Skąd wezmą te 135 miliardów na wypłaty? Wielka niewiadoma, przynajmniej dla mnie. – Walczymy! – wielokrotnie deklarował prezydent. Z jego ust znaczy to, że Francja gotowa jest podjąć wszelkie możliwe środki na batalię, głównie, by uniknąć lawiny zakażeń, które zablokowałyby służbę zdrowia. Wielu protestuje, bez broni, bez masek, bez testów, bez szczepionki wkrótce. Trzeba się spieszyć, bo wirus nie zamierza odpuścić. Jednak takie przemówienia w duchu wojny mają inny cel: przekonać skłonnych do rebelii Francuzów, że koniecznie trzeba podporządkować się ograniczeniom. W jakiś cudowny sposób, Francuzi byli posłuszni. Oprócz kilku milionów. Na przykład więcej niż milion bogatych paryżan skorzystało z krótkiego czasu między przemówieniem a wprowadzeniem restrykcji i schroniło się w swoich podmiejskich willach lub nad morzem. Solidarność! Każdy troszczy się o siebie, Bóg troszczy się o wszystkich! Francja z trudem wygrała

pierwszą bitwę wiosną 2020 roku, a latem wesoło swawoliliśmy, święto-waliśmy, wspólnie piliśmy, opaliliśmy się, gromadziliśmy się. Nadchodzi druga bitwa – jesienią. Przypomnijmy zatem bajkę La Fontaine'a i ripostę mrówki-kovida: „– Śpiewałeś? Bardzo dobrze! Tańcujże teraz!” A Flip wciąż się uśmiecha.

Distingo
en la literatura konkurso
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio – neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Maria Rosaria Spanò

KIAM ANKROJ NEATENDITE FALAS

Hodiaŭ, mi denove enaviadilas.

Post pluraj monatoj, mi revenas al mia naskiĝurbo.

Ne vere hejmen.

„Hejmo estas, kie oni ĵetas sian ankron”, mi legis iam.

Dumfluge, inteligenta tempouzado ne nepras. Sufiĉas rigardi eksteren. Navigi perrigarde.

Navigi. Libere. Kiel Sinbado, aŭ kiel Uliso, ruzaj maraventuremuloj kiuj ĉiam fascinis min.

Iusence, mi mem similas al maristo.

Infanaĝe, mi vojaĝis nur per fantazio.

Kiam realo ne suficiis, mi elpensis alian, rakontindan realon. Libroj nutradis mian imagpovon, kiel limfo.

Iam, mi malkovris kion signifas vojaĝi, plongi en la mondon, lerni propraokule. Tio estis por mi vivšanĝa revelacio.

Ekde tiam, samkiel maristo reveninta post longa navigado, mi ekrakontis al aliaj miajn travivaĵojn. Mi plurevis, kaj kelkfoje, feliĉe,

mi revigis aliajn. Vojaĝoj nutradis mian vivon, kiel limfo, samkiel daŭre faras libroj.

Vivo sen vojaĝoj estis eĉ neimagebla.

Sed iam, antaŭ kelkaj monatoj, mia ankro neatendite falis, kaj alkročiĝis al la marfundo, haltigante mian ŝipon en sekura, tamen ankoraŭ ne sufice familiara haveno.

Kaj mi simple *ne povis akcepti tion*.

Estas nekredeble, kiom makiavelaj povas esti la memtrompoj kiujn nia meno nekonscie artifikas por savi sian ekvilibron.

Plurfoje mi duonsekrete revis pri pli da stabileco, spite mian vojaĝemon. Kelkfoje mi konstatis, ke tiaspeca vivmaniero elsuĉas tro da korpa kaj mensa energio. Mi revis pri pli da *ordo*. Pri pli *nor-mala ciutageco*.

Do, jen la preteksto.

Ĉio iros bone, obsede kriĉadis la slogan, ornamite de ĉielarkoj kaj rozkoloraj intencoj.

Ĉio jam iras pli bone, mi ruze interpretis, laŭ mia utilo.

Kiam la tutmonda trudizoliĝo ekklikigis, landon post lando, iam mi ensaltis radion, por supervenki tiun neeltenoble bruan silenton, kiu akute siblis en miaj oreloj.

Poste, instinkte, kiel aŭtomato, mi metis mian valizon, post malplenigo (ofte ĝi kuŝis duonplena surplanke), sur la ŝrankon.

Ne temis pri hazarda, sensignifa gesto: ja oni metas tien la Krist-naskan arbon en januaro. Oni surŝrankigas aĵojn *neuzotajn dum longa tempo*.

Plia nehazardaĵo: en mia valizo, kuŝas de jaroj eta amdonaco, kiu akompanis min tra la tut-a mondo: paperŝipeto.

Homoj ĉirkaŭ mi, aparte miaj malproksimaj proksimuloj, kom-pateme mesaĝis al mi, dum tiu periodo, kvazaŭ ili emus kunfunebri. Sed pro kio? *Neniu forpasis, inter ni. Mi fartas bone, estas aliaj multe pli gravaj problemoj en la mondo, nun. Miaflanke, finfine estas ordo. Finfine estas normaleco.*

Ili supozis, ke mi suferas pro vivsanĝo, kaj miaj pozitivaj, eĉ euforiaj reagoj ŝajne sonis perturbaj, por ili. Mia vivo ne devis elteni

traŭmatajn skuojn, feliĉe, sed ili ne povis kompreni, kiel ŝangi vivkutimojn de unu tago al la alia povis efektiviĝi tiel nature, senstreĉe, kiel la sorĉo en la fabelo pri la Bela Dormantino en la arbaro, kiam ĉiu en la kastelo endormiĝas tuj post la princino.

Ili ne povis scii, mi mem ne povis scii, ke io ene de mi *klare vidis la ankron fali* el mia ŝipo, aŭ almenaŭ *aŭdis la bruon de ĝia abrupta enakviĝo*, sed ke ĝi rapide formovis tion.

Ili ne povis scii, ke io ene de mi *plene konsciis pri kio okazis, sed ke tio simple estis neakceptebla*.

Tial mi ŝajnigis, ke nenio okazis; mi ŝajnigis, ke ĉio pliboniĝis, ke mi ne priploras mian antaŭan vivmanieron, ke mi ne sopiras povi moviĝi senzorge, eĉ nur por povi revidi mian originan familion.

Almenaŭ dum kvin monatoj mi tradormis mian oran narkozon, kaj ĉio funkciis mirinde bone: pli da fokusiĝkapablo, pli da laboro liverita, pli da klerigo. Pli da muziko, por kontraŭbatali tiun kriantran silenton. Pli kaj pli da izoliĝo. Ĉio estis fora, kiel palaj, svagaj memoroj: vojaĝoj, gefamilianoj, geamikoj, ĉeestaj renkontiĝoj.

Jes, dum tiu paradiza parentezo ja okazis kelkaj forgesoj, kelkaj momentaj forglitoj de la memorkapablo, kelkaj koŝmaroj. Sensignifaj epizodoj.

Fronte al furioza, tutmonda sankrizo, mi *neniam* ploris. *Neniam*. Emocioj estis forviŝitaj, kune kun memoroj. Kaj mi eĉ ne rimarkis tion.

Tamen, sufiĉis iom pli da streĉo ol kutime, kaj la tuta mehanismo, tiu perfekte agordita horloĝo, ekmisfunkciis. Ne laŭgrade, sed abrupte. Pli precize, ĝi eksplodis. Senbrue. Doloro enrompis en mian karnon, kvazaŭ vitrosplitoj kaj radetfragmentoj trapasus min. De interne.

Doloro estas foje kiel akriga ŝtono; ĝi fajnigas la komprenkapblon.

Mi fine ekkomprenis, kial miaj proksimuloj montris kunfunebrempon al mi.

Car io neripareble forpasis.

Car mia ankro neatendite falis, kaj alkroĉiĝis al la marfundon, haltingante mian ŝipon.

Ĉar mia tiom prirevata „normaleco” simple ne estas normala.

Ĉar vojaĝado, kio plej ĝojigis min iam, jam iĝis sufoka angorfonto.

Onidire, ĉio pasas. Eĉ krizoj iel traviveblas. Vundoj foje postlasas cikatroyn, foje eĉ ne.

Plurfoje mi aludis pri ordo. Krizoj ja havas tian povon: ili metas ĉion, kaj ĉiujn, en la ĝustan lokon. Jen kio estas hejmo, jen kio ne plu estas; jen kio vi estas, jen kio vi ne plu estas; jen homrilatoj kiuj fortikiĝas, jen tiuj kiuj estingiĝas. Tute nature.

Ne sufiĉas tamen nur konstati. Oni devas rigardi. Inventari. Jen kio pluflosas, jen kio dronis.

Fine, eblas ion kreli, el krizoj. Eblas distili vortojn el ili, montri tiujn vortojn al alies oreloj kaj okuloj, senvualigante intimajn, sendefendajn kordojn.

Sed tio postulas kuraĝon: la kuraĝon rakonti, kiam kuraĝo mankas.

Kiel atesto, mia valizo plukuſas sur la ŝranko.

Kaj, en ĝi, mia fidela paperŝipeto.

Wyróżnienie
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Maria Rosaria Spanò

NIESPODZIEWANIE RZUCANE KOTWICE

Dziś znów jestem w samolocie.
Po wielu miesiącach wracam do rodzinnego miasta.
W zasadzie nie do domu.
„Dom jest tam, gdzie rzuca się swoją kotwicę”, czytałam kiedyś.

Podczas lotu mądro spędżanie czasu nie jest konieczne. Wystarczy patrzeć na zewnątrz. Lecieć wzrokiem.

Lecieć. Wolno. Jak Sindbad, albo jak Ulisses, przebiegli poszukiwacze przygód, którzy mnie zawsze fascynowali.

W pewnym sensie sama przypominam marynarza.
W dzieciństwie podróżyowałam wyłącznie w wyobraźni.
Gdy rzeczywistość nie wystarczała, wymyślałam inną, wartą opowiedzenia. Książki żywili moje imaginacje niczym limfa.

Pewnego razu odkryłam co oznacza podróżowanie, nurkowanie w świecie, uczenie się na własne oczy. To objawienie zmieniło moje życie.

Od tej pory, niczym marynarz powracający z długiego rejsu, opowiadałam innym o swoich przeżyciach. Snułam kolejne marzeń i nieraz, na całe szczęście, zarażałam nimi innych. Podróże dały sił mojemu życiu jak limfa, jak wciąż dają je książki.

Życie bez podróży jest wprost niewyobrażalne.

Któregoś razu jednak, kilka miesięcy temu, moja kotwica opadła nieoczekiwanie i przywarła do dna morza, zatrzymując mój statek w bezpiecznej, choć wciąż nie dość poznanej zatoce.

A ja wręcz *nie mogłam tego zaakceptować*.

To niewiarygodne, jak makiaweliczne może być uleganie złudzeniom, którymi nieświadomie zwodzi nas umysł, aby zachować swą równowagę.

Wielokrotnie, ponieważ sekretnie, marzyłam o większej stabilności, na przekór zamiłowaniu do podróży. Czasem twierdziłam, że taki styl życia wysysa zbyt wiele energii duszy i ciała. Marzyłam o większym *porządku*. O *normalniejszej codzienności*.

Oto i pretekst.

Wszystko się uda, jak opętane wydzierał się hasło, ozdobione tęczami i różowymi życzeniami.

Wszystko już się udaje, sprytnie interpretowałam na swoją korzyść.

Kiedy ogarniający świat mechanizm blokady zaczął działać w kolejnych krajach, włączylam pewnego razu radio, żeby pokonać tę nieznośną, hałaśliwą ciszę, która ostro syczała mi w uszach.

Następnie, odruchowo, jak automat, odłożyłyłam moją walizkę, opróżniwszy ją (często leżała częściowo wypełniona na podłodze), na szafę.

Nie chodziło o przypadkowy, pozbawiony znaczenia gest: tam przecież odkłada się w styczniu świąteczną choinkę. Na szafę wrzuca się przedmioty, których *nie będziemy używać przez wiele miesięcy*.

Jeszcze jedna nieprzypadkowa rzecz: w mojej walizce od lat spoczywa malutki prezent, dowód miłości, który był ze mną na całym świecie: papierowa łódeczka.

Otaczający mnie ludzie, przede wszystkim odlegli bliści, wspominając pisali do mnie w tym okresie, jakby chcieli współczuć. Ale czego? Spośród nas nie odszedł nikt. Czuje się dobrze, na świecie są dziś o wiele ważniejsze problemy. U mnie nareszcie jest porządek. Nareszcie nastąpała normalność.

Wydawało się im, że cierpię przez życiowe zmiany, a może pozytywne, euforyczne wręcz reakcje dla nich brzmiały jak zakłócione. Moje życie, całe szczęście, nie musiało znosić traumatycznych wstrząsów, a mimo to nie potrafili zrozumieć w jaki sposób zmiana przyzwyczajeń z dnia na dzień mogła dokonać się tak naturalnie, bezstresowo, niczym czar w baśni o Śpiącej Piękności w lesie, gdzie wszyscy w zamku zasypiają zaraz po księżniczce.

Nie mogli oni wiedzieć, sama nie mogłam, że coś we mnie *w jasny sposób widziało opadanie kotwicy* mojego statku, albo co najmniej *słyszało plusk jej nagiego zanurzenia*, ale natychmiast to wycofało.

Nie mogli wiedzieć, że coś we mnie miało pełną świadomość tego, co się działało, ale że było to po prostu nie do przyjęcia.

Dlatego pozorowałam, że nic się nie stało; udawałam, że wszystko się poprawiło, że nie opłakuję poprzedniego stylu życia, że nie tęsknie za swobodnym przemieszczaniem się, nawet po to, by zobaczyć rodzinę, z której pochodzę.

Co najmniej pięć miesięcy przespałam pod swoją złotą narkozą, a wszystko działało niezwykle dobrze: więcej umiejętności skupienia, więcej wykonanej pracy, więcej nauki. Więcej muzyki, by przezwyciężyć tę krzyczącą ciszę. Coraz więcej i więcej izolacji. Wszystko było odległe, niczym blade, rozmyte wspomnienia: podróż, krewni, przyjaciele, odwiedzone spotkania.

Tak, temu rajskaemu wtrąceniu towarzyszyło kilka chwil zapomnienia, kilka defektów pamięci, kilka koszmarów. Nieistotne epizody.

Stojąc naprzeciw wściekłego, światowego kryzysu zdrowia *nigdy* nie płakałam. *Nigdy*. Emocje zostały wytarte wraz ze wspomnieniami. I nawet tego nie zauważałam.

Wystarczyło jednak nieco więcej stresu niż zwykle, a cały mechanizm, ten doskonale nastrojony zegar, zaczął działać źle. Nie stopniowo, tylko nagle. Konkretnie mówiąc – wybuchł. Bezdźwięcznie. Ból włamał się w moje ciało, jak gdyby przeszły mnie szklane drzazgi i fragmenty zębatach kółek. Od środka.

Ból przypomina czasem osełkę; wyostrza zdolność pojmowania.
Wreszcie zrozumiałam, że bliscy obchodzili wraz ze mną żałobę.
Bo coś nieodwracalnie przeminęło.

Bo moja kotwica opadła nieoczekiwanie i przywarła do dna morsza, zatrzymując mój statek.

Bo „normalność”, o której tak marzyłam, po prostu nie jest normalna.

Bo podróżowanie, które dawniej mnie tak cieszyło, stało się źródłem duszących lęków.

Mówią, że wszystko mija. Przeżyć da się nawet kryzys. Rany czasem zostawiają blizny, a czasem nawet nie.

Wspominałam wielokrotnie porządek. Kryzsy posiadają taką zdolność: umiesczają wszystko, i wszystkich, na właściwym miejscu. Oto, czym jest dom, oto, czym już nie jest; oto, czym jesteś, i oto, czym już nie jesteś; oto relacje międzyludzkie, które ulegają wzmacnieniu, i oto te, które gasną. Zupełnie naturalnie.

Nie wystarczy jednak tylko stwierdzać. Należy obserwować. Inwentaryzować. To kopie dalej, to utonęło.

Na koniec, z kryzysu można coś stworzyć. Można wydestylować słowa, pokazać je uszom i oczom innych, odsłaniając intymne, bezbronne struny.

Ale to wymaga odwagi: odwagi do opowiadania, gdy odwagi brakuje.

Dowodem jest moja walizka, która wciąż leży na szafie.

A w niej – moja papierowa łódeczka.

Z esperanta tłumaczył Przemysław Wierzbowski

Distingo
en la literatura konkursو
„Esperanto ligas homojn.
Pandemio - neĉiutaga
ĉiutageco”

Aŭtoro: Viana Paulo Sergio

KVARANTENO

Tio estis mia unua dimanĉo post la decido izoliĝi hejme. Hieraŭ, la informoj per televido kaj interreto estis katastrofaj: la pandemio, kiel grandega, nedetenebla cunamo, atingis la tutan mondon kun sia timiga minaco. La sola rimedo por malrapidigi ĝin estas: „Restu hejme!”. Mi decidis obei. Mi vekiĝis frue kaj mire konstatis, ke la vetero estas tre agrabla, la ĉielo impone blua kaj la temperaturo milde varmetas. Perfekta dimanĉo por promeno... en la hejmo, de la ĝardeneto al la vizitācambro kaj returne.

Kiam mi sidiĝis por kafo kaj buterpano, eksonis la sonorilo. Hmm, frumatena tintado! Mi venis al la enirejo. Sur la trotuaro, antaŭ la krado el metalaj stangoj, staris virineto. Mi iris al ŝi kaj de interne mi demandis, kion ŝi volas. Ŝi respondis per tiel malforta voĉo, ke mi ne sukcesis kompreni. Mi petis, ke ŝi parolu pli laŭte, kvankam estis evidente, ke ŝi estas almozulino:

– Ĉu vi bonvolas doni al mi ian helpon? – nun mi perceptis, ke la mallaŭteco de ŝia voĉo parte estis kaŭzita de honto. – Pardonu, ke mi ĝenas vin.

Ŝi estis tre malgrassa virino. Malalta, pala, kun grizaj malabundaj haroj falantaj de ovala kapo klinita antaŭen. Ŝia vizaĝo estis sulkoplena. La malhela dentaro aspektis elsaltanta, kvazaŭ la senkar-na bušo ne sukcesis enteni ilin. Mi klopo-dis kalkuli, laŭ ŝia ekstera aspekto, ŝian aĝon. Si estis unu el tiuj personoj, kiuj nepre tro frue maljuniĝis. Eble sesdekjara, kun aspekto de sepdekjarulo. Cetere, ĉu gravas ŝia aĝo? Ŝian malvastan bruston, sur kiu oni ne povus diveni, ke troviĝas mamoj, estis plata kaj anguleca. Ŝiaj ŝultraj ostoj staris kiel pintoj ĉe la supraj ekstremoj de la trunko, flanke de la tre maldika kolo. Kaj la okuloj estis senkoloraj, eble inter grizo kaj bruno, kun blanka aŭreolo ĉirkaŭ la pupilo. Ŝin kovris griza eluzita ĉemizo, kies tekso discedis en iuj punktoj; la jupo, longa ĝis la mezo de la kruroj, jam ne montris koloron.

Dum la tempo de ĝeneral-a socia izoliĝo pro pandemio, almoz-peti estas eĉ pli malfacile, ĉar oni preskaŭ ne trovas homojn sur-strate. Mizero fariĝas pli nigra ol kutime. La socio devas helpi, ĉar aŭtoritatuloj malrapidas, tro okupitaj en siaj palacoj.

– Atendu iomete, mi pretigos ion – mi respondis, preskaŭ same honte kiel ŝi. Si mallevis la kapon ankoraŭ kelkajn pliajn centime-trojn.

Mi eniris la domon, preparis etan lunĉon. Frukton, buterpanon, plastan glason kun laktokafo. Kaj mi aldonis kelkajn monerojn. Ĉe la alia flanko de la ferkrado, ŝi volonte emis preni ilin. Pro honto, mi ne transdonis la etan pakajojn tra inter la ferstangoj. Mi malfermis la pordon kaj de pli proksime ŝi prenis ĝin. Ankoraŭ hontante, mi revenis internen kaj fermis la pordon de la stangobaro. Si ne tuj foriris. Si rigardis jen la plankon, jen min, kaj mi supozis, ke ŝi volas diri ion per sia preskaŭ neaŭdebla voĉo. Mi iom atendis, interne. Fine ŝi murmuris:

- Kia stranga afero, tiu viruso!...
- Jes, terure.
- Ĉu tio daŭros longe?
- Kiu scias?...
- Estas malfacile por ni.

– Mi povas imagi. Granda sufero.

Ŝi denove silentis, mediteme. Ŝajne ŝi serĉis respondeojn sur la pavimplakoj de la trotuaro. Post kelkaj sekundoj, ŝi denove rigardis min kaj eĉ pli mallaŭte diris:

– Vi estas bonodora, parfuma.

Mi konsterniĝis! Ĉu mi bone aŭdis? Bonodora, mi? Mi ne sciis, kion respondi. Tuj poste ŝi foriris, per malrapidaj, treniĝantaj paŝoj. Mi revenis al mia matenmanĝo penseme. Mi neniam ŝmiris parfumon sur min, mi ne kutimas. Mi apenaŭ lavis la vizaĝon hodiaŭ post la vekiĝo, per mia ordinara tualetsapo.

Bonodora? Ĉu mi bone aŭdis?

Wyróżnienie
w konkursie literackim
„Esperanto łączy ludzi.
Pandemia – niecodzienna
codzienność”

Autor: Viana Paulo Sergio

Kwarantanna

To była moja pierwsza niedziela po powzięciu decyzji o domowym odosobnieniu. Wczorajsze informacje z telewizji i radia były katastrofalne: pandemia jak wielkie tsunami ogarnęła świat siejąc przerażające zagrożenie. Jedyny środek aby ją spowolnić to polecenie: „Zostań w domu”. Zdecydowałem się być posłusznym poleceniu.

Obudziłem się wcześnie i ze zdziwieniem stwierdziłem, że pogoda jest przepiękna, niebo imponująco niebieskie, a temperatura łagodnie ciepła. Doskonała niedziela na spacer... wewnątrz domu, potem z ogródka do salonu i znów na zewnątrz.

Kiedy usiadłem, aby wypić kawę i zjeść kanapkę, zadzwonił dzwonek. Hmm, to poranne brzęczenie! Wyszedłem do drzwi wejściowych. Na chodniku, przed płotem z metalowych prętów, stała kobietka. Podszedłem do bramki pytając czego to ona ode mnie chce. Odpowiedziała tak słabym głosem, że nie udało mi się zrozumieć. Poprosiłem, aby mówiła głośniej, chociaż jasnym było, że jest żebraczką.

– Czy możesz mnie jakoś wesprzeć? – teraz zorientowałem się, że nikła siła jej głosu częściowo wynikała z zawstydzenia. – Przepraszam, że przeszkadzam!

Była bardzo drobną kobietą. Niewysoka, blada, z siwymi, rzadkimi włosami opadającymi z ovalnej, pochylonej głowy. Miała po-

marszczoną twarz. Ciemne zęby sprawiały wrażenie jakby wypadały, jak gdyby wychudzona twarz nie była w stanie ich utrzymać. Spróbowałem na podstawie jej wyglądu ocenić wiek. Była jedną z tych osób, które z pewnością szybko się starzeją. Może sześćdziesiątka z wyglądem siedemdziesiątki? Tak właściwie to czy jej wiek jest istotny? Jej niewielka klatka piersiowa, na której nie można było zakładać istnienia piersi, była płaska i koścista. Kości jej ramion sterczały niczym szczyty z obu stron chudej szyi w górnej części kręgosłupa. A oczy były bez wyraźnego koloru: coś pomiędzy szarością i brązem, z białą aureolą otaczającą żrenicę. Ubrana była w szarą, zniszczoną koszulę, której materiał rozlaził się w kilku miejscach. Spódnica, dłuża do połowy kolana, była tak sfatygowana, że koloru nie udało się odgadnąć.

W czasie powszechniej społecznej izolacji z powodu pandemii zebranie było jeszcze trudniejsze, ponieważ na ulicy nie można było prawie znaleźć warunków do przeżycia. Bieda stała się jeszcze większa niż zwykle. To społeczeństwo powinno pomagać, ponieważ rządzący byli zbyt zajęci innymi sprawami w swoich pałacach.

– Proszę chwilkę poczekać, coś przygotuję – odpowiedziałem zawstydzony niemal na równi z nią. Zwiesiła głowę jeszcze niżej o kilka centymetrów.

Wszedłem do domu i przygotowałem skromny posiłek. Owoc, chleb z masłem, plastikowy kubek z kawą i mlekiem. I dodałem kilka monet. Po drugiej stronie ogrodzenia wzięła wszystko chętnie. Wstydziłem się podawać jej paczuszkę między prętami dlatego otworzyłem bramkę ogrodzenia i wzięła ją zbliżając się do mnie. Jeszcze zawstydzony wróciłem na posesję domu i zamknąłem bramkę. Nie odeszła natychmiast. Spojrzała na ziemię, na mnie i odniósł mi wrażenie, że chce mi coś powiedzieć swoim cicheńkim głosem. Poczekałem chwileczkę przed domem. W końcu zamruczała cichutko:

– Co za straszna sprawa ten wirus!...

– Zgadza się, straszna!

– Czy to długo potrwa?

– Kto wie?...

– Ciężko żyć.

– Mogę sobie wyobrazić. Wielkie cierpienie.

Znów zamilkła medytując. Wydawało się, że szuka odpowiedzi na płytach chodnika. Po kilku sekundach znów spojrzała na mnie i jeszcze ciszej powiedziała:

– Ładnie pan pachnie perfumami.

Popadłem w zakłopotanie! Czy dobrze usłyszałem? Ja, pachnący? Nie wiedziałem co odpowiedzieć. Po tych słowach odeszła wolnymi, ociągającymi się krokami. Zamyślony wróciłem do mojego śniadania. Nie miałem zwyczaju polewania się perfumami, nigdy tego nie robiłem. Ograniczyłem się dzisiaj do umycia twarzy po przebudzeniu i to zwykłym mydłem toaletowym.

Pachnący? Czy dobrze słyszałem?

Na polski tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Aŭtoro: Wojciech Bardzik

Marko K. diris...

Oni ne devas timi viruson, ĉar ĝi, simile al ni, ĝi estas parto de nia Planedo. Interese, ke la difino informas pri ĝia ebleco de multobligo sen „nutranto”. Tio signifas, ke viruso laŭ la teorio de Darvino aŭ ekestis sur la Tero kun aliaj vivantaj organismoj aŭ estas malmatura efiko de evoluo. Pripensante la aferon pozitive homo ricevis de la vivo ordonon laŭdi la miraklon de la surtera vivo kaj diferencigi bonon kaj malbonon. Tiusence: ĉu oni povas timi tion, kio stimulas vivon? Kompreneble farante ĉion laŭ la reguloj de higieno, fiziologio, principoj de socia kunvivado ni havas grundon por timo. Fortaj organismoj venkas, plimalfortaj eĉ havante helpon de fortuloj – foriras.

Mi ne timas kaj ne timis virusojn. Ekzistas io pli malbona ol viruso. Tio „io” estas agoj de homo. Kompreneble temas pri fortaj homoj. Reganta officiale persono ne interesiĝas pri la vidpunkto de malfortaj regatoj. Tiujn regantojn mi timas, ĉar ili ne estimas min. Mi estas bezonata al ili nur por pligrandigi iliajn „egoojn” simile al viruso bezonata estas vivanta organismo. Kaj similajn „vivantajn” organismojn: – malkomplikajn, obeemajn, pensantajn amase – oni „semas” abunde. Kaj ankoraŭ unu grava afero. Por bone zorgi pri „ŝafaro” oni devas sekvi la regulojn de bona ŝafisto. Kio okazas, se la gvidanto ne havas konvenajn ecojn?

Diverskoloraj kaj diversspecaj masketoj, rezervitaj por neniu lokoj en busoj, pli da tempo por legado pro kvaranteno en la firmao –

tiaj estas pozitivaj kaj negativaj ecoj de la vivo en tiu ĉi interesa epoko. Granda maloportuneco estas por multaj desinfekto de manoj dum enirado publikajn objektojn. Okazadas de tempo al tempo, ke manhaŭto estas delikata kaj ne toleras la rimedon. Kelkaj havas tiajn problemojn vizitante bibliotekojn, naĝbasenojn, amuzlokojn aŭ oficejojn. Vi povas konsulti kuraciston pri viaj problemoj nur telefono kaj tio ĉi montriĝas malpraktika.

Viviĝis interreto kaj ĝia socio. Estas kreataj novaj grupoj, vekiĝis tiuj „dormantaj”. Eĉ en la Esperantujo oni organizas eventojn en la interreto. Por kelkaj tio ĉi signifas mobilizadon, sed aliaj sentas sin malinstigitaj. Mi persone preferas personajn renkontiĝojn kaj kompatas homojn pli aktivajn socie, kiuj solas.

Aktuale (meze de junio) en mia poŝo, krom la poštuko, troviĝas ankaŭ iomete ĉifta blanka masketo. Jam ne unu vendistino atentigis min, ke ne nur mi, sed ankaŭ ŝi pagos punon se mi ne havos la masketon.

Kaj en la laboro: se oni permesis al mi post la kontrolo de mia sanstato labori kiel specialisto pri manterapio nun mi povas diri, ke sekvaj sekurrimedoj estas malkonfirmaj al la situacio. Kompreneble oni ne povas forgesi, ke mi, kiu fanfaronas pri pandemio, estas epidemiologo – amatoro.

Malproksime de Hofburgo kaj de elstara Aŭstra Nacia Biblioteko troviĝas Esperanto-Muzeo. Palaco Mollard ne aspektas speciale impone kompare kun aliaj, apudaj konstruaĵoj. Nu, normala viena domo, tamen por homo, kiu scipovas paroli (krom la gepatran) nur unu universalan lingvon, la domo estas kiel trezoro. Mi serĉas materialojn pri Valon-gento, pri ilia vagado tra Eŭropo al Pollando kaj pri ilia sekva sorto. Valono, en Pollando nomata „Walończyk” estis edukita persono kompare kun mezepoka eŭropa loĝantaro. Alveninte al la montaro Sudety valonoj okupiĝis pri serĉado de „trezoroj”. Ili iĝis spertuloj pri geologio, alĥemio, metalurgio kaj pri la uzado de herboj.

Uzante internacian lingvon kaj sciante pri arkivoj de E-Muzeo mi skribis mesaĝon al e-bibliotekisto. Neatendite rapide alvenis la

respondo. Oni informis min, ke en la esperanta kolekto ne ekzistas informoj pri la historio de valonoj. Afabla korespondanto el la interreto proponis al mi kontakton kun belgaj, francaj aŭ germanaj esperantistoj logantaj sur la teritorioj de nuntempa Valonio. Li aludis pri profesuloj, e-klubojo, homoj-amatoroj serĉantaj historiajn dokumentojn. Mi dankis pro la informo memorante pri Marko – la volontulo, kiu laboris en nia Asocio antaŭ kelkaj jaroj. Eble li helpos min trovi materialojn pri valonoj. Aldone mi decidis analizi materialojn pri miaj hobioj ĉe UEA.

Kiel bone havi multe da libera tempo kaj je la dispono propran detektivitan oficejon situantan en grandurba blokdomo kun interreto. Kaj ĉio ĉi danke al la pandemio.

Autor: Wojciech Bardzik

Marek K. powiedział...

Wirusa nie należy się obawiać. Jest częścią naszej planety podobnie jak my. Ciekawe, że z definicji wynika iż nie może się on rozmnązać bez „ żywiciela”. Więc wirus musiał – zgodnie z teorią Darwina – albo powstać po ukazaniu się na Ziemi żywych organizmów, albo jest „ niedojrzałym ” tworem ewolucji. Patrząc na sprawę kreatywnie, człowiek został obdarowany jeszcze jednym „ przykazaniem ”, by chwalić cud życia ziemskiego i móc rozróżnić „ dobro od zła ”. Czy można się obawiać czegoś, co stymuluje życie? Oczywiście – postępując zgodnie z regułami higieny, fizjologii, zasadami życia społecznego – nie mamy podstawy do obawy. Silny wygrywa, słabszy, mimo pomocy ze strony silniejszego, odchodzi.

Nie boję się i nie bałem się wirusów. Coś innego jest gorsze od wirusa. To „ coś ” wynika z działania człowieka. Oczywiście silnego człowieka. Osoba mająca w ręku atrybuty władzy pokona każdego,

kto jest od niej choćby o przysłowiowy „włos” słabszy. Takich ludzi się boję. Bo oni nie zważają na mnie. Jestem potrzebny im jedynie po to, by tak, jak wirusowi żywego organizm, dostarczać „pokarmu” dla rozmnażania ich ego. A takich żywicieli – prostych, posłusznych, myślących regułą tłumu – „sieje” się sporo. I jeszcze bardzo ważna sprawa. Aby utrzymać „żywinę” trzeba postępować zgodnie z zasadami dobrego gospodarza. A co jeśli hodowca nie ma stosownych predyspozycji i umiejętności?

Maseczki w różnych kolorach i kształtach, wolne miejsca w autobusach, czas w pracy poświęcony na czytanie, z powodu kwarantanny więcej przerobionych książek – to plusy i minusy życia w tym ciekawym okresie. Wielką niedogodnością jest dezynfekcja rąk przy wchodzeniu do obiektów publicznych. Skóra na dloniach czasami nie wytrzymuje takiej „higieny”. Minusem będzie zamknięcie bibliotek, basenów, pubów czy wszystkich urzędów państwowych. Leczenie na „teleporadę” wydaje się niepraktyczne.

Ożył internet i wszelkie jego społeczności. Potworzyły się nowe, uaktywniły te nieco ospałe. Nawet w świecie Esperancji różnego rodzaju spotkania odbywają się w wirtualnej sieci. Mobilizuje to niektórych, lecz innych może zniechęcać. Osobiście preferuję rozmowy „twarzą w twarz”. Współczuję ludziom bardziej aktywnym społecznie.

Aktualnie – jest środek czerwca – w mojej kieszeni poza chusteczką jest również wymięta biała maseczka, bo pani ekspedientka już w niejednym sklepie zwróciła mi uwagę, że nie tylko ja zapłacę mandat, ale i ona. A w pracy: skoro ja zostałem dopuszczony do wykonywania swoich zadań i człowiek, po przeprowadzonych „badaniach”, do wykonania na nim terapii – to wszelkie ograniczenia typu zabezpieczeń przed zakażeniem wirusem są nieadekwatne do sytuacji. Oczywiście to ja, „epidemiolog” z bożej łaski, wypowiadam się na temat.

W niewielkiej odległości od Hofburga i wspaniałej austriackiej biblioteki narodowej znajduje się Muzeum Esperanta. Pałac Molłarda nie wyróżnia się specjalnie ani wyglądem, ani wielkością. Ot,

zwykła wiedeńska kamienica, jednak dla człowieka znającego tylko jeden (poza ojczystym) język obcy jest to skarb niewyceniony! Poszukuję materiałów związanych z Walonami, z ich wędrówką przez Europę do Polski i dalszymi losami tej ciekawej grupy etnicznej. Walon, a pospolicie Walończyk, ze swoją wiedzą wyróżniał się spośród średniowiecznej europejskiej ludności. Przywędrowawszy w Sudety stworzył – mówiąc dzisiejszym językiem – grupę zawodowych poszukiwaczy skarbów. Poza tym był geologiem, zielarzem, alchemikiem, metalurgiem.

Z racji uniwersalności języka i archiwaliów wiedeńskich, napisałem maila do bibliotekarza u Mollarda. Nie spodziewałem się szybkiej odpowiedzi, lecz ją otrzymałem. Poinformowano mnie, że w zbiorach esperanckich na interesujący mnie temat (historia Walonów) nie ma odnośników. Jednak uprzejmym człowiekiem po drugiej stronie SIECI podpowiedział kontakt z esperantystami z Belgii, ewentualnie Francji czy Niemiec zamieszkującymi obecne terytorium Walonii. Wspomniał o ośrodkach na tamtym terenie i możliwości wykorzystania ich do zgłębienia wiedzy, o klubach esperanckich, o ludziach z podobnymi do moich zainteresowaniami, o poszukiwaczach historycznych dokumentów. Zwrotnie podziękowałem za odpowiedź. Przypomniałem sobie o Marku, wolontariuszu pracującym w naszym Towarzystwie kilka lat temu. Może mi pomoże w znalezieniu informacji źródłowych na tematy walońskie. A jeszcze wymyśliłem, by poszperać wśród licznych działów zainteresowań w UEA.

Jak to dobrze mieć dużo wolnego czasu i do dyspozycji biuro detektywistyczne w wielkomiejskim bloku i sieci internetowej.

Aŭtoro: Marek Dąbrowski

Pandemio – neĉiutaga ĉiutageco

Tio, kio al homaro okazis aŭtune 2019 en la ĉina urbo Wuhan kaj poste disvolviĝis tra la mondo, tra ĉiuj kontinentoj, iĝis granda problemo por kuracistoj, specialistoj pri epidemiologio, politikistoj, informservo, ord servo en la urboj, spertuloj pri provizo, polico, armeo kaj, krom ĉio, por ni mem.

La pandemion de kronviruso [COVID-19 SARS 2], do minacon de morta malsano, kiu rapide disvolviĝas, anoncis Monda Organizo pri Sano kaj la informo mobilizis la tutan mondron.

Ĉiutagaj informoj pri infektoj, mortoj de sekvaj personoj kalkulataj po ne centoj, sed miloj ĉiutage teruris nin pri la proksimuloj kaj pri ni mem.

Teruris nin senkonsileco de scienculoj, ĥaosa serĉado de spiraparatoj, maskoj, litoj en malsanulejoj, testiloj. Eĉ mankis lokoj ĉe tombetoj (en Italuro, Usono, Brazilo).

Oni separis infektitajn homojn uzante de tempo al tempo drastajn metodojn. En televido estis montrata situacio en Ĉinio, kiam oni lutis tie la enirpordojn de grandaj konstruaĵoj. En Barato policanoj batis per bastonoj homojn, kiuj ne respektis ordonon porti maskojn. Oni fermis landlimojn ne permesante eniri al fremdlandanoj, sed, de tempo al tempo, ankaŭ al landanoj. Oni decidis pri kvaranteno por homoj havantaj kontakton kun malsanuloj, kio evidentigis ne nur malkomforta, sed ankaŭ donis okazon al seninteresa helpo de la najbaroj.

Tie, kie publika servo ne sukcesis konkrete zorgi pri homoj en la unua periodo de la pandemio, la civitanoj mem organizis bezonata helpon por aliaj. Tio okazis kiam ni ankoraŭ kredis, ke limigoj ne daŭros longe.

Kion organizis volontuloj?

– Ili aĉetas manĝaĵon kaj higienilojn lasante ĉion apud la fermi-taj pordoj de izolitaj personoj,

– Artistoj koncertis sur balkonoj, en kortoj, en la reto. Okazis senpagaj teatraĵoj, ekz. policaninoj dancis surstrate por ĝojigi infanojn izolitajn hejme pro kvaranteno.

– Volontuloj kudris maskojn por si mem, por familioj kaj por nekonataj personoj.

– Kreskis legado de libroj kaj spektado de familiaj fotoalbu-moj.

– Homoj trovis la tempon por rememoroj, meditado, tempon por edzo/edzino/partnero/partnerino kaj krom ĉio al infanoj. Estis tempo por sincera, pli longa ol normale, babilado, ludo ktp.

– Oni trovis la tempon por longe atendata renovigado de loĝejo kaj purigado de ĝiaj anguloj.

Tamen okazis ankaŭ tragedioj: familiaj kaj sociaj.

– Estis tiuj, kiuj mortis en soleco, al kiuj mankis spiraparatoj, litoj en malsanulejo, scio, kuracilo.

– Okazis familiaj kvereloj, skandaloj, memmortigoj.

– Bankrodis firmaoj, homoj perdis sian havaĵon de la vivo.

– Ekestis homoj sen vivrimedojoj.

– Mortis ankaŭ tiu, kiuj endangerigante la propran vivon savis aliajn.

– Kelkfoje homoj malbone traktis sanservistojn pro timo de infekto pere de iliaj kontaktoj kun malsanaj personoj.

Tiu ĉi neĉiutaga ĉiutageco kaj malcerteco pri venontaj tagoj nas-kis multe da novaj solvoj kaj ideoj.

– Oni mem produktis surbaze de vodko kaj alkoholo desinfekt likvaĵon, diversformajn maskojn el tukoj, puloveroj, bluzoj, ĉifonoj, paperaj vištukoj, gumoj (uzante eĉ gumojn el propraj pantalonoj).

– Transporto de manĝajo aŭ aliaj donacoj, se estis komplika, okazis, danke al spritaj inventaĵoj de homoj, per ŝnuroj, teniloj, flugrobotoj...

– Supertuton gardantan korpon oni produktis el plastaj sakoj kaj pluvmanteloj. Por gardi kapon oni uzis speciale pritrancitajn plastajn botelojn.

Mi estis ŝokita kiel la pola civitanaro dividita politike kaj reblema kontraŭ ĉiu malpermesoj ĉifoje akceptis ordonojn de la registaro kaj sanservo.

La homoj permisis esti enfermitaj. Malpleniĝis stratoj, placoj, skvaroj, parkoj, restoracioj, kinejoj, kluboj, sportstadionoj.

Eĉ en katolikaj preĝejoj oni ekakceptis malplenecon, mankon de oferaĵoj, diservojn en la interno, „dikorpon” enmanigatan sur la mano kaj ĉio ĉi okazis dum la Pasko.

Prezentado de opoziciaj partioj kaj demonstroj de civitanoj estis ege limigitaj kaj fakte ili estis prezentataj en la interno.

En lernejoj oni komencis instrui virtuale. Lernantoj, iliaj gepatroj, geavoj kaj instruistoj devis ellerni laboron en la interno.

Oni nuligis aŭ organizis rete publikajn renkontigojn, konferencojn, kongresojn.

Oni nuligis sportajn eventojn kaj futbalmaĉojn. Post la mildigo de ordonoj, dum aktualaj aranĝoj, sanitara reĝimo devas esti akre respektata.

Certe mi longe memoros malplenajn placojn, stratojn, restoraciojn, kiuj normale estas bruemaj kaj plenaj de homoj.

Eĉ en urbocentroj homoj ofte renkontadis erinacojn, sciurojn, aprojn kaj cervojn.

Renkontigojn kun proksimaj al mi personoj: la patrino, la filinoj, la genepoj okazadis je civita distanco.

Por saluti iun ni ne plu premas lian manon, sed ni tuſas lian kubuton per la nia.

Ni „suferis” pro tagoj pasigitaj hejme sen proksimuloj, promenoj je scia distanco, portado de penigaj maskoj. Unufojaj plastaj gantoj malordigis la teron en urboj.

Mi longe memoros prezidentajn elektajn kampanjojn kaj labo-
ron en elektaj komisionoj.

Okazadis kunlaboro de volontuloj kun personoj travivantaj
sian solecon, eble vivantaj kun kato kaj hundo. Ili estis separitaj de
siaj infanoj kaj genepoj. Ni proponis al ili komunajn aĉetojn, pro-
menojn, diskutojn pri pozitivaj kaj negativaj partoj de la homa vivo,
pripensojn, rememorojn kaj komunan pasigadon de tiu ĉi tempo de
malcerteco, danĝero kaj restriktoj.

Mi esperas, ke tiu ĉi malfacila tempo instruos al ni kiamaniere
kunlabori, reciproke estimi unu la alian, esti helpemaj, prudentaj,
ami nian proksimulon, sed ankaŭ kiamaniere esti simple empatia
kaj morala.

Na esperanto tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Autor: Marek Dąbrowski

Pandemia – niecodzienna codzienność

To co nas, ludzkość, dotknęło jesienią 2019 roku w chińskim
miejscie Wuhan i rozlało się na cały świat, wszystkie kontynenty,
okazało się nie lada wyzwaniem dla lekarzy, epidemiologów, poli-
tyków, służb informacyjnych, porządkowych, logistycznych, poli-
cyjno-wojskowych i nas samych przede wszystkim.

Pandemia koronawirusa [COVID-19 SARS 2], czyli zagrożenie
szybko rozprzestrzeniającą się śmiertelną chorobą na bardzo dużym
obszarze, ogłoszona przez World Health Organization, postawiła na
bacznoscie cały świat. Codzienne informacje o zachorowaniach, za-
każeniach, śmierci kolejnych osób, liczne nie tylko w setkach, ale
tysiącach osób dziennie, w poszczególnych krajach, spowodowały
przerażenie, strach o najbliższych i siebie.

Przerażenie potęgowane było bezradnością naukowców, gorączkowym i chaotycznym szukaniem respiratorów, maseczek, łożek szpitalnych, testów na obecność wirusa, miejsc pochówku (we Włoszech, USA, Brazylii).

Separowano ludzi zarażonych koronawirusem nieraz bardzo drastycznie. W telewizji pokazywano obrazki zaspawania drzwi wyjściowych w dużych budynkach mieszkalnych w Chinach, bicia pałkami osób niestosujących się do nakazu noszenia maseczek w Indiach, zamknięcia granic państwowych przed obywatelami innych państw, czasem nawet przed rodakami.

Masowo wprowadzana kwarantanna dla osób podejrzanych o posiadanie koronawirusa, oprócz ewidentnych niedogodności, ograniczenia wolności osobistej, przynosiła też wiele fantastycznych przykładów ludzkiej bezinteresownej pomocy sąsiedzkiej. Powstało wielu inicjatyw pomocowych, zwłaszcza tam, gdzie służby państwowie nie potrafiły sprostać potrzebom w pierwszym okresie powstawania się pandemii gdy wierzyliśmy, że ograniczenia nie potrwały aż tak długo. Było więc:

- robienie zakupów spożywczych i higieny osobistej oraz zostawianie ich pod drzwiami,
- koncerty artystów na balkonach, podwórkach, w internecie, darmowe przedstawienia teatralne, tańczący policjanci/tki pod oknami dzieci objętych kwarantanną,
- akcje szycia/produkcji maseczek dla siebie, rodziny i osób nieznanych,
- czytelnictwo książek też masowo wzrosło, przeglądanie albumów rodzinnych,
- znalazł się czas na wspomnienia, refleksje, czas dla męża/żony/partnera/partnerki i przede wszystkim dla dziecka, czas na szczerą, dłuższą rozmowę, zabawę, grę,
- znalazł się też czas na dawno odkładany remont, porządki w szafkach.

Były jednak i tragedie rodzinne, społeczne.

- Byli tacy, którzy umierali w samotności, niezauważeni, którym

- zabrakło respiratora, szpitalnego łóżka, wiedzy, lekarstwa.
- Były kłopotnie rodzinne, awantury, samobójstwa.
 - Plajtowały firmy, ludzie tracili dorobek życia.
 - Ludzie zostawali bez środków finansowych do życia.
 - Umierali również ci, którzy z narażeniem własnego życia ratowali innych.
 - Były też szykany osób pracujących w służbie zdrowia, traktowano ich jak roznośników zarazy.

Ta niecodzienna codzienność i niepewność następnych dni, zmuszała nas nierzadko do oryginalnych rozwiązań i pomysłów. Były więc: własnej produkcji płyny dezynfekujące na bazie wódki, spirytusu, maseczki w postaci chust, swetrów, bluzek, szmatek, fizieliń, papierowych ręczników, gumek recepturek i gumek od majtek. Transport żywności lub innych souvenirów też odbywał się poprzez różne kołowniotki, linki, wciągarki, drony. Kombinacje ochronne wykonywano np. z worków foliowych i płaszczów przeciwdeszczowych, a zamiast tzw. przyłbic zakładano na głowę nawet duże butelki plastikowe, odpowiednio przycięte.

Przyznam, że byłem w dużym szoku, jak nasze polskie społeczeństwo, tak mocno zróżnicowane politycznie i buntownicze wobec wszelkich nakazów i zakazów podporządkowało się zarządzeniom władz państwowych i sanitarnych, dało się spacyfikować. Ludzie dali się pozamykać w swych domach, mieszkaniach. Opuszczały ulice, place, skwery, parki, restauracje, kina, kluby, boiska. Nawet uprzywilejowany kościół rzymskokatolicki pogodził się w końcu z pustymi świątyniami, pustą tacą, mszami przez internet, komunią na rękę, i to w czasie świąt Wielkanocnych.

Opozycyjne manifestacje i protesty zostały mocno ograniczone trafiając do internetu. Pojawiło się zdalne nauczanie w szkołach. Uczniowie, ich rodzice, babcie i dziadkowie oraz nauczyciele musieli nauczyć się pracy przez internet.

Sesje, konferencje, kongresy, sympozja musiały być odwołane, odroczone lub odbyć się on-line. Liczne rozgrywki sportowe i mecze zostały odwołane.

Po ich wznowieniu reżim sanitarny jest mocno przestrzegany. Podobnie jest i w innych instytucjach publicznych, urzędach, bibliotekach, kinach, teatrach, hotelach, restauracjach, barach, sanatoriach, muzeach.

Z pewnością dugo będę pamiętała wymarłe place, ulice, restauracje normalnie tętniące życiem. Coraz częstszym widokiem były jeże, wiewiórki, dziki i jelenie, nawet w centrum miast.

Spotkania z bliskimi mi osobami: matką, córkami, wnukami odbywały się na odległość: przez płot, przez szybę, ogrodzenie. Powitania i pożegnania na odległość albo poprzez „ żółwika” lub łokciowanie.

Bolały przesiedziane dni w domu; śniadanie wielkanocne bez najbliższych mi osób, spacery z zachowaniem bezpiecznej odległości, noszenie uciążliwych maseczek na nos i usta oraz chyba jeszcze bardziej drażliwych i zaśmiecających ulice naszych miast jednorazowych, foliowych rękawiczek.

Pamiętać będę też prezydenckie kampanie wyborcze, udział w pracach obwodowej komisji wyborczej. Było też współdziałanie osób żyjących samotnie z psem lub kotem, odseparowanych od swoich dzieci i wnuków. Współpracowaliśmy poprzez wspólne zakupy, spacery, dyskusje o blaskach i cieniach życia ludzkiego, dzielenie się swoimi refleksjami, wspomnieniami, zainteresowaniami oraz wspólne spędzanie tego czasu niepewności, zagrożenia i restrykcji.

Mam nadzieję, że ten trudny czas nauczy nas współdziałania, wzajemnego szacunku, niesienia pomocy potrzebującym, rozwagi, miłości bliźniego, zwykłej empatii i przyzwoitości.

Aŭtoro: Małgorzata Dobkowska

Bonvenon en la lando de Sinjoro Monk! Mallonga eseo pri la socio

Mi volus skribi dolĉe kaj afable pri tio, kia saĝa kaj sentema socio ni estas, kiom ni amas la proksimulojn (ne nur per telefono kaj interreto), kaj kiel denove ni malkovras niajn ŝatokupojn bakante panon, preparante hejme rafinitajn kukojn kaj manĝojn. Ke ni kreas, konstruas miniaturojn, modelojn, makramojn, kultivas herbojn en florpotoj kaj ŝajnigas, ke ni sentas nin bone, ke ni trankvile pasigas la tempon. Mi vere volus skribi tiel – sed mi ne povas.

Tio estis nur antaŭparolo, la unua akto, la unua fruprintempa „batalo” plena de paniko, kiu daŭris kelkajn semajnojn, epizodo „Batalo”, kiu rapide enuigis nin. Ni konvinkis nin mem, ke ni ĝin venkis. Ni ŝatas laŭdi nin kaj esti laŭdataj, karesataj sur la egoo kaj la kapo. Jen ŝlosilo por malfermi nin, dormiga, vigliga. Estingebla ardo estas alia nia eco. Kiel kutime ni venkis en la batalo, sed kio pri la milito? Ekzameno, sesio – la milito daŭras, estas la fronto kaj... ni kaputas, sinjoroj.

Kiel juna homo, satigita de libroj, filmoj kaj rakontoj, mi pri-pensis kial ekz. en la tempo de milito tiom multaj homoj timis stukaĉojn, denuncantojn, ĉantaĝistojn, kiuj venigis sian frustriĝon, serĉis la ŝancon rebati, riĉigi, faris grandan maljustaĵon al la aliaj. Ĉu poste ilin turmentis la konscienco, ĉu ili povis trankvile dormi? Ŝajnis al mi, ke tiaj homoj devas esti nure unuopuloj, esceptoj, ke

ja la socio devus esti unuiĝinta kontraŭ la malbono, solidare, etike, ne perdante la kapablon de memdefendo. Nun, post jaroj, mi, tute ne plu miras, bedaŭrinde. Onidire ĉiam ekzistas, devas (?) ekzisti homoj kaj homaĉoj. Plu ekzistas granda aro, kiu por siaj propraj celoj, interesoj, komfortoj, malĝuste komprenata libereco, sentante senpunecon, pli aŭ malpli konscie povas vundi la aliajn. „Banaleco de la malbono”, senpripensembo.

Falas la mito pri solidara socio. Ne, ni ne estas solidaraj. Temas pri fabelo, misformita legendo, kiu „se ne vrati”. Kelkdek procenetoj de la socio ne estimas la aliajn civitanojn. Ofte – reciproke. Ni ne komprenas unu la alian en la sama lingvo. Kio kaŭzas tion? Kiel tio okazas? Kial aperas tia amaso da senindulgaj, arogantaj, malsağaj moștoj, egoistoj, kiuj ne respektas la plej bazajn regulojn de sekureco, socia kunvivado en la pandemia tempo? Ili povas vundi la aliajn kaj sin.

Ĉutage mi iras per buso al kaj el la laboro. Mi devas, la distanco estas sufice longa. Iam enveture mi legis librojn, foliumis dokumentojn. De pli ol jarduono mi ne faras tion. Ĉutage streĉe mi observas kiu surhavas maskon, eventuale vizieron, kiu ne, ĉu li surhavas la maskon nur sur la bušo aŭ mentono (?!), babilas, ridas, telefonas, mangas. Je kia distanco li sidas, staras, ĉu mi staras, sidas for, ĉu mi distancigu ĉe la sekva bushaltejo, ĉu mi povas, ĉu estas spaco por moviĝi. Ĉu mi povas malproksimiĝi? Ĉu tiu persono povas? Simile estas en vendeojoj ktp. Je rimarko, peto, granda plimulto reagas per indiferendo, mirantaj okuloj, mieno de afekto aŭ agreso, krio, malgentilaĵo, aroganta, senpuna rido. Ili estas „pli bonaj”, netušeblaj, tio ne rilatas al ili. Nenia pripenso, ke ili povas porti grandan damagón al la aliaj. Oni limigas ilian liberecon, ili mortos, se por 15–20 minutoj ili ĝuste surmetos la maskon. Sed via libereco kaj rajto troviĝas en via ĝardeno kaj aŭto – ekster ili troviĝas la libereco de IU ALIA, evidenta zorgo pri sano kaj vivo, kiun vi malrespektas.

Ŝoforoj – princoj sur vitraj montoj, baritaj, biletkontrolistoj kaj konduktoroj – ili estas nur por biletoj. Senpovaj (?) vendistinoj

kaj aliaj oficistinoj, kiuj petas sensukcese, de kiuj la vivo postulas ĉiamajn rimarkojn, kverelojn ktp. Ne ekzistas kontrolo en busoj, vendejoj, ĉe kasoj, en poŝtejoj, apotekoj (!). Bedaŭrinde, policon kaj urban gardistarion dum tiu pli ol duonjara periodo mi neniam renkontis tie. Mi, ni atendas... mi sentas elreviĝon, kaj bedaŭron, kaj koleron. Kie estas la rajtoj, kiujn eblas finfine efektivigi en la tempo de pandemio? Aliaj landoj iel helpas sin ekz. per efika punado. Kion ni atendas? Kien ni iras? Kurias? (Mem)defendo de la Patrino Naturo fronte al la plej granda karnivoro moviĝas ĉiam pli rapide, ne nur pro la suno kaj la klimato. La „venĝo de la vespero” estas lanĉita.

Mi timas, ke infektos min senindulga, plenforta junulo, kaj mi senkonscie transdonos tion antaŭen, infektos la familion, maljunulojn. Ni fine troviĝos en hospitalo, tre suferos, aperos implikaĵoj, serioza komplikigo, kaj ni ne resaniĝos. Kaj la homo, verdire, neniam estas preta, ĉiam volus/devas ankoraŭ fari ion kaj tion, ordigi, verki, legi, vidi, primediti...

Mi klopodas por minimumigi la riskon. Ekzemple mi ne iras al kinejo, kvankam temas pri unu el miaj plej amataj ŝatokupoj. Mi tre bedaŭras kaj sopiras. Eble iam mi egaligos tiun perdon. Ekspozicioj: etaj, modestaj kaj en fenestroj, trans fenestroj, sur barilo, ekstere. Albumoj. Itineroj: Bojary kaj ligna arkitekturo, en freŝa aero, sen homamaso. Tegmento de la Operejo. Aprezado de vento, spiro, naturo, steloj. Ĝojo pri ilia ekzisto, surprizoj, fidelo. Mi ankaŭ pli legas, iom verkas. Mi opinias, ke kiu havas ĉirkaŭ du dekduojn da libroj (ne fuĝvarojn), ne povas enui. Oni povas aranĝi fotojn, paperojn, ludbastonetojn, kolektojn, fari kolagojn ktp. Ĉiam, vere ĉiam eblas trovi ion, sufiĉas nur voli, pripensi. Kaj ne nepre devas temi pri longa bankedado en restoracio, homplenaj, popularaj itineroj kaj promenejoj en kuraclokoj, tiel nomataj „kunpeloj”, kaj nuptofestaj koronadancoj ĝismatenaj.

Multiĝas strangaj, komplotaj teorioj, senkulpiĝoj je sia malla-boremo, malzorgemo, stulteco, neglektemo, manko de estimo. Ĉiuj kulpas, sed ne ni. Kiu respondecos? Ja eĉ ŝajne edukitaj homoj, ne kuracistoj, specialistoj-epidemiologoj, virusologoj, serĉas ekskuzojn.

Bedaŭrinde. Ĉu vere ili devas sperti per sia propra korpo? Aŭ tiu de la proksimulo? Ĉu tiam ili serioze pritraktos la aferon? Ĉu ili petos helpon, flegon? La „dubantoj” iom similas al mi grupon salutantan eksterteranojn en sciencfikcia filmo, kiun la „marsanoj” forblovas per unu senhezita, efika pafo el nekonata batalilo. Dum ja temas nur pri modifita sansekureco, apliko de kelkaj simplaj reguloj, kiuj devus jam esti aŭtomataj: ke ni ofte kaj precize lavas la manojn, salutas unu la alian per afabla kapklino, kaj elirante la domon ni prenas kun ni sakon, jakon, ŝlosilojn, telefonon kaj maskon. Profilaktiko: „preventi, ne kuraci”. Kaj „antaŭ ĉio ne malhelpi”.

Sinjoro Monk estas genia detektivo, sagaca observanto, fervora kontraŭulo de bakterioj, ĝatanto de desinfektaj tukoj, heroo de filmserio kaj libroj. Li estas sendanĝera, ĉarma, honesta strangulo. Ankoraŭ antaŭ nelonge ni amikeme mokis lin. Hodiaŭ ni vekiĝis en lia mondo. Liaj fobioj iĝis realaj, ba! ili iĝis valoraj. Se nur ni volus apliki la sociajn, homajn regulojn, estus antaŭvidemaj, saĝaj, „serioze seriozaj”. Por la komuna bono. KOMUNA. Por ke la vorto „homeco” ne ŝangū sian signifon, ne havu pejorativan nuancen. Humaneco, vera, nesimulata ESTIMO, KUNECO, SOLIDARECO – ĉu vere temas pri neaktualaj, forgesitaj, forsonintaj jam vortoj? Nur vortoj? Teorio senreala

Atendas nin spektaklo en almenaŭ 6 aktoj kun epilogo kaj moralajo. Nia provotempo, ekzameno, daŭras. En kiu akto ni estas: la 3-a, aŭ jam la 6-a? De ni mem dependas kia estos la epilogo. Kaj kia – la moralajo.

fino de septembro 2020

Na esperanto tłumaczył Przemysław Wierzbowski

Autor: Małgorzata Dobkowska

Witamy w świecie Pana Monka! Krótki esej o społeczeństwie

Chciałabym napisać słodko i miło, jakim jesteśmy mądrym i wrażliwym społeczeństwem, jak bardzo kochamy bliźnich (niekiedy nie tylko przez telefon i internet), i jak odkrywamy na nowo swoje pasje, piekając chleb, przygotowując wymyślne ciasta i potrawy w domach. Jak sporządzamy, składamy miniatury, modele, makramy, hodujemy zioła w doniczkach, i udajemy, że jest nam dobrze, „zabijamy” czas. Naprawdę, tak chciałabym napisać – ale nie mogę.

To był tylko wstęp, akt I, pierwsza wczesnowiosenna „bitwa”, pełna paniki, trwająca kilka tygodni, epizod. „Bitwa”, którą się szybko znudziliśmy, łatwo wmawiając sobie, że ją wygraliśmy. Lubimy się chwalić, lubimy jak nas chwalą, głoścząc po ego i główce. To klucz do nas, usypiający, pobudzający. Słomiany zapał – druga z naszych cech. Jak zwykle wygraliśmy bitwę, co z wojną? Egzamin, sesja – wojna trwa, front jest i... dajemy ciała, panowie.

Jako młoda osoba, po lekturach, filmach, opowieściach zastanawiałam się dlaczego np. w czasie wojny tak wielu ludzi bało się donosicieli, szantażystów, denuncjatorów, szmalcowników. Wetując swoje frustracje, szukających okazji do zemsty, wzbogacenia się, robiących innym wielką krzywdę. Czy dręczyło ich później sumienie, mogli spokojnie spać. Wydawało mi się, że takie osoby muszą być tylko jakimiś jednostkami, wyjątkami, że przecież społeczeństwo w swoim ogóle powinno być zintegrowane przeciwko złu, solidarne, etyczne, nie tracić zmysłu samozachowawczego. Teraz, po latach, tak bardzo się, niestety, nie dziwię. Podobno zawsze są, muszą (?) być ludzie i „ludziska”. Nadal istnieje duża grupa, która dla własnych celów, interesów, wygody, źle pojętej wolności, w poczuciu bezkarności, bardziej lub mniej świadomie może (s)krzywdzić innych. „Banalność zła”, bezmyślność.

Upadają mity o solidarnym społeczeństwie. Nie, nie jesteśmy solidarni. To baśń, spotwarzona legenda, ona „se ne vratí”. Kilkudziesiąt procent społeczeństwa nie szanuje pozostałych współobywateli. Często, wzajemnie. Nie rozumiemy się w jednym języku. Z czego to wynika? Jak to się dzieje? Dlaczego występuje aż taka masa bezwzględnych, aroganckich, niemądrych „sobiepanków”, egoistów nieprzestrzegających podstawowych zasad bezpieczeństwa, współżycia społecznego w czasie pandemii? Mogących zrobić krzywdę innym i **sobie**.

Codziennie jeźdzę autobusem do pracy i z pracy, wieczorem. Muszę, mam dosyć daleko. Kiedyś w MPK-u czytałem książki, przeglądałam papiery. Od ponad pół roku tego nie robię. Codziennie w stresie obserwuję kto jest w maseczce, ewentualnie przybicy, kto nie, czy ma tę maseczkę tylko na ustach czy brodzie (?!), gada, śmieje się, dzwoni, je. Jak daleko siedzi, stoi, czy ja daleko stoję, siedzę, czy mam się przenieść znowu na następnym przystanku, czy mogę, czy mam w ogóle jakieś pole manewru. Czy mogę się odsunąć? Czy ta osoba może się odsunąć? Podobnie w sklepach itd. Na zwróconą uwagę, prośbę, zdecydowana większość reaguje obojętnością, zdziwionymi oczkami, nadętą miną lub agresją, krzykiem, chamstwem, aroganckim, bezkarnym śmiechem. Są „lepsi”, nietykalni, to się ich nie ima, nie może dotknąć. Żadnej refleksji, że mogą uczynić komuś wielką krzywdę. Ogranicza się ich wolność, umrą jak nałożą prawidłowo maseczkę na te 15-20 minut. Ale twoja wolność i prawo jest w twoim ogródka i samochodzie, poza nimi zaczyna się CZYJAŚ wolność, oczywista troska o zdrowie i życie, którą naruszasz.

Kierowcy – książęta na szklanych górnach, odgrodzeni, kontrolrzy biletów i konduktorzy – tylko od biletów. Bezradne (?) eksponentki i inne urzędniczki, nie mogąc się doprosić, które życie zmusza do ciągłych uwag, scysji itd., itp. Nie ma kontroli w autobusach, sklepach, przy kasach, na poczcie, w aptekach (!). Niestety, policji, straży miejskiej przez te ponad pół roku nigdzie tam nie spotkałam. Czekam, czekamy... Czuję rozczarowanie i żal, i gniew. Gdzie to prawo, które można w końcu **wyegzekwować** w czasie pandemii? Inne

kraje sobie z tym jakoś radzą poprzez np. nakładanie skutecznych kar. Na co ciągle czekamy? Dokąd idziemy? Biegniemy? (Samo) obrona Matki Natury przed największym drapieżnikiem zaczyna kręcić się szybciej, już nie tylko przez słońce i klimat. „Zemsta nietoperza” – uruchomiona.

Boję się, że zarazi mnie bezwzględny, młody, „w sile wieku” człowiek, a ja bezwiednie przekażę to dalej, zakażę rodzinę, starszych. Że wylądujemy w szpitalu, będącym się bardzo męczyć, następują komplikacje, poważne powikłania i z tego nie wyjdziemy. A człowiek tak naprawdę nigdy nie jest gotowy, zawsze chciałby/musi zrobić jeszcze to i owo, uporządkować coś, napisać, przeczytać, zobaczyć, przemyśleć...

Staram się minimalizować ryzyko. Na przykład niechodzę do kina, choć to jedna z moich pasji. Bardzo mi żal i tęsknię. Może kiedyś to sobie trochę odbiję. Wystawy: małe, kameralne i w oknach, poprzez okna, na płocie, w plenerze. Albumy. Szlaki: Bojary i architektura drewniana, na świeżym powietrzu, bez tłumu. Dachy Opery. Docenianie wiatru, oddechu, przyrody, gwiazd. Radość z ich istnienia, niespodzianek, niezłomności. Czytam też więcej, trochę piszę. Twierdę, że kto ma choć ze dwa tuziny książek (nie konfekcji), nie może się nudzić. Można układać zdjęcia, papiery, bierki, kolekcje, robić kolажe itd., itp. Zawsze, ale to zawsze coś się znajdzie, wystarczy tylko chcieć, pomyśleć. I niekoniecznie musi to być długie biesiadowanie w restauracjach, zatłoczone, popularne szlaki i deptaki w uzdrowiskach, tzw. „spedy” i weselne korona-tańce do świtu.

Mnożą się jakieś dziwne teorie-spiski, usprawiedliwienia dla swego lenistwa, niedbalstwa, głupoty, lekceważenia, braku szacunku. Wszyscy są winni, ale nie my. Kto poniesie odpowiedzialność? Nawet niby wykształceni ludzie, ale przecież nie lekarze specjalści-epidemiologowie, wirusologowie, szukają wymówek. Przykro. Czy koniecznie muszą się przekonać na własnym przykładzie? Lub najbliższych? Wtedy potraktują sprawę poważnie? Będą prosić o pomoc, opiekę? „Wątpiący” przypominają mi trochę „grupę wittającą” kosmitów w filmie SF, którychowi „Marsjanie” zmiatają

z dachów jednym zdecydowanym, a skutecznym użyciem swojej nieznanej broni. A przecież chodzi tylko o zmodyfikowane BHP, zastosowanie kilku prostych zasad, które powinny stać się już od-ruchem: że myjemy często i dokładnie ręce, na przywitanie kiwamy uprzejmie głowami, a wychodząc z domu zabieramy torbę, kurtkę, klucze, telefon i maseczkę. Profilaktyka: „zapobiegać, nie leczyć”. I „po pierwsze nie szkodzić”.

Pan Monk jest genialnym detektywem, bystрым obserwatorem, zagożdałym przeciwnikiem bakterii, wielbicielem odkazujących chusteczek, bohaterem serii filmów i książek. To nieszkodliwy, uroczy, poczciwy dziwak. Jeszcze niedawno życzyliśmy sobie z niego podkpiwaliśmy. Dzisiaj obudziliśmy się w jego świecie. Jego fobie stały się oczywistością, ba! stały się zaletami. Tylko żebyśmy chcieli stosować się do społecznych, ludzkich zasad, byli przewidujący, mądrzy, „poważni na serio”. Dla wspólnego dobra. WSPÓLNEGO. By słowo „człowieczeństwo” nie zmieniało swojego znaczenia, nie nabierało pejoratywnej barwy. Humanitaryzm, prawdziwy, nieudawany SZACUNEK, WSPÓLNOTA, SOLIDARNOŚĆ – czy to naprawdę nieaktualne, zapomniane, przebrzmiałe już słowa? Tylko słowa? Teoria, bez realu?

Czeka nas sztuka w co najmniej VI aktach z epilogiem i morallem. Nasz czas próby, sprawdzian, trwa. W którym akcie jesteśmy: III, już w IV? Od nas samych zależy jaki będzie epilog. A jaki moral.

koniec IX 2020 r.

Aŭtoro: Jindřiška Drahotová

Pandemio 2020 el vidpunkto de maljunulino

De la 12-a de marto ĝis 25-a de majo 2020 daŭris kriza stato en Ĉeĥa Respubliko. Poste la striktaj ordonoj komencis mildigi.

Mi estas aĝa pli ol okdek jarojn. Mi ricevas pension jam dudek jarojn. Mi laboris kiel ĉefflegistino kvardek jarojn en malnova granda hospitala konstruaĵo. En la teretaĝo estis fakejo por infektaj malsanoj. Dum tempo okazadis epidemioj. Ĉio pasadis sen ĥaoso, laŭ kutima preparita plano. Homoj sen riproĉoj kondutis laŭ ordonoj kaj la personaro laboris diligente laŭ propra forto. Ja, la vivo alportas ne nur ĝojojn. Neniu panikiĝis. Sen ĥaoso la tutaj konstruaĵoj ŝangiĝis al fakejo de kontagaj malsanoj, se estis necese.

Nun mi miris, per kiu maniero la publiko estis informita. Televido elsendis nur timigajn novaĵojn pri la viruso COVID-19. Ne ĉiuj raportoj kongruis kaj elsendo estis ekskluzive nur pri la pandemio, preskaŭ kiel sporta elsendo pri rekordo. Ŝajnis al mi, ke oni volas panikiĝi publikon. Mi diris al mia partnero: „Ĉu vi scias, kiel la plej rapide vi ebriĝos ĝis senkonscio? Kiam vi prenos fingroĉapelon kaj brandon. Kiam belulino sur ekrano diros la vorton Covid-19, trinku fingroĉapelon de la brando, post la horo vi plu ne konos min”. Ĉion pliobligadas televidaj kanaloj, kiuj tute superflue plinombrigis post la starto de nova elsenda sistemo en la komenco de la jaro. Eĉ aperis nova stacio nur por novaĵoj „CNN New”. Silento, kiu

komenciĝis pri aliaj gravaj okazaĵoj krom krontirusa ŝajnis al mi suspekta. Ankaŭ ŝajnis al mi, ke maljunularo malpli timis, sed la generacio nenion scianta pri postmilitaj tempoj ekfreneziĝis.

Tamen laŭ miaj spertoj ĉio pasis laŭ ĝusta metodo de la flanko de sanzorgo.

Ankaŭ min surprizis, ke testoj, kiel indiki malsanon eĉ de homoj sen simptomoj de malsano estis por dispono en sufiĉa nombro. Kiu preparis tiom multe da magiaj indikiloj, kiuj scipovas diagnozigi viruson ĝis nun nekonatan, kaj ke la testo povas indiki, ĉu la homo malsanas eĉ sen febro kaj doloro en la gorĝo kaj malfacila spirado. Ĉion oni faris en rapide konstruita tendo kun rezulto post dudek minutoj. Neniu pri tio miras, mi estis verŝajne la sola, kiu miris.

Jen, virusaj malsanoj akompanas la vivon sur nia planedo jam delonge. Certe virusoj estis sur la Tero pli frue ol la homaro mem. Tamen dum la lastaj dekjaroj ne nur malsanajn bestojn – oni sen-kore mortigadis milojn da sanaj bestoj. Oni komencis per frenezaj bovoj, birda gripo, porka gripo ktp. Nu, homo estas besto... Ankaŭ AIDS (SIDA) estas virusa malsano...

Kiam la viruso HIV aperis, mi ankoraŭ laboris en hospitalo. Tiam ankaŭ mi miris, ĉar kontagaj malsanoj en tiu tempo en nia lando estis strikte observataj, statistike kalkulataj kaj tuj estis farataj necesaj aranĝoj. Sed ĉe HIV-pozitivaj personoj estis ordono ne indiki la pozitivecon en dokumentojn kaj ni devis konduti al ĉiu malsanulo, kvazaŭ li estas virusopozitiva. Tio kaŭzis enorman konsumon de artefaritaj helprimedoj – gantoj, injektiloj ktp. kaj tio tre pezigis elspeson de hospitaloj.

Mi pensis, ke dum pandemio oni spertos, kiuj homoj por la socio estas la plej valoraj, kiuj profesioj estas la kolonoj de necesa funkciado de la socio. De la komenco tion mi deziris, ĉar laŭ mia opinio troviĝas multaj novaj profesioj tute malutilaj en sferoj de amuzo, „kulturo”, ĵurnalismo, komerco ktp. Laboris, laboregis homoj, kiuj prizorgis nutradon – ŝoforoj, vendistinoj, viroj forigantaj rubaĵon, bakistoj, volontuloj, kudristinoj de maskoj, homoj alportadis aĉetaĵojn al handikapuloj, kaj kompreneble sanzorgo laboris per ĉiuj fortoj. En la reto abund-

dis spritaĵoj, konsiloj, kiujn homoj reciproke inter si ŝanĝadis. Sed nun, kiam la situacio mildiĝis, komenciĝis ĝemoj pri ekonomiko, ne pri racia mastrumado, ne pri ĝustaj valoroj. Deputitoj traktas pri postuloj de artistoj kaj entreprenistoj, kiuj perdis profiton dum du monatoj kaj ni povas en komunikiloj aŭdi pri problemoj de tiuj, kiuj tre deziris esti privataj kaj nun petas subtenon de la ŝtato. Kaj ĉiuj reciproke kverelas kaj ofendas, dum la socio funkciias danke al homoj, kiuj laboras kaj kreas verajn valorojn, sciante, ke ili estas tiuj, kiuj devos pagi elspezojn. Elspezojn, kiuj estis parte superfluaj, eble intence. Mia deziro de spirita pliboniĝo en la socio ŝajne ne okazas.

Tamen, ĉio devas finiĝi, povas esti eĉ pli bone. Oni parolas pri la dua ondo de la pandemio, sed la unua ankoraŭ ne finiĝis... Julio 2020.

Autor: Jindřiška Drahotová

Pandemia 2020 z punktu widzenia starej kobiety

Od 12 maja do 25 maja w Republice Czeskiej trwała w całym kraju sytuacja kryzysowa. Później zaczęto łagodzić ostry reżim sanitarny związany z pandemią.

Mam powyżej osiemdziesiątki i już 20 lat otrzymuję emeryturę. Pracowałam 40 lat jako naczelnia pielęgniarek w ogromnym, starym budynku szpitala. Na parterze mieścił się oddział chorych na choroby zakaźne. Czasem zdarzały się epidemie i opieka nad chorymi przebiegała sprawnie wg zwyczajowo przygotowanego planu. Ludzie bez protestu przestrzegali zasad, a personel pracował wydajnie i ze wszystkich sił. Tak, życie przynosi nie tylko radość. Nikt nie miał paniki. Bez chaosu cały szpital w razie potrzeby zmieniał się w jednoimienny szpital zakaźny.

Dzisiaj jestem zdumiona sposobem informowania obywateli. Telewizja przekazuje tylko nowości o COVID-19 w formie straszenia nim. Nie wszystkie przekazy telewizyjne są zgodne w formie i treści. Wiadomości o pandemii prześcigają się prawie jak w sporcie te o rekordach. Mam wrażenie, że celem informatorów jest sianie paniki wśród publiczności.

Zapytałam mojego partnera: Czy wiesz, jak można szybko upić się do nieprzytomności? – Weź naparstek i wódkę! Kiedy ślicznotka na ekranie powie słowo „Covid-19”, wypij zawartość naparstka. Po godzinie nie będziesz mnie rozpoznawał. Kanały telewizyjne wszystko wyolbrzymią i mnożą się po wdrożeniu nowego systemu od początku roku. Pojawiła się nawet nowa stacja tylko dla wiadomości z ostatniej chwili „CNN New”. Cisza, która rozpoczęła się w eterze o innych ważnych problemach, wydaje się być podejrzana. Wydaje mi się również, że starzy ludzie mniej się boją, ale pokolenie nic nie wiedzące o czasach powojennych oszalało.

Mimo wszystko, wg moich doświadczeń z punktu widzenia ochrony zdrowia, wszystko przebiega właściwie.

Nawet mnie zdziwiło, że testy dla osób również bez symptomów choroby są dostępne w wystarczającej ilości. Kto odkrył tyle magicznych wskaźników mogących diagnozować dotąd nieznanego wirusa, gdy człowiek choruje nawet bez gorączki i bólu gardła, kłopotów z oddychaniem? Badania robi się w postawionym naprędce namiocie i po 10 minutach jest rezultat. Nikt się temu nie dziwi, prawdopodobnie jestem jedyną, która dziwiąc się podziwia.

Choroby wirusowe towarzyszą naszemu życiu na planecie już od dawna. Z pewnością wirusy były na Ziemi wcześniej niż ludzie. W ostatnich dziesięcioleciach zabijano nie tylko chore zwierzęta, lecz również tysiące zdrowych. Zaczęto od szalonych krów, ptasiej grypy, świńskiej grypy itd. Cóż, człowiek jest zwierzęciem... Również AIDS jest chorobą wirusową...

Kiedy pojawił się wirus HIV pracowałam jeszcze w szpitalu. Również ja byłam zdziwiona, ponieważ zakaźne choroby w tym czasie były w moim kraju dokładnie obserwowane, przedstawia-

ne statystycznie i natychmiast poddawane odpowiednim działaniom w razie potrzeby. Nie nakazano jednak oznaczania osób HIV-pozytywnych w ich dokumentach i dlatego w szpitalach każdego chorego musieliszy traktować jak potencjalnego nosiciela. To powodowało nadmierne zużycie środków takich jak rękawiczki, strzykawki itp., przez co rosły koszty funkcjonowania szpitali.

Sądzę, że w czasie pandemii wychodzi na jaw którzy ludzie są dla społeczeństwa najbardziej wartościowi, również jakie zawody stanowią bazę dla funkcjonowania społeczeństwa. Takiej oceny chciałam od początku, ponieważ, moim zdaniem, występuje wiele zawodów zbędnych np. w dziedzinie rozrywki, „kultury”, dziennikarstwa, biznesu itp.

Pracowali, wręcz harowali ludzie, którzy szykowali nam żywność, kierowcy, sprzedawcy, śmieciarze, wolontariusze, osoby szujących maseczki, osoby przynoszące zakupy potrzebującym inwalidom do domu, oczywiście służba zdrowia – oni wszyscy pracowali ze wszystkich sił. W sieci grasowały żarty i rady wymieniane przez użytkowników. Jednak teraz, kiedy sytuacja złagodniała, zaczęły się cuda niewidły na temat ekonomii, niewłaściwego zarządzania, niewłaściwych priorytetów...

Parlamentarzyści otrzymali petycję artystów, którzy dotąd podkreślali swoją prywatność, a teraz oczekują wsparcia od państwa w związku z utratą dochodów przez 2 miesiące. Ludzie ranią się nawzajem i obrażają, podczas kiedy kraj funkcjonuje dzięki osobom pracującym, tworzącym dobra materialne i wiedzącym, że to oni muszą ponieść koszty wszystkiego. Koszty, które w części są zbędne – może celowo? Moje życzenie duchowego odrodzenia społeczeństwa prawdopodobnie się nie spełni.

Mimo wszystko – epidemia kiedyś się skończy i będzie to być może dobre zakończenie.

Mówią się o drugiej fali pandemii (lipiec 2020), ale pierwsza jeszcze się nie skończyła...

Z esperanta tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Aŭtoro: Blanka Hužerová

SEPFOJO DE MASKO

Masko estas PROTEKTILO kontraŭ virusoj kaj gripo

Masko estas HELPANTO de doktoro en flego pri malsanuloj

Masko estas AMIKO de alergia homo PRI promenado en prin-tempa naturo inter floroj

Masko estas MALAMIKO en varman kaj sufokan veteron

Masko estas ALIANCANO de homoj ankaŭ pri laboro en kon-struloko

Masko estos KUNULO de homoj por venontaj jaroj en tempo de malsano

Masko estas MEDIKAMENTO de homoj: ĝi helpas kaj povas malhelpi, kaj ni devas uzi ĝin per racio

Autor: Blanka Hužerová

Siedem razy maska

Maska to FORMA OCHRONY przeciw wirusom i grypie

Maska to POMOCNIK lekarza w trakcie opieki nad chorymi

Maska to PRZYJACIEL alergika w czasie wiosennego spaceru na łące natury wśród kwiatów

Maska to NIEPRZYJACIEL w czasie gorącej i dusznej pogody

Maska to PARTNER ludzi w czasie pracy na budowie

Maska to TOWARZYSZ ludzi w czasach choroby

Maska to LEKARSTWO dla ludzi: pomaga, lecz może zaszkościć, więc powinniśmy używać jej racjonalnie.

Z esperanta tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Aŭtoro: Janičić Dimitrije

EBLE LA ESTONECO RESPONDOS

Kio estas normala dum malnormala tempo? Kion signifas „nečiutageco,,?

Niaj respondeoj vere diferencis antaŭ kelkaj jaroj kaj nun. La demando estas ĉu ĉiu komprenis tion, kio okazis al ni, aŭ ne? Ĉiu komprendo kaj ĉiu respondeo, se ni serĉas ilin, de diversaj homoj estas diferencaj, kaj ĝustatempe similaj! Ĉu la homo finfine venkis la naturon? Ĉu la homaro ion eklernis el nia ĝisnuna historio? Ĉu ni estas pli prudentaj ol niaj prauloj? Ĉu ni pli bone komprenis la morton kiel parton de la vivo? Probable la respondeoj ni devas atendi en iu estonteco.

Nečiutageco estas io kio ne okazas aŭ ne aperas ĉiu tago – klarigas vortaro. Sed, se tio estas okazanta aŭ aperanta ĉiutage – tiam io malnormala fariĝas normala, aŭ nečiutageco ŝanĝigas al ĉiutageco. Strange, ĉu ne?!

Ĉiuj tagoj ekde la komenco de la jaro 2020 estas vere nečiutagaj. En la januaro aperis epidemio – malsano kiu rapide larĝigis. Ĝi rapide elkreskis en pandemion – grandan pandemion, kiu ampleksas multe da landoj, kontinentoj, aŭ precize la tutan mondron. La pandemion kaŭzas viruso, en ĉela parazito kiu konsistas nur el nuklea acido (RNA aŭ DNA) kaj el kelkaj proteinoj. Viruso estas parazita organismo kiu provokas infektajn malsanojn. Ĉi tio estas mallonga rakonto pri la kialoj kiuj la jaron 2020 igis „nečiutaga ĉiutageco”.

Serĉante respondeojn ni devas konkludi ke ni, apud tre evoluinta teknologio, apud longa historio, apud milenioj da sperto – estis ektimigitaj antaŭ la naturo, antaŭ tiu nevidebla malamiko nomita krontviruso.

En tiu situacio oni sentas mortotimon, ĉar la rezulto de la pandemio povus esti morto. Tio estas neordinara, malakceptebla situacio por nuntempa homo. Timo estas emocio estigata de okazaĵo kies nekutimeco kaj danĝereco surprizas kaj por kiu oni ne kapablas trovi taŭgan reagon. Vero estas, ke ni ĉiuj timas de morto, kiu estas la fino de nia fizika ekzisto. La morto estas demando sen respondo. Ĝi estas biologia, natura fenomeno. Kvankam ni pensas, ke la morto estas malproksima, ni devas diri, ke ni neniam certas pri tio, ĝi povus esti tre proksima, aparte kiam kuracistoj kaj epidemiologoj diras, ke la pandemio portas la morton kiel sian donacon al nia teknologia pretendo. La homo konscas, ke la propra morto estas estonteco kiu neniam fariĝas estantece. La homa morto por la homo estas la fino de tempo, la fino de ĉio, la fino de lia persono. Pro tio la homo timas de morto kaj tio estas unu el la plej fortaj timoj.

Mi interparolis kun diversaj homoj pri la pandemio. La homoj montras nur siajn proprejn rilatojn kun tiu fenomeno. Ĉiu parolas pri la propra travivaĵo. La socion, ŝaton kaj mondon neniu mencias en siaj respondeoj. Jen kelkaj respondeoj:

Petro, posedanto de firmao (40): Diablo portu ĝin! Ĉi tiu viruso plenplene detruos mian laboron. Profito malestas, nenion homoj acetas, elspezoj kreskas! La ŝtato promesas, sed la promeso estas por frenezulo ĝojo. Fiasko!

Branko, turisma ĉiĉerono (43): Tio estas mia malfeliĉo! Ne alvenas turistoj, mia laboro haltis, mi ne havas salajron. Kiel vivi sen vivrimedo?!

Zlata, avino (82): Vi gardu genepojn viajn! La tutu vivo estas antaŭ ili. Ni jam estas pasinteco.

Tskuru, japana esperantisto (49): La pandemio estas granda problemo de grandaj urboj. Homoj en vilaĝoj scias malmulte pri ĉi tiu pandemio.

Agnesa, profesorino, tradukistino (101): Vi eble ne kredos min, sed mi dezirus travivi ĉi tiun nuntempan peston. Mi travivis mond militon, faŝistan holokaŭston, reĝojn kaj centrajn komitatojn, pro tio mi ne dezirus, ke min forportu tiu ĉi viruso. Mi dezirus spiti al tiu diabla viruso, al tiu virusa tento.

Marko, ortodoksa pastro (75): Ĉi tiu pandemio estas Diopatra puno por la homaj pekoj kontraŭ Dio kaj kontraŭ ĉio bona. Homoj, pripensu!

Tomo, psikiatru (60): Timo estas utila emocio, kiam pri doloro estas vorto. Sed la timo pro la morto, per kiu povus finiĝi la malsano, tio ja estas granda malfacilajo por nia profesio. La mortotimo ŝanĝas personon, ŝanĝas rilatojn kun realeco, konduton, rilatojn kun la vivo...

Aleks, mia esperanta amiko el Burundo (35): Koronaviruso, vi diras? Niaj homoj nenion scias pri tio.

Lisa, direktoro de entrepreno (45): Momente, kiam komenciĝis jara libertempo en Tajvano, aperis koronaviruso kaj mi utiligis nur du tagojn de mia jarlibertempo. Mi devis ĉesigi la feriadon, reveni en la landon kaj vivi 27 tagojn en izolo. Plimulton da laboristoj de mia firmao mi devis peti, ke ili utiligu jarlibertemon. Mi dubas, ke mi povos normale daŭrigi la laboron.

Anatolij, mia rusa korespondamiko (39): Mi estas certa, ke niaj kuracistoj kaj sciencistoj sukcese preparos vakcinon kaj solvos problemon de koronaviruso.

Olga, patrino de trimonata filino (27): Ŝin mi gardas, ĉar la estonto ŝin atendas, mi kredas. Kompreneble, mi gardas ankaŭ min, ĉar sen mi la estonteco de mia bebo estas malcerta. Antaŭ mia bebo estas la vivo. Min, mi esperas, atendas familia vivo, novaj geinfanoj, ilia kreskado, mia maljuneco.... Unuvorte – min atendas tute nekonata estonteco.

Maŭro, junia itala esperantisto (19): Miaj amataj geavoj ekvojaĝis en la eternecon. Nia ŝtato ne zorgis pri maljunaj homoj. Mia opinie, nia ŝtato volis plibonigi la pensian sistemon. Mi perdis kredon en la ŝtato.

Zlatko, mia najbaro (60): Mi planas dum somero vojaĝi en montaron. Tien la viruso ne alvenis, ni esperu.

Siniša, amiko, kiu vivas en Usono (44): Multaj homoj mortis. Tamen mi estas certa, ke la rusa vakcino estas malbona. Mi atendas pli sekuran amerikan vakcinon.

Sveto, adoleskulo (16): Mi ne deziras esti parto de tiu rakonto. Koronaviruson elpensis olduloj por rompi distron al ni. Kvankam ni ne devas iri en lernejon, tio ne estas avantaĝo, ĉar al ni estas malpermesite aperi sur strato. Kiso tra la masko! – ĉu vi ŝercas?

*

Neordinara situacio. Ĉirkaŭ tridek milionoj da homoj estas infektitaj. Proksimume tri miliardoj da homoj estas fermitaj por kelkaj monatoj.

Neniu pasporto validas por vojaĝi. Iuj, eble, nenion sentos. Iuj, probable, mortos. Iuj, malfacile, travivos.

Pli ol dudek milionoj da homoj estis totale fermitaj: sen vojaĝo, sen kulturaj kaj sportaj okazajoj, sen ĉiuj sociaj okazajoj, kun fizika distanco de du metroj. Tio devas havi konsekvencojn. Kiujn, kiajn – oni ne scias.

Kiel esti kaj resti normala en malnormala tempo?!

Ĉu ni estos la samaj post la pandemio?!

Ĉu ni estos poste pli bonaj homoj, aŭ malpli bonaj?

Ni tion nun ne scias.

Eble la estonteco respondos!

Autor: Janičić Dimitrije

Być może przyszłość pokaże

Co określa się normalnym w nienormalnych czasach? Co oznacza „niecodzienna codzienność”?

Nasze odpowiedzi sprzed kilku lat i dzisiaj byłyby różne. Problem polega na zrozumieniu tego, co nam się przytrafiło. Różne osoby pytane o to samo w odmienny sposób oceniają to samo, inaczej odpowiadają na te same pytania, ale w ich opiniach jest coś podobnego. Czy człowiek w końcu zapanuje nad naturą? Czy ludzkość nauczyła się czegoś z dotychczasowej historii? Czy jesteśmy bardziej ostrożni niż nasi przodkowie? Czy lepiej rozumiemy śmierć jako część życia? Odpowiedzi prawdopodobnie należy oczekwać w przyszłości.

Niecodziennosć to coś, co nie wydarza się każdego dnia – wyjaśnia słownik. Co zrobić, jeśli ma miejsce to, co do tej pory nigdy się nie zdarzało – niecodziennosć zmienia się w codzienność? Straszne, prawda?!

Każdy dzień od początku roku 2020 był niecodzienny. W styczniu pojawiła się epidemia – choroba, która gwałtownie rozprzestrzeniła się. Zmieniała się w epidemię panoszącą się w wielu krajach, na wielu kontynentach, a dokładniej: na całym świecie. Spowodował ją wirus, komórkowy pasożyt składający się z osłonki i pojedynczej nici RNA lub DNA oraz kilku protein. Wirus jest pasożytem w organizmie wywołującym choroby zakaźne. Oto krótka historia przyczyny, że rok 2020 stał się „niecodzienną codziennością”.

Szukając odpowiedzi musimy przyznać, że pomimo rozwiniętych technologii, pomimo długiej historii ludzkości, pomimo wielkich doświadczeń ludzie stają przed naturą, przed niewidzialnym nieprzyjacielem – koronawirusem, przestraszeni.

Mając świadomość, że wynikiem pandemii może być śmierć są śmiertelnie przerażeni. Taka niezwykła sytuacja dla współczesnego człowieka jest nie do zaakceptowania.

Strach stigmatyzowany niecodziennością i niebezpieczeństwem dziwi i przywołuje pytanie dlaczego (dotąd) nie zareagowano właściwie. To prawda, że wszyscy boimy się śmierci jako końca naszego fizycznego istnienia. Śmierć to pytanie bez odpowiedzi. Jest biologicznym fenomenem natury. Mimo, że myślimy o bliskiej śmierci, trzeba przyznać, że nigdy nie mamy pewności co do jej bliskości, szczególnie kiedy lekarze i epidemiolodzy twierdzą, że pandemia to prezent w odpowiedzi na nasze technologiczne oczekiwania.

Człowiek jest świadomy tego, że własna śmierć to przyszłość bez przeszłości. Ludzka śmierć to koniec pewnego okresu, koniec istnienia człowieka. To dlatego człowiek boi się śmierci i jest to jedno z najsilniejszych uczuć strachu.

Rozmawiałem o pandemii z różnymi ludźmi. Rozmówcy wskazują tylko na swój własny stosunek do tego fenomenu. Każdy z nich opowiada o własnym odczuciu. W swojej opowieści nikt nie przywołuje społeczeństwa, miasta, świata. Oto kilka odpowiedzi:

Piotr, właściciel firmy (40): A niech go diabli! Ten wirus całkowicie zniszczył moją działalność. Dochodu brak, ludzie nic nie kupują, wydatki rosną! Państwo obiecało, ale obiecanki są radością dla szaleńców. Klęska!

Branko, przewodnik turystyczny (43): To moje nieszczęście! Turyści nie przyjeżdżają, robota stanęła, nie mam wynagrodzenia. Jak żyć bez środków do życia?!

Zlata, babcia (82): Chroń twoje wnuki! Przed nimi całe życie. My już jesteśmy przeszłością.

Tskuru, japoński esperantysta (49): Pandemia to wielki problem wielkich miast. Ludzie na wsi niewiele wiedzą o niej.

Agnesa, profesor, tłumacz (101): Być może nie wierzysz mi, ale chciałabym przeżyć tę dzisiejszą zarazę. Przeżyłam wojnę światową, faszystowski holokaust, królów, centralne komitety partii i dlatego nie chciałabym, aby pokonał mnie właśnie ten wirus. Chciałabym zrobić to na przekór temu diabelskiemu wirusowi, tej piekielnej pokusie.

Marko, ortodoksyjny ksiądz (75): Ta pandemia to kara boska dla ludzi za grzechy przeciwko Bogu i ludzkości. Ludzie zastanówcie się!

Tomo, psychiatra (60): Strach jest użyteczną emocją, jeśli mówi się o nim. Jednak strach przed śmiercią możliwą w wyniku choroby jest dla psychiatry wielkim problemem. Strach przed śmiercią odmienia pacjenta, powoduje zmianę jego odbioru świata, sposobu bycia, odnoszenia się do życia...

Aleks, mój esperancki przyjaciel z Burundi (35): Mówisz koronawirus? Nasi nic o nim nie wiedzą.

Lisa, dyrektorka przedsiębiorstwa (45): W chwili, kiedy rozpoczęłam swój coroczny urlop, na Tajwanie pojawił się koronawirus i wykorzystałam tylko 2 dni. Byłam zobowiązana przerwać urlop, wrócić do kraju i żyć 27 dni na kwarantannie. Musiałam prosić większość zatrudnionych w mojej firmie o wzięcie urlopu wypoczynkowego. Wątpię, aby udało mi się normalnie kontynuować pracę.

Anatolij, mój rosyjski przyjaciel korespondencyjny (39): Jestem pewien, że nasi lekarze i naukowcy odniosą sukces: stworzą szczepionkę i rozwiązają problem koronawirusa.

Olga, matka 3-miesięcznej córki (27): Chronię ją, bo jestem pewna, że czeka ją przyszłość. Oczywiście chronię również siebie, ponieważ bez mnie przyszłość mojego dziecka jest niepewna. Przed moim dzieckiem jest całe życie. Mnio czeka życie rodzinne, kolejne dzieci, ich dorastanie, moja starość... Słownem czeka mnie niewiadoma przyszłość.

Mauro, młody, włoski esperantysta (19): Moi kochani dziadkowie przenieśli się do wieczności. Nasze państwo nie dba o starszych. Według mnie nasze państwo chciało poprawić system emerytalny. Straciłem wiarę w państwo.

Zlatko, mój sąsiad (60): Latem planuję pojechać w góry. Miejmy nadzieję, że tam wirus nie dotrze.

Siniša, przyjaciel z USA (44): Umarło wiele ludzi. Mimo wszystko jestem pewien, że rosyjska szczepionka jest zła. Czekam na bezpieczniejszą – amerykańską.

Sveto, młodzieniec (16): Nie chcę być częścią opowieści. Koronawirus wymyślili starcy, aby przywołać nas do porządku. Nie musimy chodzić do szkoły, ale to nie jest zaletą, ponieważ zabroniono nam pojawiania się na ulicy. Pocałunek przez maseczkę – żartujesz?

*

Niezwykła sytuacja? Około 30 mln ludzi zarażonych. Prawie 3 mld ludzi odizolowanych na kilka miesięcy.

Żaden paszport nie pozwala na wyjazd. Są tacy, którzy nic nie wiedzą. Są tacy, którzy prawdopodobnie umrą. Są tacy, którzy z trudnością przeżyją.

Ponad 10 mln ludzi jest na całkowitej kwarantannie: bez podróży, bez dostępu do wydarzeń kulturalnych i sportowych, bez dostępu do życia w społeczeństwie, na dystans 2 m od wszystkiego. To musi mieć konsekwencje. Jakkie – nie wiadomo.

Jak być i pozostać normalnym w nienormalnych czasach?

Czy po pandemii będziemy tymi samymi ludźmi?

A może będziemy lepsi albo gorsi?

Teraz tego nie wiemy.

Być może przyszłość pokaże.

Z esperanta tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Aŭtoro: Barbara Lipska

Pandemio – neĉiutaga ĉiutageco

Rilate al tio, kio okazas nun, mi havas kelkajn pensojn.

En la nova situacio mi spertis totalan revolucion, pri kiu mi sentas min tre malbone. Ŝajne normale, sed nenormale. Ŝajne mi povas eliri, sed timo kaptas min. Mi faris neniu malbonon, sed mi timas ion. Miaj 3-4-horaj promenoj malpliiĝis ĝis 0,5-1 horo. Mi kutime faris malgrandajn aĉetojn, nun mi aĉetas tro multe, kvazaŭ morgaŭ varoj mankos en vendejoj. Ĉu mi elspezas malpli da mono? Krom tio, mi fartas tiel, kiel se mi atendus militon. Kvankam iusence temas pri milito, nur kun nevidebla malamiko nomata kronviruso.

Ĉi tio estas ia frenezo! Jes, mi subite kondutas alimaniere ol kutime, kaj longperspektive ĉi tio malfacilos.

Aŭ mi enfalos en ian paranojon, aŭ mi alkutimiĝos al tio. Aŭ unu aŭ la alia.

Vojaĝado dum pandemio ne eblas, do miaj planoj por la jaro 2020 ruiniĝis. Mi utiligos enpagitajn antaŭpagojn por ekskursoj venontjare en 2021. Plej turmentas min en ĉi tiu tempo la manko de persona kontakto kun mia tuta familio: infanoj, genepoj...

Mi sentas min kiel štelistino dum butikumado kaj sur la strato. Ĉu mi staras tro malproksime aŭ tro proksime?

Ĉu policistoj aŭtas aŭ piediras? Ho! Mi kontrolas ĉu mi havas maskon. Uf. Estas! En ĉi tiu aĝo, oni neniam scias, kion mi povas forgesi.

Subite la vivo renversiĝis. Mi, tiel energia persono, zorganta pri sana vivstilo, senĉese moviĝanta, mi devige iĝis mallaborema. Mi dormas pli longe, mi ne devas iri al vendejo ĉiutage, limigita promenado, mi ne deziras ekzerci hejme, kion mi faris ĝis nun... ktp, ktp. Mi povus mencii senfine. La plej stranga afero estas, ke la tuta kulpo pro mia konduto falas sur la kronviruson. Finfine mi havas iun, sur kiun mi povas meti la tutan kulpon. Tia „kronviruso” estis por iuj ĝis nun Donald Tusk.

La fino de la pandemio ne videblas, do mi decidis preni aferojn en miajn proprajn manojn, ne atendi, kion sorto alportos al mi. La maksimo de mia aŭtoreco de jaroj tekstas: Feliĉo ne kapteblas fulmrapide, por feliĉo oni devas forte labori. Do mi revenas al miaj kutimoj, se eblas, tamen por ĝui la vivon. Kvankam la nova realaĵo fariĝis neeltenebla, en bone planita tago mi kapablas elteni ĉi tiujn malfacilaĵojn. Nu, kaj miajn 3,5 kg da troa pezo akirita en tiel mallonga periodo mi ankaŭ devas perdi pro sano.

Mia agadplano:

- mi ellitiĝos frue;
- mi gimnastikos antaŭ matenmanĝo;
- mi purigos;
- mi kuiros aŭ mendos tagmanĝon;
- mi eliros por mallonga promeno;
- mi legos;
- mi okupiĝos pri kreado: mi pentros pentraĵon, mi faros kelkajn sonĝkaptilojn (Indianajn amuletojn);
- mi spektos filmon, teatraĵon aŭ koncerton per interreto;
- rilaksado antaŭ enlitiĝo: deviga meditado.

Mi decidis spekti kaj aŭskulti malpli da programoj pri politikaj temoj, malgraŭ tio, ke mi mem estas politikistino. Nur tiom, por orientiĝi, kio okazas en la lando kaj en la mondo. Aferoj de mia partio gravas, sed dum pandemio periodo ili ŝajnas prokrastitaj, ĉar miaj vortoj devas transformiĝi en agojn, kio en la nuna situacio maleblas.

Kion instruas al ni pandemio? Kio estas la avantaĝoj, malgraŭ ĉio?

Mi ne mencios la malavantaĝojn, ĉar la temo estas prefere por psikologo kaj psikoterapiisto.

Pandemio certe instruas al ni solidarecon, singardecon kaj empation. Ni kontaktas telefono pli ofte familion, genajbarojn, gekonatojn. Ni interparolas ofte kaj longe, pasigante agrable tempon. Ni proponas nian helpon en interreto, kie ĉiutage ankaŭ aperas multaj bonhumoraĵoj pri la temo de la kronviruso.

Sercoj, kiel sciate, havas utilan efikon sur nian sanon, do kaj mi permesas al mi fari ilin.

Tio, kio okazis al ni ne bonas. Ni klopo du vivi laueble „normalle” rigardante optimisme al la estonteco.

Estas tia tempo por elteni kaj oni devas prefere subteni unu la alian anstataŭ plendi kaj helpi unu la alian.

Mi esperas, ke la košmaro finiĝos rapide kaj ni revenos al normaleco, kaj la kronviruso estos nur malagrabla, dolora memoro. Ke ĝi neniam plu revenu.

#NI RESTU SANAJ

Na esperanto tłumaczył Andrzej Zejdler

Autor: Barbara Lipska

Pandemia – niecodzienna codzienność

W związku z tym co się obecnie dzieje, mam kilka przemyśleń. W nowej sytuacji nastąpił u mnie przewrót totalny, z czym bardzo źle się czuję.

Niby normalnie, a nienormalnie. Niby mogę wyjść, ale ogarnia mnie strach. Nic złego nie zrobiłam, a czegoś się boję. Moje 3-4-godzinne spacery skurczyły się do 0,5-1 godziny. Robiłam małe za-

kupy, teraz kupuję za dużo, jakby jutro miało zabraknąć towaru w sklepach. Czy wydaję mniej pieniędzy? Więcej, jakbym spodziewała się wojny. Chociaż w pewnym sensie to jest wojna, tylko z niewidzialnym wrogiem zwanym koronawirus. To jakiś obłęd! Tak, nagle zachowuję się inaczej niż zwykle, i na dłużej to będzie trudne.

Albo wpadnę w jakąś paranoję, albo się przyzwyczaję. Albo jedno albo drugie. Podróżowanie w czasie pandemii jest niemożliwe, więc moje plany na rok 2020 legły w gruzach. Wpłacone zaliczki na wycieczki wykorzystam za rok, w 2021.

Najbardziej doskwiera mi w tym czasie brak kontaktu osobistego z moją najbliższą rodziną: dzieci, wnuki...

Na zakupach i na ulicy czuję się jak złodziej. Stoję za daleko czy za blisko? Jedzie policja czy idzie? Och! Sprawdzam czy mam maseczkę. Uff. Jest! W tym wieku nigdy nie wiadomo, o czym mogę zapomnieć.

Nagle życie stanęło do góry nogami. Ja, taka energiczna osoba: dbająca o zdrowy tryb życia, ciągle w ruchu, stałam się leniwa z przymusu. Dłużej śpię, do sklepu codziennie nie trzeba chodzić, na spacerach ograniczenia, w domu nie chce mi się ćwiczyć, co do tej pory robiłam...itd, itd. mogłabym bez końca wymieniać. Najdziwniejsze jest to, że całą winę za moje zachowania ponosi koronawirus. Wreszcie mam na kogo zwalić całą winę. Takim „koronawirem” dla niektórych był dotąd Donald Tusk.

Końca pandemii nie widać, więc postanowiłam wziąć sprawy w swoje ręce, nie czekać co los mi przyniesie. Maksyma mojego autorstwa od lat brzmi: Szczęścia nie można złapać w locie, na szczęście trzeba ciężko pracować. Wracam więc do swoich nawyków, w miarę możliwości, aby jednak cieszyć się życiem. Mimo że nowa rzeczywistość stała się nie do zniesienia, to przy dobrze zaplanowanym dniu jestem w stanie te niedogodności znieść. No i moje 3,5 kg nadwagi zdobytej w tak krótkim okresie też muszę zrzucić dla zdrowia.

Plan mojego działania:
wcześnie wstanę;
przed śniadaniem pogimnastykuję się;
posprzątam;
ugotuję lub zamówię obiad;
wyjdę na krótki spacer;
poczytam;
zajmę się twórczością: namaluję obraz, zrobię kilka łapaczy snów;
obejrzę online film, teatr lub koncert;
przed snem relaks: obowiązkowa medytacja.

Postanowiłem mniej oglądać i słuchać programów na tematy polityczne, mimo że sama jestem politykiem. Tylko tyle, aby orientować się, co dzieje się w kraju i na świecie. Sprawy mojej partii są ważne, ale na okres pandemii jakby zawieszone, bo działania moje muszą przekładać się na czyn, co w obecnej sytuacji jest niemożliwe.

Czego uczy nas pandemia? Jakie są plusy, mimo wszystko? O minusach nie wspomnę, bo temat raczej dla psychologa i psychotherapeuty. Pandemia z pewnością uczy nas solidarności, czujności i empatii. Telefonicznie kontaktujemy się częściej z rodziną, sąsiadami, znajomymi. Rozmawiamy często i długo, wypełniając sobie przyjemnie czas. Oferujemy swoją pomoc w internecie, gdzie na co dzień również tryska humorem na temat koronawirusa. Żarty, jak wiemy, mają zbawienny wpływ na nasze zdrowie, więc i ja sobie na nie pozwalam.

To, co nam się przytrafiło, nie jest dobre. Starajmy się żyć w miarę „normalnie” patrząc optymistycznie w przyszłość. To taki czas na przetrzymanie i należy się raczej wspierać niż narzekać oraz pomagać sobie wzajemnie. Mam nadzieję, że koszmar szybko się skończy i powrócimy do normalności, a koronawirus będzie tylko niemiłym, bolesnym wspomnieniem. Oby nigdy już nie powrócił.

TRZYMAJMY SIĘ ZDROWO!

Aŭtoro: Jakub Lisicki

Foje la plej noblaj faroj devenas de enuo

Viro mezgranda kun vulpaj oreloj kaj vosto, longa, rekta, bruna, malfiksita hararo kaj grandaj ruĝaj okuloj sidis sur trono en la ĉefa ĉambrego. Lia vestaĵo – nigra mallongmanika ĉemizo kun samkoloraj mez-femuraj mallongaj pantalonetoj – strange kongruis kun la pala koloro de la sidloko. Unu el la oreloj de la vulpa homo iomete moviĝis. Li aŭdis pašojn. Scivoleme, li klinis sian kapon. La sonorileto ligita al lia rubenkolora kolumo eksonis mallauite.

Lia mastro, la plej junu el la okinfana geedza paro de reĝo Sho Mono, la duko de Dansei, eniris la ĉambron. Li estis junu viro kun muskola, aŭ pli ĝuste korporokultura alteco, preskaŭ du metrojn alta. Li portis pezan kirason kun rozkoloraj pingloj kaj purpuran, iomete brilan mantelon, kiu etendiĝis sur la tero. Li havis mallongajn brunajn harojn. Li rigardis la personon sidantan sur la trono per ne malgrandaj, bluaj okuloj.

– Ho, mi fartas mirinde post tia refreŝiga bano – li diris, ravita. – Ni povas spekti iujn belajn kunikletojn en la bestoĝardeno poste!

– Mi ne havas humoron – li respondis per grava tono – Ĉi tiu pandemio aĉas. Mi ne povas alproksimiĝi al la servistinoj – li diris malgaje. Liaj oreloj grize malerekts.

– Ne estu tiel egoisma, Rišin. Mi vidas kiel ili laboras en la ŝvito de ilia frunto la tutan tagon... ni havas multajn malsanulojn – vidante, ke lia kunulo ne respondas, li daŭrigis: – Aldone rigardu ĝin

aliflanke! Ni povas fari tiom multajn aferojn, por kiuj antaŭe ni ne havis tempon! Mi instruos vin kiel fari belajn kartojn, aŭ mi fine povos konvinki vin al mia plej ŝatata revuo! Ĝi estas vere interesa...

– Ĉu vi rimarkas, ke la laboro pri la plej nova numero de „Heroj en modo” probable malfruos? – li nezorge murmuris.

– Mi scias... kaj ĵus abonis la altkvalitan version... li respondis kun vizaĝo de suferanto.

Momento de silento ekestis.

– Ĉu vi povus eliri de la trono? Mi komprenas, ke kiel mia maskoto vi amas kuŝi en diversaj lokoj, sed iuj eble konsideras tion insulto al nia familio. Mi ne ĝeniĝas, sed...

– Bone, bone, bone... – li konsentis kontraŭvole. Li descendis kaj la princo eksidis sur la trono. Riĉin subite ridetis kuraĝega kaj diris: – Ĉu vi iam ĉasis?

– Ne! Mi neniam volis. Mi ne povas rigardi la suferon de bestoj.

– Goro! Vi devas prepari ĉion por la ĉasado tuj – la vulpulo diris. Soldato en plena kiraso kaj mallevita viziero aperis apud ili en la ĉambro.

– Jes, sinjoro.

– Tio ne justas! Jen mia generalo, redonu lin! – Mono diris indigne.

– Eble ankaŭ via – Riĉin apogis kubuton sur sian epoleton – sed li ĉuras servi min pro instruado al li de sekretaj konversaciaj teknikoj kun sinjorinoj. Kompatinda knabo, li suferas timidecon.

– Ne iru tiel! Ne valoras! – Dansei malkonsilis.

– Pardonu, princo, la interkonsento jam estas farita.

– Kaj mi timas por publika opinio ĝenerale. Mi ne scias, ĉu tia eliro malpurigos ĝin – Mono maltrankviliĝis. – Mi jam povas vidi la gazetajn titolojn „Princo Mono iras al mistera renkontiĝo en socia izoliteco.”

– Kio ajn, kia ajn. Estos bone. Ne zorgu, mi jam diris al ĉiuj, ke mi kondukos vin ĉasi – Riĉin respondis ridante.

– Ho, bone scii. Atendu, kio ĝi estas? – Lia makzelo falis sur la plankon.

– Mi iros pretigi ĉion – respondis Goro.

*

Iom poste...

Ili tri trovis sin en grandega senarbejo, por diri precise: ili nun marşis laŭ la vojo kondukanta tra la arbaro. Goro portis kelkajn kromajn klingojn, kaj korbon laŭ peto de la princo. La militisto ĵus alvenis al la konkludo, ke eĉ elstara kaj agnoskita generalo iam estos armilportisto.

– Mi ne povos toleri ĉi tion. Mi ne povos vidi vin mortigi belajn kunikletojn... – Dansei diris.

– Mi preferus ĉasi ion pli grandan... – ridis la favorato de la princo.

– Ne! Sed ne kapreoletoj!

– Mi konsilus, la plej nobla Princo Dansei kaj la plej lanuga Rišin, atenti, kien vi marŝas. Pluraj kaptiloj estis starigitaj ĉi tie de ĉasistoj dum ĉasa sezono kaj ankoraŭ ne estis purigitaj.

– Jes, jes – la vulpulo tute ignoris lin.

Subite ili aŭdis potencan muĝon. El la arbara densejo eliris grandega besto, simila al superdimensia mamuto. Ĝi rigardis ilin per ruĝaj, malicaj okuloj, kaj poste ĝi ekatajis. Ĝia nigra hararo ŝajnis esti farita el ombro.

– Estas tempo por amuziĝi – Rišin subridegis. Li etendis siajn ungegojn kaj blokis la dentegojn de la monstro per ili. Goro haste ĵetis la reston de sia ekipaĵo al la tero, eltiris sian glavon kaj poste provis vundi la estaĵon per ĝi.

– Mi ne povas rigardi ĉi tion! – Dansei diris. Li saltis flanken, kunprenante la korbon ĉiaokaze. Post kiam li estis en la arbusto, li rimarkis belajn, ruĝajn fruktojn... – Fragoj – li provis unu. – Kiel dolĉaj! – Li diris kun ĝojo, radiante, kaj tiam komencis kolekti ilin.

Dume, Rišin saltis de la lukto kaj la generalo/armilportisto flanke. La estaĵo tamen ne rezignis. En furioza galopo, ĝi denove atakis la vulpulon. La maskoto de la princo evitis ĝustatempe, kaj tiam per unu lerta tranĉo, ŝi faris sufiĉe profundan vundon al la kontraŭulo. Goro kaptis la okazon kaj li mortigis la beston per la klingo.

- Sed estos manĝego – Rishin ridetis.
 - Fakte – konfirmis la militisto.
 - Kaj tiam la monstro simple malaperis. Kvazaŭ ĝi degelis.
 - Li? Kie li estas? Tiom da problemoj por nenio? – La vulpulo protestis. – Mia manĝo...” – li aldonis kun larmoj en la okuloj.
- La generalo levis la ŝultrojn. Dume Dansei revenis de la arbusto portante korbon plenan de sukaj fragoj. La princo ne povis rezisti kaj mangis alian ekzempleron el sia kolekto.
- Bongusta... – li ripetis kun plena bušo, tute entuziasmigita.
 - Mi pensas, ke venis tempo reveni, por la plej lanuga kaj plej nobla, oka heredonto de la trono.
 - Ĉielo, kial vi punas min tiel kruele? Mi ne havas taŭge bakitan bifstekon dum du tagoj... – Rišin bedaŭris.
 - Ĉiuj ekrevenis momenton poste.

*

- Jam en la korto, ĉiuj rigardis ilin plenaj de admirado. Servistino kun longaj rozkoloraj haroj venis kurante de ie.
- Sinjoro! Sinjoro! – Ŝi kriegis ekscitite. – Mi ne scias kien vi iris aŭ kion vi faris, sed ĉiuj malsanuloj resaniĝis mirakle! Tio rilatas al via eliro...
 - Vi ne devas danki min, finfine estis mia ideo kaj mia merito – Rišin diris.
 - Mi dubas – diris la servistino, rigardante lin kun embarasitaj okuloj.
 - Tio povus esti la demono, kiu kaŭzis ĉi tiun tutan plagon! – La servisto kriis pro timo.
 - Eble – Goro agnoskis – Plej grave, la minaco finiĝis.
 - Kaj mia ventreto? – la maskoto plendis.
 - Mi mortigu vin? – la servistino demandis, rigardante lin per demonaj okuloj.
 - Vi pli bone faru iun decan tagmanĝon.

– Vi... – Ŝi ne povis rezisti. Ŝi kuris al li kaj komencis froti lian vizaĝon per broso. Aŭ pli ĝuste, ŝi komencis viši la broson per lia vizaĝo.

– Bonvolu – diris Mono, donante al Goro la korbon da brilantaj fragoj en la suno.

– Ĉi tio estas rekompenco por via kuraĝa servo. Provizore, li palpebrumis al li.

– Dankon, mia sinjoro. Mia edzino kaj dek kvar infanoj certe ĝuos ĉi tiun donacon.

– Ne dankinde.

– Vi ĉesu, vi malpurigas mian moșton! – Rišin kriis.

– De kiam vi eĉ havis iun majestecon? – la servistino rigardis lin kun kompato, en kiu estis moko.

Finfine, ilia konflikto estis interrompita de Dansei.

– Mi certas, ke io estos en la reĝa provizejo. Ni festos hodiaŭ – poste li turnis sin al la servistino – vi ankaŭ estas invitita, ne kiel servisto, sed kiel gastino.

– Jes, sinjoro.

Kaj tiam ili malaperis ekster la pordo de la kastelo.

Na esperanto tłumaczył Paweł Dzienis

Autor: Jakub Lisicki

Czasami najszlachetniejsze czyny biorą się z nudów

Średniego wzrostu człowiek o lisich uszach oraz ogonie, długich, prostych, brunatnych, rozpuszczonych włosach i dużych, czerwonych oczach siedział na tronie w głównej sali. Jego ubiór – czarna koszula z krótkim rękawem wraz z tego samego koloru spodenkami sięgającymi do połowy uda – dziwnym trafem komponowały się z bladą

barwą siedziska. Jedno z uszu lisiego człowieka poruszyło się delikatnie. Usłyszał kroki. Zaciekawiony przechylił głowę. Dzwoneczek, doczepiony do jego obroży rubinowego koloru wydał cichy dźwięk.

Do pomieszczenia wszedł jego pan, najmłodszy z ośmiodzietnego małżeństwa króla Sho Mono – księżę Dansei. Był to młody mężczyzna o muskularnej, a właściwie kulturyścieckiej posturze, wysoki na prawie dwa metry. Nosił ciężką zbroję z różowymi przypinkami oraz fioletową, lekko błyszczącą i ciągnącą się po ziemi pelerynę. Miał krótkie, brązowe włosy. Spojrzał na siedzącego na tronie niewymi, niebieskimi oczyma.

– Ach, czuje się cudownie po tak odświeżającej kąpieli – rzucił zachwycony. – Możemy później pooglądać jakieś słodkie króliczki w zoo!

– Nie jestem w nastroju – odpowiedział grobowym tonem. – Ta pandemia jest do bani. Nie mogę się zbliżać do służek – oznajmił ze smutną miną. Uszy mu ponuro oklapły.

– Nie bądź taki egoistyczny, Rishin. Widzę, jak pracuję w pocie czoła całe dnie... mamy mnóstwo chorych. – widząc, że jego kompan nie odpowiada, kontynuował: – Poza tym spójrz na to z innej strony! Możemy zrobić tyle rzeczy, na które wcześniej nie mieliśmy czasu! Nauczę cię robić urocze laurki, albo w końcu uda mi się przekonać cię do mojego ulubionego czasopisma! Jest naprawdę ciekawe...

– Zdajesz sobie sprawę, że prawdopodobnie prace nad najnowszym numerem „Bohaterów w modzie” zostaną opóźnione? – mruknął od niechcenia.

– Wiem... a niedawno wykupiłem prenumeratę w wersji premium.... – odpowiedział z miną cierpiętnika.

Zapadła chwila milczenia.

– Mógłbyś zejść z tronu? Rozumiem, że jako moja maskotka uwielbiasz wylegiwać się w różnych miejscach, ale niektórzy mogą odebrać to jako obrazę naszego rodu. Mi nie przeszadza, ale...

– No, dobra już, dobra... – zgodził się niechętnie. Zszedł, a na tronie usiadł księżę. Rishin nagle uśmiechnął się zawadiacko i powiedział: – Byłeś kiedyś na polowaniu?

– Nie! Nigdy nie chciałem. Nie mogę patrzeć na cierpienia zwierząt.

– Goro! Masz natychmiast przygotować wszystko do polowania. – powiedział lisi człowiek. W sali, tuż obok nich pojawił się żołnierz w pełnej zbroi i z opuszczoną przyłbicą.

– Tak, panie.

– To nie fair! To mój generał, oddaj go! – oburzył się Mono.

– Może i twój – Rishin oparł się łokciem o jego naramiennik.

– Ale poprzysiągłem mi służbę, w zamian za nauczenie go tajnych technik konwersacji z damami. Biedny chłopiec, cierpi na nieśmiałość.

– Nie idź tą drogą! Nie warto! – odradzał Dansei.

– Przepraszam księżę, umowa została już zawarta.

– A tak w ogóle boję się o opinie publiczną. Nie wiem czy takie wyjście mi jej nie zszarga – zamartwił się Mono. – Już widzę nagłówki gazet „Książę Mono wychodzi na tajemnicze spotkanie podczas izolacji społecznej”.

– Oj, tam, oj tam. Będzie dobrze. Nie martw się, rozpowiadział jem już wszystkim, że zabiorę cię na polowanie – odpowiedział, szczerząc się Rishin.

– A, dobrze wiedzieć. Czekaj, co takiego? – szczeka opadła mu aż do podłogi.

– Pójdę wszystko przygotować – odpowiedział Goro.

*

Jakiś czas później...

Wszyscy trzej znaleźli się na olbrzymiej polanie, dokładniej: stąpali teraz po trakcie wiodącym przez las. Goro nosił kilka dodatkowych ostrzy, oraz koszyk na prośbę księcia. Wojownik doszedł właśnie do wniosku, że nawet wybitnemu i uznanemu generałowi zdarzy się czasem być giermkiem.

– Nie zniosę tego. Nie będę mógł patrzeć jak zabijasz słodkie króliczki... – powiedział Dansei.

– Wolałbym zapolować na coś większego... – zaśmiał się pupil księcia.

– Nie! Tylko nie sarenki!

– Radziłbym, o najszlachetniejszy książę Danseiu i najpuszysty Rishinie, byście zważyli na to, gdzie stąpacie. Kilka pułapek zostało rozstawionych tutaj przez myśliwych gdy był sezon polowań i nadal nie zostały uprzątnięte.

– Tak, tak – zignorował go zupełnie lisi człowiek.

Usłyszeli nagle potężny ryk. Z leśnej gęstwiny wyłoniło się potężne zwierzę, kształtem przypominające przerośniętego mamuta. Spojrzało na nich czerwonymi, złowrogimi oczyma, a później ruszyło do szarzy. Jego czarna sierść sprawiała wrażenie, jakby była zrobiona z cienia.

– Pora się trochę zabawić – zaśmiał się pod nosem Rishin. Wysunął pazury i zablokował nimi kły bestii. Goro w pośpiechu rzucił resztę ekipunku na ziemię, dobył miecza, a później próbował nim zranić istotę.

– Nie mogę na to patrzeć! – powiedział Dansei. Odskoczył w bok, na wszelki wypadek zabierając ze sobą koszyk. Kiedy już znalazł się w krzakach zauważył dorodne, czerwone owoce... – O truskawki. – spróbował jednej. – Jakie słodkie! – rzekł z zachwytem, cały promieniując, po czym wziął się do ich zbierania.

Tymczasem Rishin odskoczył od zwarcia, natomiast generał giermek w bok. Istota jednak nie dawała za wygraną. W furiackim pędzie znów zaczęła atakować lisiego człowieka. Maskotka księcia w porę zrobiła unik, a później jednym wprawnym cięciem zadała dosyć głęboką ranę przeciwnikowi. Goro skorzystał z szansy i dobił zwierzę ostrzem.

– Ale będzie wyżerka – wyszczerzył się Rishin.

– W istocie – potwierdził wojsownik.

I wtedy monstrum po prostu zniknęło. Jakby się rozpułynęło.

– Hę? Gdzie on jest? Tyle trudu na nic? – protestował lisi człowiek. – Moje jedzonko... – dodał ze łzami w oczach.

Generał wzruszył ramionami. Tymczasem Dansei wrócił z krza-

ków, niosąc koszyk pełen soczystych truskawek. Książę nie mógł się oprzeć i zjadł jeszcze jeden okaz ze swoich zbiorów.

– Pychotka... – powtarzał z pełną buzią, zupełnie rozanielony.

– Myślę, że pora wracać, o najpuszystszy i o najszlachetniejszy, ósmy dziedzicu tronu.

– Niebiosa, dlaczego mnie tak okrutnie karacie? Od dwóch dni nie jadłem porządnie upieczonego steka... – lamentował Rishin.

Chwilę później wszyscy udali się w drogę powrotną.

*

Już na dziedzińcu wszyscy wymierzali w ich stronę spojrzenia pełne podziwu. Skądś nadbiegła pokójówka o długich, różowych włosach.

– Panie! Panie! – krzyczała podekscytowana. – Nie wiem dokąd poszliście i co zrobiliście, ale wszyscy chorzy cudownie ozdrowieli! To na pewno ma związek z waszym wyjściem...

– Nie musicie mi dziękować, w końcu to był mój pomysł i moja zasługa – powiedział Rishin.

– Wątpię – rzekła pokójówka, patrząc na niego zażenowanym wzrokiem.

– Ale to prawda. Rishin pokonał jakąś bestię, która była cała jakby z cienia i... – zaczął księże.

– To mógł być demon, który wywołał tą całą zarazę! – pisała ze strachu służka.

– Możliwe – przyznał Goro. – Najważniejsze, że zagrożenie minęło.

– A mój brzuszek? – narzekała maskotka.

– Dobić cię? – zapytała pokójówka, patrząc na niego demonicznym wzrokiem.

– Lepiej zrób jakiś porządnny obiad.

– Ty... – nie wytrzymała. Dopadła do niego i zaczęła wycierać szczotką jego twarz. A raczej zaczęła szczotkować jego twarzą.

– Proszę – powiedział Mono, oddając Goro koszyk mieniających się w słońcu truskawek. To nagroda za twoją dzielną służbę. Tymczasowa – mrugnął do niego.

– Dziękuję, panie. Moja żona i czternaście dzieci na pewno ucieżą się z tego podarunku.

– Nie ma sprawy.

– Przestań już, kalasz mój majestat! – wydzierał się Rishin.

– Od kiedy w ogóle miałeś jakikolwiek majestat? – pokojówka spojrzała na niego ze współczuciem, w którym kryło się szyderstwo.

Wreszcie Dansei przerwał ich konflikt.

– Jestem pewien, że coś znajdzie się w królewskiej spiżarni. Zrobimy sobie dzisiaj małą ucztę. – później zwrócił się do służki – jesteś również zaproszona, nie jako służąca, a jako gość. Goro, wpadnij z żoną i dziećmi.

– Tak jest, panie.

A później zniknęli za drzwiami zamku.

Aŭtoro: Stanisław Polanowski

Ĉiutaga batalo kontraŭ epidemio

Ĉinio estas malproksima. Kiam tie estis malkovrita la kronviruso, estis espero, ke tia granda ŝtato ne permesos ĝin transpasi la limojn, kaj se tiel ne okazos, la sekva espero estis, ke eble ĝi ne atingos Eŭropon. Kiam tiu espero malsukcesis, la sekva estis, ke eble ĉi tiu plago ne eniros en Pollandon. Bedaŭrinde iu vagabondo altrenis ĝin al Pollando. Tiam restis la sola demando, kiam la kronviruso eniros en mian urbon.

La situacio estis stranga por mi. Okazis milito, kaj plej malbone estis, ke la malamiko estis nevidebla. Kiel pensiulo mi ne laboris, kaj miaj eksdomaj distraj okupoj ne estis ampleksaj, do pli facile por mi estis elteni malliberigon en la logejo.

Estadis homoj, kiuj ripetis ie aŭditajn famojn kaj torditajn klaĉojn, ke koronaviruso eskapis el la laboratorio, aŭ eble ĝi estis biologia armilo-testo, aŭ iuj kompanioj volas gajni monon vendante maskojn kaj testojn. Ridinda estis kredo de ebriuloj, ke vodko protektas kontraŭ la viruso kaj fumantojn defendos kontraŭ ĝi tabako-fumo. La kronikaj opoziciuloj de registaro mokis de la registaraj mesaĝoj, sed ili portis maskojn sur la nazoj por protekti sin kontraŭ la polica monpuna formularo pro nekonformo de la sanitara ordo. La formo de saluto ŝanĝiĝis, la manpremon anstataŭis levo de mano, kaj iuj tuŝiĝis per siaj kubutoj, kio aspektis komike.

Bedaŭrinde la pandemio alportis enormajn tragediojn, ne nur forpasojn, sed malriĉecon. Estas necese travivi pro reduktita salajro por laboro aŭ por senlaboreca monhelpo post perdo de sia laboro. Eble ne uzi la restoracion kaj bufedon, eble ne trinki kafon en kafejo, ne bezoni kinejon, teatron, muzeon, povas lerni lecionojn el televidado, povas vidi ekleziajn transsendojn. Diservojn, sed kiam malmulte da mono kaj ne povas aĉeti kiel antaŭe, tiam sentas pandemion en ĉiutaga vivo. Separo de la publika vivo danke teknikan eblecon de nepersonaj telefonaj konversacioj kaj kontakto pere de la interreto ne igas solecon kaj nur senigis de distroj ekster la hejmo. Hejma ĉiutaga vivo tial akiras pli da valoro kiam estas malpli da ŝancoj ekster la hejmo.

Dum la pandemio kunigas esperantistojn la sento de tutmonda solidareco kaj la ebleco interparoli interrete. Tio havas valoron kiam nuna izolado apartigas homojn el proksima medio. Oni povas senti sin bone en sia ŝatata hejmo, sed kiam la vivo de hejma familio estas toksita de malakordoj, kvereloj aŭ ebrieo, ĉiutaga restado en tia hejmo alportas suferon al la domanaro. Resti hejme dum longa tempo kaŭzas tedon kaj oni povas distri sin legante librojn se oni havas ilin kaj ne devas iri al la biblioteko. Televido ankaŭ povas plenigi liberan tempon. Estas komputilo en preskaŭ ĉiuj domoj kaj la interreto estas fenestro al la mondo. Oni povas ĝui virtualajn ekskursojn de neatingebraj landoj kaj eĉ aventuriĝi en spaco. Fermitaj restoracioj kaj bufedoj mobilizas engaĝiĝi en la kuirejo kaj testi siajn kuirajn kapablecojn kaj la plezuron gustumi ion, por kio antaŭe ne estis tempo nek deziro.

De la observado de la kondutoj de homoj dum epidemio oni povas scii ilian mentalecon. Baldaŭ post la eksplodo de epidemio ilin ekregis la timo kaj plejparte obeeme observis diversajn ordonojn kaj malpermesojn, sed estas ankaŭ tiuj, kiuj aŭ ne kredis en dangero aŭ kredis en sia aparta imuneco kontraŭ la malsano. Estadis tiuj personoj, kiuj surmetis vizaĝajn maskojn ne por protekti kontraŭ kronviruso, sed kontraŭ polica monpuno. Kiam alvenis la tempo por faciligi la limigojn, la nivelo de timo malaltiĝis kaj venis

la kredo ke kronviruso febliĝis aŭ ĝia nocivo estas malpli malutila ol oficiale proklamita.

Fermo en la domo donis tempon por filozofia pensado pri la pandemio. Kial tio okazis al nuntempa homaro? Ŝajnas, ke kun alta nivelo de scienco kaj teknologio ne povus kronviruso ĉirkaŭi la tutan teron. Kia estas la kialo ties ĉi? Iuj kredantoj je Dio simplige vidis en tio devenantan de Dio punon por pekoj, sed estis malfacile diri por kiaj kaj kies. Pandemio ne havas unu kialon. Eble la kronviruso venis en la mondon el bazaro en Wuhan, sed en pli longa ĝia vojo estis ekspansio faciligata per kulpo de politikistoj kaj senlimaj tutmondaj vojaĝadoj.

Iam mi kredis, ke progresoj en medicino kondukos en estonteco al la elimino de malsanoj. Vakcinoj kaj novaj medikamentoj devus neniiigi morbijn virusojn kaj bakteriojn. Bedaŭrinde la evoluo de mikroboj naskas novajn kaj ankoraŭ neekzistantajn malsanojn. De tie la hipotezo ke la lukto medicino kontraŭ ili neniam finiĝos per fina venko. La vidpunkto, ke malsanoj estas nur medicina problemo estas eraro kaj plej multaj homoj ne vidas tiel ĉi. Medikuloj provas konvinki homojn por profilaktiko, sed por multaj tio estas malfacila.

La konkerado de la tuta tera globo pere de kronviruso estas la rezulto de tutmonda movado de homoj. Malaltecostaj aviadilaj kompanioj provokis eksterlandan turismon. En la maroj de la mondo grandaj ekskursaj ŝipoj transveturigis milojn da turistoj. Pasigi feriojn eksterlande estis fonto de fiereco. Ripozo en sia lando ĉirkaŭ logloko estis signo de malriĉeco. Timo pri kronviruso ĉesigis mondian turismon kaj ŝajnas, ke ĝi ne renoviĝos kiel antaŭe. La kronviruso memorigis al la homaro, ke ĝi ne estas la estro de la mondo kaj la orgojlon devas anstataŭigi per respekto al la naturo kaj al la Tero.

Autor: Stanisław Polanowski

Codzienna walka z epidemią

Chiny daleko. Gdy wykryto tam koronawirusa pojawiła się nadzieję, że to wielkie państwo nie wypuści go poza swoje granice, a gdy tak się nie stało to następna nadzieja była, że może do Europy nie dotrze. Gdy ta nadzieję zawiodła, to następna była, że może do Polski ta zaraza nie wlezie. Niestety, jakiś włóczęga przywiózł ją do Polski. Wtedy pozostało już tylko pytanie kiedy koronawirus trafi do mojego miasta.

Sytuacja była dla mnie dziwna. Toczyła się jakaś wojna, a najgorsze, że wróg był niewidzialny. Jako emeryt nie pracowałem, a moje pozadomowe zajęcia rozrywkowe nie były rozległe, dlatego łatwiej było mi znosić uwięzienie w mieszkaniu.

Bywały osoby, które powtarzały gdzieś usłyszane i pokręcone plotki jakoby koronawirus uciekł z laboratorium, a może to próba bronii biologicznej, albo jakieś firmy chcą zarobić na handlu maskami i testami. Śmieszne były przekonania pijaków, że przed wirusem chroni wódka, a palaczy obroni przed nim tytoniowy dym. Notoryczni oponenci władzy wykpiwali komunikaty, ale maski na nosie nosili, aby ich chroniły przed policyjnym mandatem za nieprzestrzeganie sanitarnego nakazu. Zmieniła się forma przywitania, uścisnąć ręce zastąpiło ich podniesienie do góry, a niektórzy trącali się łokciami, co przyjmowano wesoło.

Niestety, pandemia przyniosła ogrom tragedii, nie tylko śmiertelne ofiary, ale biedę. Trzeba przeżyć za uszczuplone wynagrodzenie za pracę albo za zasiłek dla bezrobotnych po utraconej pracy. Można nie korzystać z restauracji i baru, można nie pić kawy w kawiarni, można obejść się bez kina, teatru, muzeum, można uczyć się na telewizyjnych lekcjach, można skorzystać z kościelnych transmisji, ale gdy mało pieniędzy, nie można kupować jak dawniej zwykle było, i wtedy czuje się pandemię w codzienności. Separacja od ży-

cia publicznego przez techniczne możliwości nieosobistych rozmów telefonicznych i kontaktu przez internet nie osamotniała, a tylko pozbawiała rozrywek poza domem. Domowe życie codzienne nabralo przez to większej wartości, gdy było mniej możliwości poza domem.

Podczas pandemii esperantystów łączy poczucie światowej solidarności i możliwość rozmowy przez z internet. To ma wartość, gdy obowiązująca izolacja odcina od ludzi z bliskiego środowiska. Można dobrze czuć się w domu lubianym, ale gdy życie domowej rodziny jest zatrute niezgodą, kłótniami, awanturami albo pijanstwem, to codzienne zamknięcie w takim domu przynosi domownikom cierpienie. Długotrwałe przebywanie w domu rodzi nudę, a rozproszyć ją można czytaniem książek, jeśli są i nie trzeba iść do biblioteki. Telewizja także może zapełniać wolny czas. Prawie w każdym domu jest komputer, a internet to okno na świat. Można cieszyć się wirtualnymi wycieczkami po niedostępnych krajach, a nawet zapuszczać się w kosmos. Zamknięcie restauracji i barów mobilizuje do zaangażowania w kuchni i sprawdzenia swoich zdolności w gotowaniu i sprawienia sobie przyjemności posmakowania czegoś, na co dawniej nie było ani czasu, ani chęci.

Z obserwacji zachowania ludzi podczas epidemii można poznać ich mentalność. Tuż po wybuchu epidemii strach panował nad zachowaniami i większość posłusznie przestrzegała różnych nakazów i zakazów, ale byli też tacy, którzy albo nie wierzyli w zagrożenie, albo wierzyli w swoją szczególną odporność na chorobę. Nieradko noszono maseczki dla zabezpieczenia nie przed koronawirusem, ale przed mandatem od policji. Gdy nadszedł czas łagodzenia restrykcji poziom strachu obniżała się, a rosło przekonanie, że koronawirus albo osłabił, albo jego szkodliwość jest mniejsza od oficjalnie głoszonej.

Zamknięcie w domu dało czas na filozoficzne myślenie o pandemii. Dlaczego to spotkało współczesną ludzkość? Zdawałoby się, że przy wysokim poziomie nauki i techniki nie mogłyby ona ogarnąć całego globu. W czym przyczyna? Niektórzy, wierzący w Boga,

upraszczajco widzieli w tym pochodząca od niego karę za grzechy, jednak trudno było im powiedzieć jakie i czyje. Pandemia nie ma jednej przyczyny. Może koronawirus wszedł w świat z targowiska w mieście Wuhan, ale w dalszej jego drodze były ułatwienia z winy polityków i nieograniczonych globalnych podróży.

Niegdyś wierzono, że postęp w medycynie doprowadzi w przyszłości do eliminacji chorób. Szczepienia i nowe leki miały wyniszczyć chorobowe wirusy i bakterie. Niestety, ewolucja drobnoustrojów zrodziła nowe i pojawiły się choroby dawniej nieistniejące. Stąd hipoteza, że walka medycyny z chorobami nigdy nie zakończy się jej ostatecznym zwycięstwem. Choroby to problem medycyny i taki pogląd jest błędem, a najczęściej ludzi nie widzi go. Medycy starają się przekonywać ludzi do profilaktyki, ale dla wielu jest ona trudna.

Opanowanie całego ziemskiego globu przez koronawirusa to skutek globalnego ruchu ludzi. Tanie linie lotnicze prowokowały do zagranicznej turystyki. Po morzach świata wielkie wycieczkowce woziły tysiące turystów. Spędzenie urlopu za granicą to był powód do dumy. Wypoczynek w kraju i w pobliżu miejsca zamieszkania był znakiem ubóstwa. Strach przed koronawirusem zatrzymał światową turystykę i wydaje się, że nie odnowi się ona jak była dawniej. Koronawirus przypomniał ludzkości, że nie jest ona panem świata i powinna pychę zastąpić szacunkiem dla przyrody i Ziemi.

Aŭtoro: Marzena Pregiel

Perditaj revoj

Precize antaŭ ses monatoj mi antaŭpagis eblecon ripozi somere en iu ripozloko por mi kaj grupo de miaj geamikoj. Antaŭpagante, eĉ en la plej malbona koŝmaro, mi ne travivus tion, kio al mi okazis.

Pandemio... Eĉ tutmonda. Kio okazadas al homoj rilate al ĝi? Se la pandemio aktoros kiel Dio ni malaperos kaj restos post ni nur amaseto da cindro. Mi scias, ke mi loĝas en trankvila lando kaj valoras pro tio danki al Dio, sed io alia estas ekkompreni ĉion kaj ekakcepti. Probable ĉinoj „ludis” kun viruso en la urbo Wuhan. Usonanoj opinias, ke ĝuste en Ĉinio troviĝas la naskiĝloko de la viruso. Ambaŭ landoj akuzas reciproke unu la alian anstataŭ trovi solvon. Ili nepre devas analizi la problemon kaj helpi unu la alian. Ne gravas, kiu „naskis” aŭ disvolvis la viruson, gravas fari ĉion eblan por reveni al la trankvila vivo de antaŭ kelkaj monatoj.

Mi atendis somerajn feriojn. En mia kapo multiĝis diversaj versioj de niaj ekskursoj en la ripozloko. Bedaŭrinde jam en marto mi eksinciis, ke mi devas nuligi miajn planojn. En mia familia domo loĝas la avinjo. Aldone miaj gepatroj ne plu estas junaj. Laŭ specialistoj ili ĉiuj troviĝas en la grupo de risiko.

Lastempe en la interreto oni povis spekti filmon el Ĉinio. Se la produktanto montris la veran situacion, se la filmeto ne mensogas – mi devas kisi la teron, sur kiu mi naskiĝis.

Miaj geavoj batalis dum militoj, miaj gepatroj defendis libe-recon, sed mi, kiel la tria generacio, mi ne devas plendi pri la vivo.

Vojaĝante tra la mondo ofte mi pensas ĉu tio, kion mi ektrovis, estas reala. Apud marmoraj, riĉaj domoj estas konstruitaj terka-banoj similaj al arbaraj tendoj. Ni konstruis similajn ludante, por aliaj tio ĉi montriĝis la vivmetodo. En arbaro, ĉe fajro ni kradrostis kolbasetojn kaj el branĉoj ni pretigis jupojn. Pli riĉaj knaboj kaj knabinoj havis proprajn tendojn, sed ekzistis multe da malriĉuloj kiel mi.

Vivanta nun junularo povas nur al mi ĵaluzi tian vivon. Ili ne scias kion signifas komuna kantado ĉe fajro aŭ komunaj biciklaj ekskursoj...

Nun regas komputilo kaj la interreto. Kia prezentigo la venonta generacio? Mi eĉ timas pensi...

Mi amis la naturon kaj knabinojn. Tiu ĉi generacio amas kom-putilon kaj ne estas facile diri kion ankoraŭ? Por ankoraŭ venontaj generacioj eble restis robotiko?

Miaopinie tio ĉi estas malgaja afero kaj malhoma.

Nu, progeso gravas!

Sidante ekster la domo inter la naturo sur komforta kuŝseĝo, observante vagantajn nebulojn en miaj pensoj mi revenas al planataj someraj ferioj. Miaj someraj ferioj! Tiuj prirevitaj someraj ferioj! Kial tio ĉi okazis ĝuste al mi? Ĉu mi pekis kaj ĉio okazis pro tio? Jam delonge mi deziris viziti Tajlandon. Danke al mapoj ĉe Google mi konatiĝis kun ĉiu loko tie. Mi povas vidi lokojn simile al tajlandanoj. Pro la pandemio oni nuligis flugojn kaj nur iu frenezulo decidus vojaĝi eksterlanden.

Se tiu ĉi freneza viruso kaptos vin en la patrolando, vi havas la ŝancon ricevi helpon en loka malsanulejo. Kaj eksterlande – kion fari? Preĝi? Mi estas tro malriĉa por pagi tie elspezojn rilatajn al sanigado.

Ekzistas privata asekuro, sed neniu scias, ĉu ĝi eltenos ĉiujn kostojn.

Mi estas laca kaj malkontenta pro tio, kio okazis. Restas por mi nur revoj pri venontaj someraj ferioj. Kompreneble oni devas atendi la finon de la pandemio. Espereble iu ektrovos la vakcinon kontraŭ tiu ĉi „porkaĝo” kiu vagas tra la mondo.

Mi admiras vojaĝojn kaj renkontiĝojn kun nekonataj homoj. Kiam Pollando aliĝis al Eŭropa Unio mi iĝis eble la plej feliĉa homo sur la Tero. Prenante dorsosakon, ian dokumenton mi povis forvojaĝi por malkovri nekonatajn regionojn. Per trajno aŭ buso oni povas atingi ĉiujn lokojn. Eĉ flugbiletoj ne estas multekostaj. Ŝparante monon el la salajro oni povas praktike viziti la tutan mondron.

Mi ege volis konatiĝi kun Tajlando. Tie mi neniam estis. Bedaŭrinde la viruso atingis ankaŭ tiun landon kaj neniu scias, kiam ĝi forlasos la tajlandanojn.

Pensante pri la viruso denove mi koleras je ĉio kaj je ĉiuj.

Kial tio ĉi okazis ĝuste al ni? Ankoraŭfoje ni komencas batali kontraŭ malamiko. Ĉifoje ĝi estas nevidebla por homaj okuloj. Aldone, kiel ŝajnas, ĝi transformiĝas. Neniam pli frue la homo ekestis en simila situacio.

Jes, krom tio, ke en la mondo ekzistas militoj, nia teĥniko kaj kulturo progresas. Sufiĉis tamen, ke iu streĉis siajn muskolojn kaj la mondo reagis. Kaj nuntempe? Mi havas la esperon, ke scienculoj komune trovos ion kontraŭ Covid-19. Nia medicina fako fartas bone kaj okazadis, ke sukcese batalis kontraŭ diversaj malsanoj. Baldaŭ ni ekscios, ĉu nevidebla malamiko estos danĝera por la homo. Eble ĝi ankaŭ atakas bestojn? Eble...

Tiom da diversaj informoj troviĝas en la interreto, ke finfine ni ne scias kio estas la vero kaj kio mensogo. Zorgante pri la familianoj mi rezignis de mia vojaĝo. Por gardi min kaj la aliajn mi surhavas masketon en publikaj lokoj. Ne sciante ĉu miaj agoj estas sencaj mi havas „puran konsciencon” por laŭordonaj agoj. La proksima aŭtuno montros kia estas la situacio. Se statistika polo havos fluantan nazon kaj tuson mi estas certa, ke la socio agos laŭ sia volo, ne laŭ la reguloj.

Kelkfoje oni forprenis nian liberecon, sed ni ĉiam batalis por rericеви ĝin.

Mi estas certa ke neniu polo akceptos perdon de libereco. Pensante pri siaj proksimuloj, simile al mi, homoj estas pretaj rezigni pri ĉio, sed ne pri libereco. La poloj batalus kontraŭ korporacioj kaj iliaj interesoj. Baldaŭ ni ekscios kiu venkos. Se ni batalos komune, ni venkos, se ne – ni malvenkos.

Na esperanto tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Autor: Marzena Pregiel

Utracone marzenie

Dokładnie sześć miesięcy temu zakupiłem wczasy dla siebie i grupki przyjaciół. Opłacając je z góry, nawet nie wymyśliłbym w najgorszym koszmarze tego, co mnie spotkało.

Pandemia... I to ogólnoświatowa. Dokąd to wszystko człowieka doprowadzi? Niech jeszcze trochę pobawi się w Boga, to zostanie po nas tylko kupka popiołu. Wiem, że mieszkam w spokojnym kraju i mam za co dziękować Bogu, ale to przechodzi ludzkie pojęcie. Ponoć to Chińczycy bawili się wirusem w miejscowości Wuhan. Amerykanie twierdzą, że to Chiny są miejscem narodzin wirusa. Jeden zrzuba winę na drugiego, zamiast znaleźć jakieś rozwiązanie. Muszą się pochylić nad rozlanym mlekiem i pomóc sobie wzajemnie. Nieważne kto wymyślił lub zmutował wirusa. Ważne jest, aby wrócić do spokojnego życia sprzed kilku miesiąców.

Tak bardzo czekałem na wakacje. Miałem obmyślone już różne wersje naszych miejscowych wycieczek. Niestety. Już w marcu wieziałem, że nigdzie nie pojadę. Mam w domu schorowaną babcię.

Na dodatek moi rodzice nie należą do najmłodszych. A to przecież oni są w grupie ryzyka. Przynajmniej tak mówią specjaliści. Pokazywali ostatnio w nectie filmik z Chin. Jeśli jest to prawdziwe nagranie, a nie fotomontaż, to powinienem całować ziemię, na której przyszło mi się urodzić. Moi dziadkowie walczyli w wojnach, a moi rodzice musieli bronić wolności, ale ja, jako trzecie pokolenie, nie powinienem narzekać.

Kiedy tak jeżdżę po świecie, nieraz zastanawiam się czy to mi się śni, czy to jednak jawa. Obok domów z marmurów побudowano, jeśli tak to można nazwać, coś na kształt naszych namiotów w lesie. My to robiliśmy dla zabawy, a oni tak żyją. W lesie przy płonącym ognisku piekliśmy kiełbaski i z badyli i gałazek robiliśmy szałasy. Wiadomo, że co bogatszy chłopak czy dziewczyna mieli namioty, ale ja nie byłem osamotniony w biedzie.

Teraźniejsze pokolenie młodzieży może tylko mi zazdrościć. Nie wiedzą co to wspólne śpiewanie przy ognisku, czy wspólne przejażdżki rowerowe. Teraz to tylko komputer i internet. Co czeka kolejne pokolenie? Aż strach pomyśleć...

Ja kochałem przyrodę i dziewczyny. To pokolenie kocha komputery i ciężko powiedzieć co jeszcze. A kolejne? Chyba robotyka im została. Takie to smutne i tak mało ludzkie. Ale postęp przecie rzecz świata.

Siedząc na dworze na wygodnym leżaku i patrząc na przemijające chmury, moje myśli wracają do wakacji. Moich wczasów. Tak wymarzonych. Dlaczego mnie to spotkało? Za jakie grzechy? Od dawna chciałem jechać do Tajlandii. Znam każdy zakamarek dzięki apce Google Maps. Mogę patrzeć na to wszystko, co widzą miejscowi. Przez tą całą pandemię odwołano loty i tylko wariat leci na wakacje. Jeśli to działo się dopadnie w ojczyźnie, to chociaż w miejscowym szpitalu jest szansa na ratunek. A tak? Zostałyby mi chyba tylko modły. Nie stać mnie na leczenie za granicą. A wykupiona polisa nie wiadomo czy pokryłaby wszystkie koszty leczenia. Zmęczony i zniesmaczony tym co mnie spotkało, zostaje mi tylko marzyć o kolejnych wakacjach. Wiadomo. Trzeba poczekać, aż

wszystko ucichnie. Mam nadzieję, że znajdą jakieś lekarstwo na to świństwo co krąży po całym świecie.

Uwielbiam podróże i poznawanie nowych ludzi. Kiedy wchodziliśmy do Unii Europejskiej, byłem chyba najsześcielwszym człowiekiem na ziemi. Mogłem zabrać plecak, jakiś dokument i wyryszyć w nieznane. Wystarczyło parę groszy. Pociągiem czy autokarem szło dojechać wszędzie. Teraz nawet samoloty są w przystępnych cenach. Można zwiedzić praktycznie cały świat, mając do dyspozycji oszczędności z wypłaty. Tak bardzo chciałbym zobaczyć Tajlandię. Nigdy tam jeszcze nie byłem. Niestety wirus tam także dotarł. Nie wiadomo, kiedy to wszystko minie.

Rozmyślając na temat wirusa, czuję jak wzbiera we mnie złość i gniew na wszystko i wszystkich. Dlaczego spotkało to akurat nas? Po raz kolejny stajemy do walki z wrogiem. Tym razem przeciwnik jest niewidzialny gołym okiem. Na dodatek ponoć mutuje. Nigdy wcześniej człowiek nie musiał mierzyć się z taką sytuacją. Owszem. Pomimo tego, że mamy rozwiniętą technikę i kulturę, nadal toczone są walki w świecie. Nawet te zbrojne. Ale wystarczyło, że ktoś naprężał mięśnie i świat reagował. A teraz? Mam tylko nadzieję, że naukowcy połączą siły i wymyślą coś na Covid-19. Mamy rozwinięty dział medycyny i nieraz pluliśmy chorobie w oczy. Czas pokaże, na ile niewidoczny wróg będzie groźny dla człowieka. A może atakuje także zwierzęta? Może...

Tyle informacji krąży po necie, że nie wiadomo co jest prawdą a co kłamstwem. W trosce o najbliższych zrezygnowałem z wyjazdu. Aby nie narażać ani siebie ani innych, noszę maseczkę w miejscach publicznych. Nie wiem czy coś to daje, ale chociaż mam czyste sumienie, że stosuję się do wytycznych. Najbliższa jesień pokaże nam z czym tak naprawdę mamy do czynienia. Jeśli statystyczny Polak będzie miał tylko katar i kaszel, jestem pewien, że społeczeństwo zacznie łamać wszelkie zasady. Nieraz odbierano nam wolność, ale zawsze walczyliśmy o jej odzyskanie.

Jestem świętym przekonany, że Polak nie da sobie odebrać wolności. Z troski o najbliższych, tak jak zrobiłem to ja, jesteśmy

w stanie zrezygnować praktycznie ze wszystkiego, ale jeśli nie ma żadnych podstaw, nie damy się zniewolić. Żadna korporacja i żadne interesy nie są w stanie powstrzymać polskiego ducha. Najbliższy czas pokaże, kto wygra nadchodząca walkę. Jeśli zjednoczymy siły, mamy szansę wyjść obronną ręką, ale jeśli tego nie zrobimy – przegramy.

Aŭtoro: Monika Radomska

Pandemio – neĉiutaga ĉiutageco

La ĉijara printempo bedaŭrinde ne montriĝis ĝojplena jarsezono. Dum Pasko – festo, kiu kutime estas la tempo de renkontiĝoj kaj promenoj, ni devis resti hejme. Oni malpermesis vagadi sencele. Neniu sciis kiom longe la pandemio paralizos nian vivon. Tamen ankaŭ en tiu ĉi malfacila periodo oni povas vivi preskaŭ normale.

Fine de aprilo mia frato proponis al mi ekskurson al la montaro. Ni decidis grimpi Radunia-n, kie mi jam kelkfoje estis. La monto Radunia estas alta je 573 metroj kaj situas en la masivo Šleža. Ĝi ne estas tro alta, tamen sufice alta por homoj, kiuj grimpante deziras aŭskulti kantojn de birdoj.

Ambaŭflanke de pado iranta supren troviĝas viglaj montaraj torrentoj kaj arbaro. Do, ni marŝis aŭskultante sonojn de la naturo. Ĉifoje neniu ĝenis nin, ĉar neniu vaganton ni renkontis survoje.

Mia frato fotis ĉiujn interesajn arbojn kaj kolorajn sovaĝajn florojn.

Sur la montopinto de Radunia ni restis momenton por ripozi antaŭ la vojo reen malsupren. Por ne iri en mallumo, nia paŭzo daŭris mallonge. Krom tio ni ne sukcesis reveni sufice frue, eĉ sciante, ke senlunaj noktoj en arbaro estas vere nigraj.

Havante jam spertojn, mi kaj mia frato prilaboris speciale por ni la metodon de marŝado laŭlonge de la montara pado: liiras fron-

te kaj sur la dorsosako alpinglas lumantan lanternon. Mi estas blinda persono, sed mi vidas lumon. Irante 2-3 pa ojn malanta  li, mi sekvas lumon kaj sonon.

Tiuj  i spertoj gustas kiel granda aventuro, sed krom  io oni devas zorgi pri sekureco de vagado.

Okazis al mi ekscicitaj momentoj,  ar mi – blindulino – sukcessis trasalti torrenton! Tamen tio, kio estas bona, rapide fini as. Estis preska  la 22-a horo. La montara padogvidis nin al a toparkejo. De tie ni startis al Vroclavo.

La hejmon ni atingis malfrue: lacaj, kalmigitaj kaj feli aj.

Dum mallonga ekskursio en la naturo oni povas „ asi” sufi e multe da pozitiva energio.  i helpis al ni travivi sekvajn tagojn. Se eblos, poste, oni devas ripetadi tion, kio plezurigas nin.

Na esperanto tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Autor: Monika Radomska

Pandemia – niecodzienna codzienno 

Tegoroczna wiosna niestety nie okazała się radosną por  roku.

 wieta wielkanocne, które zazwyczaj sły por  spotka  i spacerów, tym razem musieliśmy sp  dza  w domu. Obowiązywały ograniczenia w przemieszczaniu się. Nikt nie wiedział, jak długo epidemia b edzie parali owa  nasze życie.

Jednak w tak trudnym czasie także można  yc w miarę normalnie.

Pod koniec kwietnia brat zaproponowa  mi wycieczkę w g ory. Postanowiliśmy wspia  się na szczyt Raduni, na którym już kilk  razy byłam.

Radunia jest wysoka na 573 metry i leży w Masywie Ślęży. Jest to wprawdzie niewysoka góra, ale w sam raz dla ludzi, którzy chcą podczas wspinaczki posłuchać śpiewu ptaków.

Po obu stronach ścieżki wiodącej w górę są bystre górskie strumienie i las. Szliśmy więc nasłuchując odgłosów natury, których tym razem nikt nam nie zakłócał, gdyż nikogo nie spotkaliśmy na naszym szlaku.

Brat fotografował co ciekawsze drzewa i kolorowe dzikie kwiaty.

Na szczytce Raduni zatrzymaliśmy się, żeby trochę odpocząć przed schodzeniem w dół. Po chwili musieliśmy ruszyć w drogę powrotną, aby nie iść ciemną nocą. Nie do końca nam się to udało, a bezksiężycowe noce w lesie są naprawdę czarne.

Wypracowaliśmy sobie z bratem taką technikę chodzenia po szlaku górkim: on idzie przodem i ma do plecaka przyczepioną włączoną latarkę (jestem osobą niewidomą, ale widzę światło), a ja o dwa-trzy kroki z tyłu podążam za światłem i dźwiękiem.

Ma to wszystko posmak wielkiej przygody, ale przede wszystkim trzeba zadbać o bezpieczeństwo wyprawy.

Były chwile ekscytujące, gdyż mnie, osobie niewidomej, udało się przeskoczyć strumyk. Jednak co dobre i miłe szybko się kończy. Dochodziła godzina dwudziesta druga. Szlak górski doprowadził nas na parking samochodowy. Skąd wyruszyliśmy do Wrocławia.

Dojechaliśmy do domów późno, zmęczeni, wyciszeni, ale szczęśliwi.

Na takim małym wypadzie na łono natury, też można „upolować” całkiem sporo pozytywnej energii. Pomogło nam to radośniej przeżywać następne dni. Później jednak należy, o ile to możliwe, robić sobie „powtórkę z rozrywki”...

Aŭtoro: Halina Różanek

LA KVARANTENO POR NI...

Vi lavu ĉiom!...

Nemulte krom...

Ne faru, ne iru, ne ternu, ne diru

Kaj restu en dom'!

Saluton, la VIVO, saluton, REVENO

Saluton, ESPERO dum la KVARANTENO!

Saluton, la SANO, saluton, HUMORO

Saluton, ESPERO, de vivo TREZORO!

La domo kaj Vi

Kiel bela ĝi!

Ni povas labori kaj pensi, memori

Kaj lerni pli...

Saluton, LABORO kaj la AMIKECO

De vivo FAVORO, de vivo BELECO!

Saluton, AMIKOJ, saluton, la HOMOJ

La plenaj de ESPER', feliĉaj en DOMOJ!

Ŝangîgas la mond',

de vivo rond'

La kapo, la koro, la lingvo, parolo

Por Vi – respond'

Saluton, la VIVO, saluton, REVENO
Saluton, ESPERO dum la KVARANTENO!
Saluton, la SANO, saluton, HUMORO
Saluton, ESPERO, de vivo TREZORO!

Autor: Halina Różanek

Kwarantanna dla nas

Myj się do stóp aż,
Nie tylko twarz!
Nie kichaj, nie prychaj, nie ziewaj, nie śpiewaj;
I w domu być masz!
Niech nadal trwa życie i trwa nieustanna
Nadzieja, że skończy się ta kwarantanna!
Niech trwa zdrowie, humor i radość istnienia,
Te skarby niezmienne, gdy wszystko się zmienia.

Dom wiele ma dać:
Masz w nim jeść i spać,
Nie możesz się włóczyć, lecz możesz się uczyć,
O rozwój dbać.
Niech nadal trwa praca i przyjaźń serdeczna
I iskra nadziei do życia konieczna;
Bo życie jest piękne i nikt się nie dziwi,
Że i w kwarantannie jesteśmy szczęśliwi.

Świat już nie ten sam,
Zmienią się nam
I serce i głowa, działania i słowa;
Radę ci dam:

Niech nadal trwa życie i trwa nieustanna
 Nadzieja, że skończy się ta kwarantanna!
 Niech trwa zdrowie, humor i radość istnienia,
 Te skarby niezmienne, gdy wszystko się zmienia.

Z esperanta tłumaczyła Lidia Ligęza

La Kvaranteno

The musical score consists of three staves of music. The first staff starts with a treble clef, a common time signature, and a key signature of one sharp. The second staff starts with a bass clef, a common time signature, and a key signature of one sharp. The third staff starts with a treble clef, a common time signature, and a key signature of one sharp. The lyrics are written below the notes, corresponding to the measures numbered 1 through 18. The lyrics are:

1. Vi lavu ĉi - om!... Nemulte krom... Ne faru, ne iru,
 ne ternu, ne di - ru Kaj restu en dom Sa - luton, la VIVO sa -
 Sa - luton, la SANO, sa -
 1. 2.
 luton RE - VENO, sa - luton ES - PERO, dum la KVARANTENO!
 luton HUMORO, sa - luton ES - PERO, de vivo TRE - ZORO

Aŭtoro: Carsten Schnathorst.

Pandemio

Mi estas junia muzikisto kaj laboras en artista firmao por handikapitaj homoj en Hamburgo. Ekde la 16a de marto nia firmao fermiĝis pro la pandemio de Kovido-19. Post du tagoj mi decidis veturi al mia hejmurbo (Osnabrück), kie mia familio vivas. Tie mi sentas min pli protektita kaj sekura, dum tiu stranga tempo. Nenio normalas! Sed ankaŭ en tia ĥaoso mi trovis belecon.

En aprilo mi aĉetis elektran pianon. Mi kreiviĝis komponinte 6 novajn kantojn kaj por ili mi verkis tekstojn pri diversaj temoj: amkantojn, la kanton pri hejmurbo kaj eĉ pri fantaziojn. Kvian kantojn troviĝas sur mia Youtuba Kanalo: Carsten Schnathorst.

Sed nur registri muzikon por la kanalo por mi ne suficiĝis. Mi ege volis koncerti kaj la sorto donis al mi eblecon. Ĉijare, en aŭgusto, en Pollando, oni organizis esperantan aranĝon. Ni renkontiĝis en Ustronie Morskie ĉe Balta Maro. Mi neniam forgesos tie pasigitajn momentojn. En la urbeto mi havis preskaŭ kvin koncertojn. Kial preskaŭ? Nu, dum unu koncerto mi nur estis parto de nia gaja grupo de kantistoj. Finfine, mia revo kanti por la publiko efektivigis.

Mi ankaŭ spertis aliajn interesaĵojn. Kelkfoje ni veturnis per melekso tra la urbeto. Melekso (Melex – malgranda, elektra veturilo por turistoj en ripozurboj) estas populara en Pollando kaj orienta Eŭropo. Kiel blindulo antaŭ mia unua veturnado mi iom timis, ne

koninte tiun veturilon. Nun mi ŝategas ĝin. Eble mi verkos novan kanton pri melekso?

En Ustronie Morskie ni ankaŭ multe promenis. Mi diras multe, ĉar normale mi malofte ŝatas promeni. Okazis, ke tie mi ekſatis iri tra la urbeto ĝis la maro por aŭskulti la sonon de ondoj. Ni vizitis kelkajn kafejojn, kie ni frandis glaciaĵojn kaj aliajn dolĉaĵojn, kies pola nomo estas gofry.

Mi ekkonis novajn konatojn kaj ŝatis sidi kun ili sur benko ĉe nia Ripozdomo.

Proksime de la Ripozdomo troviĝis la parko kun amuzparko. Tie regis la etoso de kermeso. En Ustronie Morskie mi vere travivis belan, sed por mi ne ĉiutagan ĉiutagecon!

Autor: Carsten Schnathorst

Pandemia

Jestem młodym muzykiem pracującym w firmie dla osób niepełnosprawnych o profilu artystycznym w Hamburgu.

Od 16 marca br. z powodu pandemii Covid-19 działalność mojej firmy zawieszono. Po dwóch dniach zdecydowałem się pojechać do mojego rodzinnego miasta Osnabrück, gdzie mieszka moja rodzina. Tam czuję się chroniony i bezpieczny w tym straszonym czasie. Nic nie jest normalne, ale nawet w tym chaosie odnajduję piękno.

W kwietniu kupiłem elektryczne pianino. Moja kreatywność wzrosła i skomponowałem sześć nowych piosenek, a do nich napisałem teksty na różne tematy: o miłości, o moim rodzinnym mieście, a nawet fantazje o tym i owym... 5 piosenek umieściłem na moim kanale Youtube Carsten Schnathorst.

Nie wystarcza mi jednak tylko rejestrowanie muzyki na kanale: bardzo chciałem koncertować! Los podarował mi taką możliwość. W sierpniu br. w Polsce zorganizowano imprezę esperancką. Spotkaliśmy się nad Bałtykiem w miejscowości Ustronie Morskie. Nigdy nie zapomnę chwil tam spędzonych. W miasteczku miałem prawie 5 koncertów. Dlaczego prawie? Ponieważ w jednym z nich stanowiłem tylko częstkę naszej wesołej grupy śpiewaków. W końcu moje marzenia się zmaterializowały poprzez śpiewanie dla publiczności.

W Ustroniu zdarzyło się wiele innych ciekawych sytuacji. Kilkakrotnie jeździłem po miasteczku meleksem (mały, elektryczny pojazd używany w miejscowościach turystycznych przez turystów). Te pojazdy są popularne w Polsce i wschodniej Europie. Jako osoba niewidoma trochę się bałem przed pierwszą jazdą nie znając takiego samochodu, teraz go uwielbiam. Może napiszę nową piosenkę o meleksie?

Dużo spacerowaliśmy w Ustroniu Morskim. Podkreślam, że dużo, ponieważ w normalnych okolicznościach nie lubię się pieszo wałęsać. Okazało się, że tam polubiłem spacer przez miasteczko na plażę aby posłuchać dźwięku fal. Odwiedziliśmy kilka kawiarni, gdzie rozkoszowaliśmy się smakiem lodów i innych słodkości. Jeden z nich nazywały się po polsku gofry.

Poznałem nowych znajomych i lubiłem siedzieć z nimi na ławce obok naszego Domu Wczasowego. Tuż obok Domu znajdował się park z Lunaparkiem. Panowała w nim atmosfera zabawy. W Ustroniu Morskim przeżyłem piękną, ale dla mnie niecodzienną codzienność.

Z esperanta tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Aŭtoro: Sowers Brandon

Pandemio...

Enirinte la sunon, Bernardo komencis ŝvitegi tuj. Li prenis la biciklon de sur la aŭto, kaj prepariĝis rajdi. Li provis ne timi pri kion li trovus tie.

Tranĉis la vojon reloj je kurbiĝinta grado, kio postulis atenton por ne trafi malbone kun la biciklorado. Li iam transis tiujn relojn ofte, sed tiam en aŭto, tute malsame. Tiam estis jam alia vivo, pli gaja. Li penis ne plu pensi prie.

Trans la reloj kaŭris policaŭtoj. Bernardo sentis la koron ekbati pli rapide, kaj provis instigi sin trankviliĝi, same kiel li farus ĉe sovaĝa urso, taŭro, porko. Strebi aspekti kiel normala parto de la besta ĉirkaŭaĵo, ne kiel ĉasaĵo.

„Kiom stulta,” li pensis. „Ili jam certe scias, por kio mi venis. Aŭ ili atakos, aŭ ne, sed mi ne kredu, ke mi trompas ilin.”

Li subiĝis de la biciklo por promeni proksime al aliaj. Sekureco en la grego. Kvankam li ne estis tro proksime, li jam surmetis la maskon. Preterpasinte la policon, li denove rajdis bicikle ĝis la rapidmanĝejo.

„Jen kie la polico murdis lin – sed kie ĉiu ĉiuj estas?”

Kelkaj sidis tie sub la ombro de unuopa arbo. Li lastatempe multe pli aprezis la ŝirman efikon de arboj. Nun li rigardis ĉirkaue kaj vidis nur betonon kaj asfalon, kaj komprenis, al kia destino la kapitalo sentencas iujn nur pro sia naskiĝloko; al kia futuro ĝi pelas nin ĉiujn.

Kiam li demandis, ili gestis antaŭen, klarigis ke tie estas vojkruciĝo rande de la ŝoseo. Tie li trovos la pli grandan grupon. Kiam li vidis la vojkruciĝon, li tuj memoris ĝin. „Jen kie mi ĉiam turnis dekstren.”

Ju pli li proksimiĝis, des pli panike la brusto tensiĝis. „Ĉu mi vidos konatojn? Ĉu mi vidos ilin, antaŭ ol ili min?” Li rigardis ĉie en la amaso, sed neniu kaptis lian atenton. Nu, efektive, inter la aliaj kiuj portis biciklon, estis blondulino iom attentokapta.... Li ne konis ŝin, sed sentis, ke li volus. Li tuj konstatis la dangeron kaj stultecon de tiu impulso.

„Ĉu efektive mi estas nenio pli, ol kion oni nomas min?” Jus veninte la penson en lian menson, li forpuŝis ĝin. Li ne volis droniĝi nun en tiu marĉo.

Li kontrolis la telefonon. Ankoraŭ neniu mesaĝo de Johano. Li apenaŭ sukcesis memori kiel Johano aspektas. Ĉu li ne konfuzas Johanon kun Andreo? Des pli bone – prefere tiel, ol tiuj, kiujn li konas jam tro bone. Li mesaĝindikis la alvenon.

La kunularo kirliĝis en la krucvojo. Policoj restis iom for. Bernardo denove algustigis la maskon, kaj nervoze turnis la kapon por kontroli la proksimulojn. Li volis resti ĉe la rando, por ne subite trovi sin ĉirkaŭata. La suno feroce atakis lin. Ombro ĉi tie ne ekzistis. Kiel aliaj povis kontraŭstari?

Iu venis al la diversaj biciklantoj kaj petis, ke ili okupu la flankon plej proksime al la polico. Supozeble ili estus pli harda kontraŭ atako, kvankam Bernardo dubis, ĉu tia hardeco montrus sin pli reala ol ŝajna se atako efektiviĝos. Ja neniu konis unu la alian, kaj certe ne havus la komunan disciplinon por bone rezisti. Tamen, li tiel povis resti ĉe la ekstremo.

Li kvazaŭ hazarde trovis sin apud la blondulino. Li provis bableti. Ĉu ŝi venis kun bicikla protestgrupo? Ne, ŝi sciis prie, sed venis unuope. Ŝi ne certis, ĉu ili venos ĉi tien, aŭ celis alian lokon. Ĉu ŝi multe biciklas en la urbo? Sufiĉe multe, ŝi venis laŭ la ĉefaj biciklopado. Estis malkomforte babili tiom malformale, kun polico du metrojn for. Li ĵetis demandojn nur po kelkminute. Sed vane li konstatis, ke li apenaŭ plu havis ideon, kiel alparoli ŝin. Ĉu li pre-

zentu sin nome? Kio okazos, se ŝi mencias lin al malsimpatia orelo? Li lasis la aferon faliĝi.

Finfine li kredis vidi Johanon. Aŭ ĉu Andreo? Ilin ambaŭ li vidis nur po unu fojon. Li decidis, ke li salutu, kaj la responde klarigos pri kiu temas. La salutito ŝajne atendis lin, do preskaŭ certe, ke temis pri Johano. Ili vere ne konis unu la alian, kaj havis malmulton diri. Bernardo tamen sentis multe pli komforta nun, ke almenaŭ unu persono tie iom zorgu pri lia bonfarto.

Kiomis nun? Li kontrolis telefone. Ankoraŭ la 4a kaj iom. Kaj oni volis, ke la vojkruciĝo restu okupata, ne cedita, ĝis la 7a? Kun tiom sovaĝa suno? Granda ŝarĝo.

Kaptis lian atenton grupo de nigruloj, kiuj laŭte predikis sian interpreton de la Biblio, kaj invititis kontraŭstarojn. Preterpasis blankulo kiun, malgraŭ la ĵinzoj, markis kiel pastro sia blanka kolumo. „Ho sacerdoto de Romo, ĉu vi pretas defendi la mensogon, ke Jesuo havis blankan haŭton?” La pastro rigardis ilin rapide, tuj respondis „poste, buboj” kaj pluis. Bernardo admiris, ke li devis iel havi multe da sperto, por povi tiom rapide kompreni kion ili provis fari, kaj respondi sen kaŭzi pluan provokon.

Raŭka bruo anoncis la alvenon de bando da kontraŭlegaj grundmotorciklistoj. La popolo tuj entuziasmiĝis. La motorciklistoj iris kun multaj al la ŝoseeniro kaj frontis tie la policon. Bernardo restis kun malmultaj, por ne perdi la vojkruciĝon. Li provis kapti liliputan ombron de stratindikilo. La efiko estis pli psika ol reala.

Longan tempon li jam sentis pli kaj pli urĝan bezonon senakviĝi. Li hezitis doni kialon, ke la polico priatentu lin. Evidente, Johano havis la saman zorgon. Ili iris kune por resti pli sekura, kaj trovis lokon malantaŭ benzinejo.

Bernardo poste konstatis, ke li iom verŝis en la pantalonon. Ho ve, ĉu tiu blondulino restis? Li skanis, sed ne vidis ŝin. Ĉu li povus teni la dorsosakon tiel, ke oni ne konstatu? Ĉu entute tio ne estus same evidenta, kiel fari nenion?

Je la 7a, la varmo ankoraŭ palpeblis en la aero, malgraŭ ke la suno jam kisetis la teron. Ekaŭdiĝis granda bruo. Dua protesto

mar̄sis de alia loko. La polico provis bari la vojon, sed fine devis rezigni. Erupciis huraoj.

La suno jam preskaŭ malaperis, kiam Bernardo vidis Kajan. Lin tuj invadis paniko ĝis la medolo. La muskoloj tensiĝis kaj statuigis lin. Ĉu ŝi rekonus lin, maskitan, post jaro senkontakta? Ŝi montris nenian reagon pri li. Verŝajne li multe pli atentis renkonti ŝin, ol ŝi lin. Aŭ eble ŝi simple, samkiel li, provis kaŝi la reagon. Li tenis sin distance.

Vesperruĝis. Bernardo ne sciis, ĉu li ankoraŭ utilos. Johano jam antaŭ duonhoro foris. Ankaŭ Bernardo pensis baldaŭ malaperi. Subite li aŭdis ekscitiĝon. Evidentiĝis, ke la polico faris interesan eraron. Restis nur unu oficiro, ene de sia auto. Liaj kompanoj estis jam for. La amaso pli kaj pli sin agitis, ĉirkaŭpremante la aŭton, kriante mokojn kontraŭpolicajn. La plej proksimaj batis la aŭton. Subite ĉiuj ekforkuris. La polico iel sukcesis ĵeti larmgason.

Estis jam tempo, ke Bernardo retiriĝu. Li surbicikligis kaj pedalis rekte al la aŭto. Tie li vidis ke homoj ankoraŭ venas. Bele.

Tiu vesperon, sur ekranoj tra la tutu lando, la noktan nigron bri-le kontrastis la ruĝaj flamoj, kiuj ĉirkaŭdancis la rapidmanĝojon.

Autor: Sowers Brandon

Pandemia...

Wychodząc na słońce Bernard natychmiast zaczął się pocieć. Zdjął z samochodu rower i przygotował go do jazdy. Próbował opanować strach przed tym, co mógłby tam spotkać.

Drogę przecinał zakrzywiony stopień zmuszający do większej uwagi aby nie trafić nań kołem rowerowym. Kiedyś często przejeżdżała przez tory lecz zawsze samochodem, co było innym

doświadczeniem. Wtedy droga była inna, weselsza. Starał się nie myśleć o tym.

Na torach przywarowały policyjne samochody. Bernard czuł serce bijące szybciej i próbował zachować spokój – podobnie jak by zrobił na widok dzikiego niedźwiedzia, byka czy świń. Starał się wtopić w otoczenie i wyglądać jak jego element, a nie obcy.

„Idiotyzm – myślał. Oni z pewnością już wiedzą po co przybyłem. Albo zaatakują, albo nie ale nie wierzę, że ich oszukuję”.

Zszedł z roweru aby podejść bliżej innych. „Bezpieczeństwo w stadzie”. Chodź nie był blisko, jednak założył maskę. Mijając policjantów znów jechał rowerem aż do baru szybkiej obsługi.

„Oto gdzie policjanci zamordowali go – ale gdzie są wszyscy?”

Kilka osób siedziało w cieniu jedynego drzewa. Ostatnio bardzo cenił ochronę drzew. Spojrzał dokoła: zobaczył beton, asfalt i zrozumiał, że przeznaczenie ma związek z kapitałem, jaki wniesiemy z miejsca urodzenia; do jakiej przeszłości nas wszystkich gna.

Kiedy zapytał o innych, siedzący gestem wskazali mu kierunek przed siebie i wyjaśnili, że tam, na brzegu szosy, jest skrzyżowanie. Tam spotka większą grupę. Kiedy zobaczył skrzyżowanie od razu przypomniał sobie miejsce, gdzie zawsze skręcał w prawo.

Im bardziej zbliżał się do grupy, tym bardziej czuł ucisk w pierścieniach. „Czy zobaczę znajomych? Kto kogo zobaczy wcześniej?” Przyglądał się tłumowi, ale nikt nie zwrócił jego uwagi. Tak właściwie to między rowerzystami była blondynka przyciągająca wzrok... Nie znał jej, ale czuł, że chciałby poznać. Zdał sobie sprawę z niebezpieczeństwa i głupoty takiego myślenia.

„Czy doprawdy jestem tylko nazwiskiem?” Myśl pojawiła się, ale ją przegonił. Nie chciał teraz utonąć w tym bagnie.

Sprawdził telefon: jeszcze nic nie nadeszło od Jana. Jak przez mgłę pamiętał wygląd Jana. Czy nie myli Jana z Andrzejem? No i dobrze: lepiej wiązać się z nim niż z tymi, których poznał zbyt dobrze. Wysłał SMS z wiadomością o przybyciu.

Gromada znajomych kręciła się na skrzyżowaniu. Policjanci pozostały na poboczu. Bernard znów osadził maskę i nerwowo kręcił

głową kontrolując osoby w pobliżu. Chciał zostać na brzegu zgromadzenia aby nie zostać nagle otoczony. Słońce atakowało go z furią. Cienia brakowało. Jak inni to znosili?

Ktoś podszedł do rowerzystów i poprosił, aby zajęli miejsce jak najbliżej policjantów. Prawdopodobnie ci byliby bardziej zahartowani na wypadek ataku policji, chociaż Bernard wątpił czy ta odporność byłaby pozorna czy realna, jeśli atak się wydarzy. Nikt nie znał przecież sąsiada i dlatego nie byłoby grupowej dyscypliny niezbędnej do skutecznego oporu.

Zupełnie przypadkiem znalazł się obok blondynki. Spróbował zagadać „Przyjechała z kimś czy jest przejazdem? Czy dużo jeździ po mieście? Można powiedzieć, że dużo – przyjechała ścieżką rowerową. Rozmowa była niekomfortowa ponieważ 2 metry od nich towarzyszyli im policjanci. Rzucał pytania co kilka minut zdając sobie sprawę, że nie ma pomysłu o co pytać. Czy ma się przedstawić? Co będzie, jeśli ona puści to mimo uszu? Odpuścił.

W końcu miał wrażenie, że widzi Jana. A może Andrzeja? Widział każdego z nich tylko raz. Zdecydował się pozdrowić spotkanego, a sposób odpowiedzi wyjaśni wszystko. Pozdrowiony prawdopodobnie oczekiwał go, a więc był to Jan. Naprawdę obaj się nie znali i mieli niewiele do powiedzenia sobie nawzajem.

Mimo to Bernard poczuł się bardziej komfortowo myśląc, że co najmniej 1 osoba zatroszczy się o powodzenie sprawy.

Która godzina? Sprawdził na telefonie. Dopiero czwarta z minutami. A oni chcieli, aby skrzyżowanie nie było przejezdne do siódmej. Na tym dzikim słońcu? Wielkie obciążenie!

Jego uwagę przyciągnęła grupa czarnych, którzy głośno cytowali swoją interpretację Biblii zapraszając również przeciwników. Minął go jakiś biały ksiądz, którego pomimo noszonych dżinsów zdradzała biała koloratka. „O, duszpasterzu z Rzymu, czy jesteś gotów bronić kłamstwa, że Jezus miał białą skórę?” Ksiądz zerknął i natychmiast odpowiedział: „później, chłopaki”, idąc dalej. Bernard podziwiał jego doświadczenie w szybkim zrozumieniu celu pytających i odpowiedzi nie mającej charakteru prowokacji.

Ochrypły hałas zaanonsował przybycie bandy motocyklistów. Ludzie natychmiast oszaleli z zachwytu. Motocykliści z innymi przenieśli się na wjazd na szosę i stanęli vis-à-vis policjantów. Bernard pozostał z nielicznymi, aby nie stracić skrzyżowania. Próbował złapać choć trochę cienia pod drogowskazem. Efekt był bardziej psychyczny niż realny.

Już od dłuższego czasu czuł rosnącą potrzebę napicia się wody. Nie chciał dać powodu policjantom, aby zwrócili na niego uwagę. Z całą pewnością Jan miał ten sam problem. Poszli razem, aby czuć się bezpieczniej i znaleźli miejsce na zapleczu stacji benzynowej.

Później Bernard uświadomił sobie, że popuścił w majtki. Och, do diabła, czy tamta blondynka została? Przeleciał wzrokiem po okolicy, ale jej nie zobaczył. Czy sam mógłby trzymać plecak tak, aby inni tego nie zauważyl? Czy w gruncie rzeczy to byłoby równoważne z nic nie robieniem?

O godz. 7.00 upał jeszcze kąsał powietrze pomimo tego, że słońce przesyłało Ziemi pożegnalne całuski. Dał się słyszeć wielki hałas. Druga grupa protestantów maszerowała z innego miejsca. Policja próbowała zagrodzić drogę, ale w końcu musiała zrezygnować. Wybuchły okrzyki: hura!

Słońce już prawie zaszło, kiedy Bernard zobaczył Kaję Panika przeniknęła go do szpiku kości. Mięśnie napięły się i stanął jak wryty. Czy rozpozna go: zamaskowanego, po roku bez kontaktu? Nie pokazała na zewnątrz żadnej reakcji. Być może to on bardziej chciał ją spotkać. A może ona, podobnie jak on, próbowała utajnić reakcję. Trzymali się na dystans.

Słońce zachodziło czerwone. Bernard nie wiedział, czy będzie jeszcze użyteczny. Jana nie było już od 30 minut. Również Bernard planował wkrótce zniknąć. Nagle usłyszał wielkie ożywienie. Okazało się, że policja ciekawie pomyliła się. Pozostał tylko 1 oficer w swoim samochodzie. Jego kompani już odeszli. Masa ludzka coraz bardziej wzbudzała się otaczając samochód, drwiąc głośno z policjantów. Najbliżsi uderzali samochód. Nagle wszyscy rzucili się do ucieczki. Policji jakimś cudem udało się rzucić gaz łzawiący.

To był czas, aby Bernard wycofał się. Wsiadł na rower i pope- dałował w kierunku swojego samochodu. Tam zobaczył, że ludzie nadal przybywają. Fajnie!

Tego wieczoru na wszystkich ekranach świata ciemność nocy pięknie kontrastowała z czerwonymi płomieniami tańczącymi wo- kół baru szybkiej obsługi...

Z esperanta tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Aŭtoro: Alicja Temler

PANDEMIO? neĉiutaga ĉiutageco

Pandemio – la vorto malfacila kaj surpriza, kion ĝi signifas por ni, ordinaraj panmanĝantoj? Tre nekutima malsano transprenis la tutan mondon. Ĉu ni meritis ĝin? Kiel aspektis nia vivo? Kion ni lernis?

Eble mi komencos de la eko. La 10-an de marto ni renkontiĝis en la oficejo de la Universitato de la Tria Aĝo – grupo, kiu laŭ la internacia *CHEST-projekto* – „*Kultura kaj natura heredaĵo estas eŭropa forto kaj trezoro*” en majo atendis forveturi al Portugalio. Ni diskutis la temon pri la flugo al Portugalio, pri la veturnado al Varsovio, pri la tranoktejo en Lisbono kaj pri plua restado en Rio Maior. Malgraŭ la voĉoj pri la disvastiĝanta kronviruso, ni estis esperemaj, tamen ni planis nian aventuron kun la portugaloj, turkoj kaj litovoj – partneroj de la projekto.

Nia tuta grupo, plena de euforia, kuniris al la kafejo „Branicki”, la humoroj estis gajaj, kvankam oni sentis iom da necerteco pri la plua irado de niaj planoj. Ĉar subkonscie ekestis maltrankvilo, ke ĉi tiu viruso povus disvastiĝi, mi decidis viziti vendeojn kaj aĉeti maskojn kaj desinfektan likvaĵon. En la vendeo oni ofertis al mi maskon por vernisistoj (por 150 polaj złotoj) kun du grandaj flankaj filtriloj, kiu laŭ la vendisto filtras bonege, sed en kiu oni aspektas tragike. Eĉ tiam, porti maskojn ŝajnis bona ŝerco. Tiam la vendisto proponis pli delikatajn maskojn destinitajn al farbistoj. Ĉar la prezo

de ĉi tiuj maskoj estis atingebla por mi (20 polaj zlotoj por 3 pecoj), mi aĉetis ilin. Mi ankaŭ aĉetis desinfektan likvaĵon – por lavi la manojn kaj ŝprucaĵon por ĝeneralaj malinfektadoj. Mi ŝercis pri mi mem, ke mi pretas batali kontraŭ la viruso.

Du tagojn poste mi renkontis koleginon kaj ni ĉirkauiris la butikojn kune por aĉeti likvajn aŭ desinfektajn tukojn, sed bedaŭrinde estis nenie. La vendistino proponis salicilan alkoholon por malinfektiĝo.

La 12-an de marto pandemia stato estis anoncita, teatroj estis fermitaj, ĉiu klaso ĉe Universitato de la Tria Aĝo estis nuligitaj, kaj la Centro de Socia Agado estis fermita, kie kursoj estis okazigitaj. Oni anoncis „RESTU HEJME – AKTIVA MALJUNULO HEJME”, „POLICO AVERTAS KAJ KONSILAS. NE TROMPU VIN PRI LA KRONVIRUSO-INFORMOJ”.

Ĉi tio estis ŝoko, mi estas tre aktiva homo, mi partoprenis la laborojn de multaj sekcioj ĉe Universitato de la Tria Aĝo, mi ludis briĝon ĉiusemajne, mi ekskursas, bastonmarŝadas ktp. Mi havis klasojn ĉiutage, mi ne sidis hejme. Kaj jen tia malpermeso – Maljunulo, ne forlasu la domon!!! Du tagojn mi obeis la malpermeson, poste mi devis iri al vendejo por aĉeti mangajojn. Ĉar oni konsentis, ke la plejaĝulo aĉetas inter la 10-a kaj la 12-a horoj, oni devis mobiliziĝi. Ĝi estis tre malĝoja precipa antaŭ la Pasko, kiun mi supozis pasigi hejme por ne eksponi mian familion al kontakto. Do oni devis iri en festa butikumado. Varmis, do mi staris en vico al la vendejo – ĉirkaŭ 40 minutojn, ne estis problemo. Kiam mi atingis la enirejon, mi aŭdis levitajn voĉojn – la ulo, kiu ordigis kaj malinfektis la ĉaretojn, ne volis lasi la junulon en la vendejon, kiu parenteze staris lige kun ĉiuj. Ĉar estis jam la 10-a horo, nur homoj pli ol 60-jaraj povis esti priservataj en la vendejo. Bedaŭrinde la junulo devis foriri sen aĉetaĵoj.

Interesa sperto estis mendado de la necesaj medikamentoj, t.e. telefonado al la ambulatorio, poste konversacio kun la kuracisto, kiu kontrolis mian identecon, akceptis la mendon kaj post iom da tempo donis la kodon al la retrecepto. Kaj poste vico ĉe la apoteko,

kie unu homo estis permesita eniri. Veninte la apotekon mi estas ŝokita, ĉiuj bretoj kovritaj de folio, nur mallarĝa pasejo lasita al la kaso estas ankaŭ sekurigita per folio kun eta fenestro. De distanco de proksimume metro mi donas la preskribitan numeron kaj post iom da tempo mi ricevas la medikamentojn. En la pasejo mi preterpasas la proksiman homon, kiu eniras la apotekon.

La sekva aventuro komenciĝis kiam eritemo aperis sur mia ge-
nuo, probable la malsano boreliozo Lyme. Do dekkelkaj provoj de
telefonaj konektoj al la kliniko, konekto kun la familia kuracisto,
medicina historio kaj la decido – bonvolu veni al la kliniko je la
12-a horo. La kliniko estas fermita, do mi vokas la flegistonon (por-
tante maskon), ŝi mezuras mian temperaturon, ŝi intervjuas min kaj
direktas min al la kuracisto. La doktoro kun masko-viziero ekzame-
nas mian gambon, por esti certa, dua kuracisto estas konsultita kaj
la diagnozo – boreliozo Lyme – estas farita. Mi ricevas ret-recepton
por antibiotiko kaj rekomendo pri infekta kliniko. Fininte la kura-
cadon – telefono al infekta kliniko kaj direktado al kuracisto. Mal-
longa intervjuo – profesorino instruis studentojn samtempe – kaj la
mallonga eldiro: vi estas resanigita.

La renkontiĝo rilata al regado de mia korritmilo estis pli inte-
resa. La 30-an de marto mi havis fiksitan daton de kuracista ekza-
meno, do mi telefonis al la hospitalo, demandante ĉu la dato de
la ekzameno estis aktuala, oni diris ke JES kaj oni devas veni al la
malsanulejo. Do mi alvenis en buso kun 2 homoj – temperaturo
kontrolo kaj intervjuo ĉe la enirejo de la hospitalo. Mi iris al la de-
stinita medicina ĉambro, kaj estis eĉ ne unu homo – malplene sur la
stuparo aŭ en la koridoro. Mi frapis al la destinita oficejo, la kuraci-
sto eliris, petis mian nomon kaj revenis al la oficejo. Ŝi foriris post
iom da tempo por diri, ke la testo de la korritmilo estis prokrastita
al la 20-a de junio – bonege!!!

Post kelkaj tagoj de sidado hejme, mi trovis, ke tio malfortigas la
korpon tro multe, mi forgesos kiel oni promenas, do pandemio es-
tas pandemio, sed la vivo daŭras. Tamen ne ĉiuj devas infektiĝi, oni
devas esti optimismaj kaj plu vivi normale. Mi komencis promeni

ĉirkaŭ mia kvartalo, ĉiutage – unue tre proksime al la flankaj stratoj, poste pli kaj pli... Estas malfacile surhavi maskon, sed oni ne povas sidi hejme kaj aŭskulti tiujn, kiuj diras al ni kiom da homoj malsaniĝis, resanigis, kiom da mortintoj. Tio tre bedaŭrindas. Malfacile esti optimisma post tiaj aktualajoj, do mi ĉeas aŭskulti tiajn novaĵojn. Mi iom timis, ĉu la polico veturanta ĉirkaŭ la kvartalo ne haltigos min, sed iel sukcesis. Post kelkaj tagoj plenaj de euforia, mi ĉirkaŭpromenis la parkon, estis bonege.

Sidiĝinte hejme, la telefono estis tre grava kontakta ilo, oni parolis ĝis la aŭdilo varmiĝis. Mi ne povis kompreni iujn homojn, kiuj timis forlasi la domon, eĉ ne renkontiĝi kun plenkreskaj infanoj, kiuj alportis manĝon kaj lasis ĝin ĉe la sojlo. Estas tre malĝojige esti tiel timema, kio okazos post ĉi tiuj malmultaj monatoj, kiel vi revenos al normala vivo!! Tamen mi trovis, ke plej multaj el miaj koleginoj estas optimismaj pri la estonteco, ili iras por promeni, la batalema spirito ne perdiĝas en nia generacio.

Kiam oni anoncis, ke oni povas promeni en parkoj kaj arbaroj, oni decidis, ke ni iru al Pietrasze por promeni en la arbaro. La tago estis bela, promenado sen la masko estis io mirinda. Printempo eksplodis, kaj ni ne vidis ĝin, sed vi devas kapti ĝin. Poste denove promeneto kaj vojaĝo al la terpeco de amikino; kia amuzo sidi ĉe tablo sen masko kaj trinki tason da kafeto kaj paroli, paroli, paroli.

La masko – atributo por promenoj en ajna momento. Dum la promenado iu sinjorino, kiu portas maskon, preterpasis nin bastonmarŝante – kaj nur post momento mi rimarkis, ke ŝi estas nia amikino. Mi vokis ŝin kaj post iom da tempo ni ridis, ke la personeco perdiĝis, ni ĉiu aspektas same. Mi tre ŝatis la konstaton „*Ni multe koncentriĝis pri nia aspekto kaj reciproka komparado, do la malsano kovris niajn vizaĝojn, por ke ni komprenu, ke beleco ne estas en la aspekto*”.

La kolegino invititis min forveturi al la naturrezervejo Krzemianka, ŝi havas aŭton kaj povis preni unu homon por kuniri – estis ĉarma tago. Multaj familioj promenis kun infanoj, ĉiu salutis unu la alian – kiel unu granda familio. La vetero estis bona, mi kolektis

multajn bildojn, kio rezultigis filmeton pri la beleco de *Krzemianka*. Neatendita renkontiĝo kun samideanoj estis tre agrabla. Ili same kiel ni fuĝis al la naturo. Por scivoluloj mi donas la adreson, kie vi povas vidi la filmeton:

<https://youtu.be/w2OMSb4ZTMg> – pole,

<https://youtu.be/bSTskQHaPTg> – en la angla versio.

Malpli kaj malpli da limigoj, sed la malsano ankoraŭ regas, homoj mortas, sed estas ankoraŭ espero, ke morgaŭ estos pli bone, ke ni denove renkontiĝos en kafejo, ni iros al klaso, ni ludos briĝon kaj ni ekvojaĝos en la tuta grupo al bela arbaro.

Arbaristoj diras, ke ĉi tiu malsano faciligis la vivon de bestoj. La manko de homoj sur turismaj itineroj en arbaroj kaŭzas, ke la bestoj ripozis de nia ĉeesto kaj ĉi tio estas pluso...

Na esperanto tłumaczył Paweł Dzienis

Autor: Alicja Temler

PANDEMIA? niecodzienna codzienność

Pandemia – słowo trudne i zaskakujące; cóż ono znaczy dla nas, zwykłych zjadaczy chleba. Choroba, ale bardzo niezwykła, opanowała cały świat, czy zasłużyliśmy na nią? Jak wyglądało nasze życie? Czego się nauczyliśmy?

Może zacznę od początku. W dniu 10 marca spotkałyśmy się w biurze UTW – grupa, która w ramach projektu międzynarodowego „CHEST – Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze to europejska siła i skarb” w maju miała wyjechać do Portugalii. Dyskutowałyśmy na temat lotu do Portugalii, dojazdu do Warszawy, noclegu w Lizbonie oraz dalszego pobytu w Rio Maior. Pomimo odgłosów odnośnie

do rozprzestrzeniającego się koronawirusa, byłyśmy pełne nadziei, planowałyśmy jednak naszą przygodę z Portugalczykami, Turkami i Litwinami – partnerami projektu.

Pełne euforii poszłyśmy całą grupą do kawiarni „Branicki”, było wesoło, chociaż czuć było jakąś niepewność co do dalszego przebiegu naszych planów. Ponieważ podświadomie wyczuwało się niepokój, że ten wirus może się rozprzestrzenić, zdecydowałam się odwiedzić sklepy i zakupić maseczki i płyn dezynfekujący. W sklepie zaproponowano mi maskę dla lakierników (w cenie 150 zł) z dwoma bocznymi wielkimi filtrami, która zdaniem sprzedawcy wspaniale filtruje, a w której wygląda się tragicznie. Jeszcze wtedy noszenie maseczek wydawało się dobrym dowcipem. Następnie sprzedawca zaproponował delikatniejsze maski przeznaczone dla malarzy. Ponieważ cena tych maseczek była przystępna (20 zł za 3 sztuki), nabyłam takową. Kupiłam również płyn dezynfekujący – do mycia rąk oraz w spray do ogólnej dezynfekcji. Sama z siebie żartowałam, że jestem przygotowana na walkę z wirusem.

Dwa dni później spotkałam koleżankę i razem chodziłyśmy po sklepach, aby kupić płyn lub chusteczki dezynfekujące, ale niestety już nigdzie nie było. Sprzedawczyni proponowała spirytus salicylowy do dezynfekcji.

12 marca ogłoszono stan pandemii, zamknięto kina, teatry, odwołano wszystkie zajęcia na UTW, zamknięto Centrum Aktywności Społecznej, w którym odbywały się zajęcia w sekcjach. Ogłoszono „ZOSTAŃ W DOMU – AKTYWNY SENIOR W DOMU”, „POLICJA OSTRZEGA I RADZI. NIE DAJ SIĘ OSZUKAĆ NA «INFORMACJE O KORONAWIRUSIE»”.

To był szok, jestem osobą bardzo aktywną, uczestniczyłam w pracach wielu sekcji na UTW, grałam co tydzień w brydża, chodziłam na wycieczki, spacery z Nordic Walking itd. itd. Codziennie miałam jakieś zajęcia, nie siedziałam w domu. A tu taki zakaz – Seniorze, nie wchodź z domu!!!!. Dwa dni przestrzegałam zakazu,

potem trzeba było iść do sklepu po zakupy żywnościowe. Ponieważ ustalono, że senior kupuje w godzinach 10-12, trzeba było się zmotywować. Bardzo smutno zrobiło się szczególnie przed świętami, które miałam spędzić w domu, aby nie narażać rodziny na kontakt. Trzeba było więc wybrać się na świąteczne zakupy. Było ciepło, więc stanie w kolejce do sklepu – około 40 minut, nie nastręczało problemu. Kiedy dochodziłam do wejścia, usłyszałam podniesione głosy – pilnujący porządku i dezynfekujący wózki nie chciał wpuścić do sklepu młodego człowieka, który nota bene stał ze wszystkimi w kolejce. Ponieważ była już godzina 10, w sklepie można było obsługiwać tylko osoby powyżej 60 lat. Niestety młodzieniec musiał odejść z kwitkiem.

Ciekawym doświadczeniem było zamówienie niezbędnych lekarstw, tj. telefon do przychodni, potem rozmowa z lekarzem, który sprawdził moją tożsamość (Pesel), przyjął zamówienie i po chwili podał kod do e-recepty. A potem kolejka w aptece, gdzie wpuszczano po jednej osobie. Po wejściu do apteki szok: wszystkie półki zasłonięte filią, zostawione tylko wąskie przejście do kas zabezpieczonej również folią z małutkim okienkiem. Z odległości około metra podaję numer recepty i po chwili odbieram lekarstwa. W przejściu mijam się z następną osobą wchodzącą do apteki.

Następna przygoda zaczęła się, gdy pojawił się na moim kolanie rumień, czyli prawdopodobnie borelioza. A więc kilkanaście prób połączenia się telefoniczne z przychodnią, łączenie z lekarzem pierwszego kontaktu, wywiad lekarski i decyzja: proszę przyjść do przychodni o godz. 12. Przychodnia zamknięta, więc dzwonię; pani pielęgniarka (w maseczce) mierzy mi temperaturę, robi wywiad i dopiero kieruje do lekarza. Lekarz w masce-przyłbicy bada moją nogę, dla pewności prosi o konsultację drugiego lekarza i zapada decyzja: BORELIOZA. Otrzymuję e-receptę na antybiotyk i skierowanie do zakaźnej przychodni. Po zakończeniu kuracji telefon do przychodni zakaźnej i skierowanie na rozmowę z lekarką. Krótki wywiad – pani profesor równocześnie uczyła studentów – i krótkie stwierdzenie: jest pani wyleczona.

Ciekawsze było spotkanie związane z kontrolą mojego rozrusznika. 30 marca miałam wyznaczony termin badania, telefonowałam więc do szpitala z pytaniem, czy aktualny jest termin badania; powiedziano, że TAK i należy przyjechać do szpitala. Więc wsiadłam do autobusu, w którym było aż 2 osoby – przy wejściu do szpitala kontrola temperatury i wywiad. Poszłam w stronę wyznaczonego pokoju lekarskiego, a tam pusto, ani jednej osoby na schodach ani na korytarzu. Zapukałam do wyznaczonego gabinetu, wyszła pani doktor, zapytała o nazwisko i wróciła do gabinetu. Wyszła po chwilu aby powiedzieć, że badanie rozrusznika zostało przełożone na 20 czerwca – fajnie!!!!

Po kilku dniach siedzenia w domu stwierdziłam, że to zbyt osłabia organizm, zapomnę jak się chodzi, więc pandemia to pandemia, ale życie toczy się dalej. Przecież nie każdy musi się zarazić, trzeba być optymistą i dalej normalnie żyć. Zaczęłam spacerować po moim osiedlu, codziennie najpierw bliżejko po bocznych uliczkach, potem coraz dalej. Ciężko się chodzi w masce, ale nie można siedzieć w domu i słuchać jak nam opowiadają ile ludzi zachorowało, wyzdrowiało, ilu umarło. To bardzo doujące. Trudno być po takich wiadomościach optymistą, więc przestałam słuchać takich wiadomości. Trochę się bałam, czy jeźdząca po osiedlu MO mnie nie zatrzyma, ale jakoś się udawało. Po kilku dniach pełna euforii odbyłam spacer po parku, było fantastycznie.

W czasie siedzenia w domu bardzo ważnym narzędziem kontaktów był telefon, gadało się aż słuchawka robiła się gorąca. Nie mogłam zrozumieć niektórych osób, bojących się wyjść z domu, nie spotykać się nawet z dorosłymi dziećmi, które przynosiły jedzenie i zostawiały je na progu. To bardzo smutne tak bać się, co będzie po tych kilku miesiącach, jak wrócić do normalnego życia! Stwierdziłam jednak, że większość moich koleżanek optymistycznie patrzy w przyszłość, chodzi na spacery, nie zginął jeszcze w naszym pokoleniu duch walki.

Kiedy ogłoszono, że można spacerować w parku i lesie, zapadła decyzja: jedziemy na Pietrasze pospacerować po lesie. Dzień był

piękny, spacer bez maski to coś cudownego. Wiosna wybuchła, a my tego nie widziałyśmy, ale trzeba to nadrobić. Potem znowu spacerek i wypad na działkę do koleżanki, co za frajda siedzieć przy stole bez maseczki, popijać kawkę i rozmawiać, rozmawiać, rozmawiać.

Maseczka – atrybut spacerów w każdym momencie. W czasie spaceru minęła nas jakaś pani w maseczce z kijami do Nordic Walking i dopiero po chwili uświadomiłam sobie, że to nasza koleżanka. Zawałałam ją i po chwili śmiałyśmy się, że zginęła osobowośc, wszyscy wyglądamy jednakowo. Bardzo podobało mi się stwierdzenie „Skupialiśmy wiele uwagi na naszym wyglądzie i porównywaniu siebie, więc choroba zakryła nasze twarze, abyśmy zrozumieli, że nie w wyglądzie tkwi piękno”.

Koleżanka zaprosiła mnie na wyjazd na Krzemiankę, ma samochód i mogła wziąć jedną osobę na wyjazd. To był uroczy dzień. Wiele rodzin spacerowało z dziećmi, wszyscy się pozdrawiali – jak jedna wieka rodzina. Pogoda dopisała, zrobiłam wiele zdjęć, co zaowocowało filmikiem o pięknie Krzemianki. Bardzo miło było niespodziewane spotkanie z kolegami turystami, którzy tak jak my uciekli na łono przyrody. Dla ciekawych podaję adres gdzie można zobaczyć filmik: <https://YouTube/w2OMSb4ZTMg> – po polsku,

<https://YouTube/bSTskQHaPTg> – w wersji angielskiej.

Coraz mniej obostrzeń, ale choroba nadal panuje, ludzie umierają, ale ciągle jest nadzieja, że jutro będzie lepiej, że spotkamy się znowu w kawiarni, pójdziemy na zajęcia, zagramy w brydża i pójdziemy całą grupą na wycieczkę do pięknego lasu.

Leśnicy twierdzą, że ta choroba ułatwia życie zwierzętom. Brak ludzi na trasach turystycznych, w lasach, spowodowała, że zwierzęta odpoczęły od naszej obecności – i to jest plus...

Aŭtoro: Andrzej Tichomirow

Spiro estas grava

Kiam vi ne povas normale spiri, tiam vi sentas minacon. Ne nur por la vivo kaj sano, sed ankaŭ por la maniero de esprimo. Oni povas ankaŭ havi problemojn kun parolo. Parolo en la homa mondo estas esenco por ekkompreni unu la alian. Vi esprimas viajn ideojn ĉefe per parolo. La lingvo, kiun vi ellernis, estas parto de vi.

Mia urbo estas ĉijare alia. En februaro kaj komence de marto vi ankoraŭ ne sentis la dangeron. La tutalando ŝajnigis, ke nenio okazas. Meze de marto mi komencis surhavi maskon kaj fojfoje homoj rigardis min malkontente, fojfoje ili komentis malagrable. Ĉiuj ŝajnigis, ke ĉio enordas. En la televido oni parolis, ke estas bone kaj viruso ne ekzistas. Nu, maksimume oni devas drinki vodkon kaj vizitadi la bandomon.

Fine de marto kaj en aprilo mi havis problemojn kun spirado. Ĝis nun mi neniam havis problemon kun profunda spirado. Tiu ĉi sperto estis neĉiutaga. Mi sentis min kurioze kaj samtempe mi provis vivi normale. La kuracistino ja diris, ke ĉio enordas.

La somero estis kuriozega. Mia lando akceptis turistojn, ne fermis la landlimojn, tamen kvaranteno ekzistis. Homoj kolektis monon por kuraciloj kaj provis luki sen helpo de la ŝtato. Kiam mi iris tra la korso en la urbocentro, mi vidis malfermitajn kafejojn. Preskaŭ ne estis klientoj, sed la kafaromo regis sur la tuta strato. Oni povis saluti konatojn. Pastoro malrapide iris al sia preĝeo.

Gazetoj priskribis nekutiman geedziĝan ceremonion, kiun antau nelonge li celebris. Rusino kaj svedo volis geedziĝi en Svedio. Si ne povis veturi al li. Li ne povis veturi al si. Por ke la ceremonio estu valida, ĝi devis okazi en luterana kirko. Ili trovis la pastoron en Grodno, mia urbo. Ne sen problemoj ili atingis Grodnon. Fotoj de la geedziĝa ceremonio – normale de evento preskaŭ ĉiutaga – aperis en gazetoj. La urbo, en kiu iam loĝis Zamenhof, neatendite kunigis tiujn homojn. En la tempo de nova ĉiutageco la urbo ak-toris la ĉefan rolon.

Mia kvaranteno komenciĝis la 3-an de aŭgusto. Mi devis resti hejme. Feliĉe mi havis sufice da manĝaĵo, akvo kaj stoko da libroj. La 6-an de aŭgusto oni prenis por kontroli mian sangon. Post du horoj mi ekscciis, ke mi estas infektita. Komence mi ne ekkomprendis tion: mi sentis min tute bone. La kuracistino post la ekzameno kaj demandoj diris, ke mi verŝajne jam malsanis kelkajn monatojn pli frue kaj nun restis nur restaĵoj de infekto. Mi diris, ke tio okazis eble en marto aŭ aprilo.

Mi ĉiutage pensadis pri tio, kio verŝajne okazos. Kio okazos kun mi, kun mia familio? Mi plej zorgis pri ili. Mi mezuris mian temperaturon, mi kontrolis mian pezon, mi klopojis ekzerci. Iam kaj tiam mi forlasadis la hejmon. Oni permesis al mi iri al magazeno kaj apoteko. Kompreneble, mi devis surhavi gantojn kaj maskon. Ŝajnis al mi, ke mi vivas 100 jarojn pli frue kaj la modo por sunbruno ankoraŭ ne venis.

La 9-an de aŭgusto estis balota tago en mia lando. Neatendite io okazis kaj la civito aktiviĝis. Homoj amase protestis sur stratoj kaj provis reatingi tion, kion ili perdis multajn jarojn pli frue. Dum tri tagoj mi ne havis kontakton kun aliaj. Interreto estis malŝaltita, sed la telefono funkciis de tempo al tempo. La 12-an de septembro oni enŝaltis la interreton denove. Mi ekscciis pri manifestacioj, policaj krimagoj kaj brutalaj atakoj pollicanoj al homoj. Mi daŭre estis hejme. Dum vespero mi aŭdis aŭtokornojn kaj dum tagoj – kriojn de homamaso. La lando kaj la urbo ekvekiĝadis por protesti.

Antaŭ kelkaj semajnoj mi revenis al mia laboro. La lando kaj la urbo ŝangīgis. Estas momentoj kiam mi pensas, ke ĉio, kio ĉirkaŭas min, estas filmodekoracio. Sed tamen – tio estas realeco.

Mia aventuro kun Esperanto daŭras plu. Mankas al mi tempo kaj foje forto. Mi estis tamen tre kontenta pri mi, kiam mi povis helpi miajn kolegojn kaj mi legis la esperantan tekston sur poštkartoj sendita el Krakovo en 1951. Mi eĉ tradukis la tekston. Sed tio estas nesufiĉa por paroli flue. Parolado simila al spiro estas gravega por homo.

En la ĉiutageco de Zamenhof ekfunkciis la trinkejo „Esperanto”. Oni povas tie trinki vinon de la tuta mondo kaj manĝi luksajn manĝaĵon. Mi ankoraŭ ne estis tie, kvankam mi vidas la domon

Na esperanto tłumaczyła Mariola Pytel

Autor: Andrzej Tichomirow

Oddech jest ważny

Kiedy nie możesz normalnie oddychać, to czujesz zagrożenie. Nie tylko dla życia i zdrowia, ale również dla sposobu wyrażania się. Można również mieć trudności z mówieniem. Mówienie w ludzkim świecie jest istotne dla zrozumienia innych. Wyrażasz myśli głównie za pomocą języka. Nauczony język staje się częścią ciebie.

Moje miasto w tym roku jest inne. W lutym i na początku marca jeszcze nie czułeś zagrożenia. Cały kraj udawał, że nic się nie dzieje. W połowie marca zacząłem nosić maseczkę i czasem spotykały mnie niezadowolone spojrzenia, czasem nieprzyjemne słowa. Wszyscy udawali, że jest w porządku. W telewizji mówiono, że jest

dobrze, a wirusa nie ma. No najwyżej trzeba pić wódkę i chodzić do łaźni.

Pod koniec marca i kwietnia miałem problemy z oddechem. Ni-gdy nie miałem problemu z oddychaniem pełną piersią. Doświadczenie to było niecodzienne. Czułem się dziwnie i jednocześnie próbowałem żyć normalnie. Przecież lekarka mi powiedziała, że jest wszystko w porządku.

Lato było bardzo dziwne. Mój kraj wpuścił turystów, nie zamknął granic, co prawda kwarantanna była. Ludzie zbierali pieniądze na sprzęt lekarski i próbowali sobie radzić bez pomocy państwa. Kiedy szedłem deptakiem w centrum miasta, widziałem otwarte kawiarnie. Prawie nie było klientów, ale zapach kawy rozlewał się po całej ulicy. Można było ukłonić się znajomym. Pastor nieśpiesznie zmierzał do swojego kościoła. W gazetach opisano niezwykły ślub, którego niedawno udzielał. Rosjanka i Szwed mieli pobrać się w Szwecji. Ona nie mogła do niego przyjechać. On nie mógł do niej. Żeby ślub był ważny, musi się odbyć w kościele luterańskim. Znaleźli pastora w Grodnie – moim mieście. Nie bez trudności dotarli do Grodna. Zdjęcia ślubu – wydarzenia niemal codziennego, pojawiły się w gazetach. Miasto, w którym mieszkał Zamenhof połączyło tych ludzi niespodziewanie. Ale jednak w czasie nowej codzienności zrobiło się kluczowe.

Moja kwarantanna rozpoczęła się 3 sierpnia. Musiałem iść do domu. Na szczęście miałem zapas jedzenia, wody i dużo książek. 6 sierpnia pobrano mi krew. Po dwóch godzinach dowiedziałem się, że jestem zakażony. Na początku tego nie zrozumiałem: czułem się zupełnie dobrze. Lekarka po oględzinach i pytaniach stwierdziła, że prawdopodobnie już chorowałem kilka miesięcy temu i teraz tylko zostały mi resztki zakażenia. Stwierdziłem, że może to było w marcu lub w kwietniu.

Codziennie myślałem o tym, co ma się stać. Co będzie ze mną, co będzie z moimi najbliższymi? Martwiłem się najmocniej o nich. Mierzyłem temperaturę, stawałem na wadze, starałem się robić ćwiczenia. Od czasu do czasu wychodziłem z domu. Pozwolono mi

wychodzić do sklepu czy do apteki. Oczywiście trzeba było włożyć rękawiczki i maseczkę. Tak, jakby mnie przeniesiono 100 lat wstecz, a moda na opaleniznę jeszcze nie nastąpiła.

9 sierpnia odbyły się wybory w moim kraju. Niespodziewanie coś ruszyło i społeczeństwo stało się bardzo aktywne. Ludzie zaczęli wychodzić na ulicę, protestować i próbować odzyskać to, co utracili wiele lat temu. Przez prawie trzy dni nie miałem kontaktu z innymi. Internet został odłączony, ale telefon od czasu do czasu działał. 12 sierpnia włączono Internet. Dowiedziałem się o demonstracjach, pacyfikacjach i brutalnych pobiciach. Nadal siedziałem w domu. Wieczorem słyszałem odgłosy klaksonów aut, a w dzień dźwięki tłumów. Kraj i miasto budziły się.

Kilka tygodni temu wróciłem do pracy. Kraj i miasto są inne. Czasem myślę, że wszystko, co dzieje się dookoła jest jakby dekoracją do filmu. Ale jednak – to rzeczywistość.

Moja przygoda z esperantem nadal trwa. Brak mi czasu i czasem sił. Byłem co prawda bardzo zadowolony z siebie, kiedy mogłem pomóc kolegom i przeczytałem tekst w esperancie na kartce pocztowej, wysłanej z Krakowa w 1951 roku. Nawet go przetłumaczyłem. Ale to i tak zbyt mało, żeby mówić płynnie. Mówienie, jak i oddech, są zbyt ważne dla człowieka.

W kamienicy Zamenhofa pojawił się bar „Esperanto”. Można tam napić się wina z różnych stron świata i zjeść wykwintny posiłek. Jeszcze tam nie byłem. Choć nadal widzę kamienicę codziennie.

Aŭtoro: Elžbieta Toepler

PANDEMIO – NEĈIUTAGA ĈIUTAGECO

„Por mi suficias” – diris al si Alica, demetante de la vizaĝo la humidan masketon. Koronaviruso reprenis de ni la normalan vivon, nian ĉiutagecon. Institucioj ne funkcias, studejoj, lernejoj, laborejoj, galerioj, muzeoj, teatroj, bibliotekoj – fermitaj. Oni malpermesis forlasi sian hejmon sen grava kaŭzo. Kaj krome – la masketo, en kiu la spirado estas malfacila. La viruso ne rezignas kaj plu atakas. Konstante oni diras pri novaj centroj de la malsano. Ĉiuj sentas la mankon de kontaktoj kun la familio kaj kun konatoj. „Bone, ke mi havas komputilon” – ekpensis Alinjo. Ŝi metis aĉetitajn mangajojn en glaciôrankon kaj enŝaltis interreton. „Gi funkcias, mi povas kontroli, kio nova en Facebook”. Tuj ŝi rimarkis novan inviton. El la foto rigardis ŝin alta, bela, eleganta viro. Ŝi kontrolis liajn gekonatojn. „O, estas kvar esperantistinoj”. Ŝi konfirmis la kionatecon. Georgo skribis tuj.

– Bonvenon, belulino. Mi dankas, ke vi akceptis min al viaj gekonatoj. Vi estas eksterordinara persono. Kiel vi fartas en tiu stranga tempo de la pandemio?

– Saluton. La viruso evitas min, sed mi havas jam sufîce da tiu izolado! Kie vi loĝas? Mia hejmo estas en Ŝecino. Gi estas belega urbo en nord-okcidenta parto de Pollando. Kie vi ellernis la polan lingvon? Ĉu vi konas Esperanton?

– Ne, mi ne konas tiun lingvon. Mi loĝas en Ameriko, en la stato Michigan. Tamen nun mi partoprenas en militista misio en Sirio.

Mi estas generalo. Mi partoprenas kun soldatoj en noktaj patroloj, mi ankaŭ instruas ilin en pafejo.

„Miriga estas tio, li fanfaronas” – ekpensis Alica. „Ja generalo komandas armeon, kun la stabo prilaboras strategion, li ne kuras kun la soldatoj”. Si tamen ne rompis la interparolon kun Georgo.

– Do vi vivas en konstanta danĝero. Ja en Sirio daŭras la milito. Viaj proksimuloj certe maltrankviliĝas pri vi.

– Mi iom konas la polan lingvon, ĉar mia patrino estis polino. Mi perdis la edzinon kaj la infanojn en aviadila akcidento. Mi havas nek familion, nek amikojn, nek konatojn. Mi estas sola. Kaj ĉu vi estas libera? Ĉu vi ankoraŭ laboras? Ĉu vi havas propran domon aŭ vi loĝas en apartamento en blokdomo?

Tio ankaŭ pensigis Alinjon. „Ja ĉiu homo ligas iujn rilatojn kaj havas konatojn. Ja li estas generalo. Kaj krome – tiuj rektaj demandoj pri la hejmo.”

– Mi laboras en biblioteko, mi estas pensiulino kaj krome mi ankoraŭ laboras iom. Mi havas du plenkreskajn filojn, ili jam fondis siajn familiojn.

– Post la fino de mia misio mi volas emeritiĝi. Mi volus trovi virinon, kiu ekamos min kaj du infanojn, kiujn mi adoptis dum la misio en Liberio.

Oni permesis al la sola viro adopti la infanojn? Kiu nun okupiĝas pri ili? Ĉu eble ili estas en internulejo en Usono?

– Ili estas en Turkio, mia amiko instruisto okupiĝas pri ili. Vi tre plaĉas al mi. Ĉu vi povus ekami tiujn infanojn?

– Mi pensas, ke mi ne estas ĝusta persono por vi. Mi amas la vivon kaj mian sendependecon. Mi havas nepojn. Dividas nin granda distanco, lingvo (ja mi ne konas la anglan), aĝo (mi estas pli aĝa ol vi). Serĉu plu. Sukceson.

– La aĝo estas sole la naskiĝatesto. Vi min tre ekinteresis. Vi estas tre ĉarma kaj sincera. Ni ekkoniĝu, mi petas.

Alica ekpensis, ke estus bone havi ĉe si tiun belaspektan viron, fari kun li promenojn, dancadi, karesadi. Si rimarkis tamen, ke ne ĉiam li estas sincera. Si legis en interreto artikolojn pri edzecaj

trompantoj. Kiu scias, kiu estas ĉi tiu nekonato? Si tamen ne ĉesis interparolojn kun Georgo. Post du tagoj li nomadis ĝin amata virino, anĝelo, trezoro, etulino, reĝino, diamanta princino, elrevita edzino. Ĉiutage per poeziaĵoj li konfesadis al ŝi sian amon, kelkfoje la samaj versoj aperis dufoje. Si supozis, ke ili estas pretaj tekstoj sendataj laŭ la metodo: „kopiu-engluu”. Li sendis al ŝi la foton pri si en generala uniformo kaj fotojn de siaj adoptitaj infanoj – 14-jara knabino kaj 12-jara knabo. Li ne respondadis tamen al konkretaj demandoj, evitadis klarigojn. Alinjo ekkomprenis, ke Georgo ludas kun ŝi, baldaŭ li certe montrros siajn verajn intencojn. Si decidis plu partoprenadi tiun ludon. Si respondadis per amaj tekstoj kaj atendis. Post kvin tagoj ŝi ĝisatendis.

– Mia ununura, plej amata, hodiaŭ mi etas malĝoja.

– Kio okazis, mia kara?

– Mi ricevis mesaĝon de la instruisto, ke la infanoj ne havas manĝaĵon. Mi ĉagreniĝas pri ili. Pro la milito mi ne povas nun sendi monon al ili.

– Kial? Ja la milito en Sirio daŭras delonge kaj vi estas tie jam tri jarojn. Ja vi sendadis jam la monon por ilia vivteno. Mi ne komprendas tion.

– Karulino, vi scias, ke mi havas neniu proksimulon krom vin. Helpu al mi. Delonge mi ne uzis mian bankan konton. Nun mi devas registri miajn dokumentojn. Estas la milito. Bankoj estas fermataj.

– Mi ne kredas al vi. Vi, generalo, ne povas solvi la problemon? Vi ne estas sur dezerto. Uzu la helpon de la ambasadejo.

– Komprenu min, mia kara. Ja mi amas vin kaj fidas al vi.

– Sed mi ne fidas al vi. Vi petas min pri la mono, malgraŭ ke ni konas unu la alian apenaŭ unu semajnon. Neniam ni renkontiĝis. Mi konas vin kaj viajn infanojn nur de la fotoj. Eble vi ĉiuj ne ekzistas en la realeco?

– Vi ne kredas al mi? Mi ekamis vin per la tuta koro kaj vi ne volas helpi min? Ja mi ne petas multon, nur 1000 eŭrojn. La infanoj suferas malsaton kaj vi estas indiferenta?

– Ne ligu sentojn kun mono. Vi estas respondeca pri la infanoj, al kiuj vi volis certigi sekuran hejmon. Montriĝas, ke vi kondamnis ilin al soleco kaj restado inter la fremduloj. Ĉu lerta elpetado de mono estis la celo de nia konateco? Ĉu vi supozas, ke mi estas tiom naiva por sendi la monon al la preskaŭ nekonata homo?

– Mia anĝelo, ne emociiĝu jam pri tiu afero. Ĝi ne estas plej grava. Mi nur kontrolis la staton de via intelekto.

– Estas terure, kion vi elpensis! Tion oni ne faras al la amata virino!

– Mia princino, mi ekamis vin por ĉiam. Pardonu min! Ne koleriĝu jam.

Alica ne finis la konatecon. Ŝi estis scivolema, kion elpensos la viro por akiri sian financan celon. Ŝi „ludis la amon” plu. Pri la malsatantaj infanoj li menciadis ankoraŭ kelkfoje. Li kulpigis la amatinon pri la manko de koro, poste pardonpetis kaj certigis pri sia granda amo ĝis la morto. Post ioma tempo aperis ankaŭ emocio ĉantaĝo.

– Mia amata, vi certe ĝojus, se mi mortus en Sirio. Hieraŭ nian bazon atakis teroristoj, estis tre danĝere. Sen via amo mi ne havas celon por vivi. Vi ne kredas, ke la infanoj malsatas, vi ne volas savi ilin. Vi ne amas min, ne fidas al mi! Mi ne volas vivi plu! Vi ne estas kontenta pri mi.

– Estas sensenca tio, kion vi skribas! Vi pravas, mi ne estas kontenta pri vi. Vi ne komprenas, kio estas la amo kaj la fido. Por vi tio estas nur vortoj. La fido estas kono. Ni ankoraŭ ne konas unu la alian. Neniam ni komune promenis, ni nek ekdormiĝis kaj nek vekiĝis komune, ni nek trinkis nek manĝis komune, ni nek ridis nek ploris komune. Pro tio tiom malfacile estas por ni interkomprene ni kaj fidi unu al la alia senlime.

– Ho Dio! Kiel mi amas vin. Kiel saĝa vi estas.

Tiu neordinara ludo daŭris plu... Finfine venis granda finalo!

– Mia princino, morgaŭ mi havos gravan renkontiĝon kun la siria registro. Mi estas ricevonta la salajron por mia servo por tiu ĉi lando. Mi tre nervoziĝas. Tio estos malfacila interparolo.

– Kiu estos kun vi? Juristo, ambasadoro, reprezentanto de via registaro, interpretisto?

– Ne, karulino, mi estos sola.

La virino ne ekkredis al la viro. Ŝi certigis tamen, ke ŝi subtenos lin per siaj pensoj.

Vespere Georgo sendis al ŝi foton de amaso da dolaroj kaj de du grandaj valizoj, en kiuj li ricevis la monon. Alinjo ekpensis, ke la erikkolora valizo estas malbela kaj ne konvenas al la generalo.

– Karulino, mi estas feliĉa. Mi ricevis 3.000.000 \$. Tio estas nia mono kaj mi devas ĝin asekuri. En Sirio daŭras la miltito. Mi volas sendi ĉi tiun monon al vi. Vi gardos ĝin al mi ĝis mi revenos el mia misio, ĉu bone?

– Kion vi elpensis? Mi volas neniu monon. Tio estas danĝera kaj dum la pandemio neebla.

– La monon mi sendos per diplomata poŝto, eble per kuriero. Mia anĝelo, nenio malbona okazos, mi fidas kaj kredas al vi. Kio estas kun vi? Vi ne volas monon? Vi ne volas min? Vi ne amas min?

Alica sciis, kiel finiĝas tiaj historioj, kiam virino konsentas akcepti la sendaĵon. Post kelkaj tagoj ŝi ricevas pertelefone la informon, ke la sendaĵon oni haltigis ĉe la limo. Oni devas pagi la doganon, punon, aeran aŭ bagaĝan pagon. La virino pagas kun la espero, ke la amato ĉion redonas. Ĉe la okazo ŝi konigas siajn kontojn kaj... ŝi restas sen mono. La sendaĵo, kompreneble, neniam alvenas. La karulo malaperas kiel malbona sonĝo. El la sonĝo pri romantika amo Alinjo feliĉe vekiĝis rapide. Ŝi skribis al Georgo, ke ŝi konscie aliĝis al la „ludo je kaso”, ĉar ŝi antaŭvidis liajn malbonajn intencojn, ke ŝi ne ekkredis liajn amkonfesojn. En la reto ŝi trovis du kontojn de la viro inter la fotoj de trompantoj.

– Vi estas fia homo, vi trampas kaj priŝtelas virinojn de iliaj revoj pri la vera amo kaj de la mono.

– Kion vi diras? Vi estas maljuna, stulta virinaĉo. Vi fritiĝos en la infero.

– Kaj vi trafos en malliberejon. Detruos vin la malbono, kiun vi faris. Kaj mi agrable rememorigados niajn amajn interparolojn. Adiaŭ por ĉiam!

Alica nuligis ĉiujn kontaktojn kun nekonatoj kaj fermis la komputilon.

Kaj tiumaniere ĉarma Georgo komence ŝanĝis la pandemian ĉiutagecon de Alica en la neĉiutagan fabelon. Poste la fabelon li transformis en la tragifarson kaj malsuprenpuŝis de la amêjelo en la „inferon”.

Na esperanto tlumaczyła Grażyna Barszczewska-Banel

Autor: Elżbieta Toepler

PANDEMIA – NIECODZIENNA CODZIENNOŚĆ

– Mam tego dosyć – powiedziała do siebie Alicja, zrywając z twarzy wilgotną maseczkę. Koronawirus zabrał nam normalne życie, naszą codzienność. Instytucje nie działają, uczelnie, szkoły, zakłady pracy, galerie, muzea, teatry, biblioteki zamknięte. Zakazano wychodzić z domu bez wyraźnego powodu. I jeszcze ta maseczka, w której trudno oddychać. Wirus się nie poddaje i stale atakuje. Ciągle mówi się o nowych ogniskach zapalnych. Wszystkim brakuje kontaktów z rodziną i znajomymi. Dobrze, że mam komputer, pomyślała Ala. Włożyła do lodówki zakupione produkty i włączyła Internet. Działa, będzie można sprawdzić, co dzieje się na Facebooku. Od razu zauważała nowe zaproszenie. Z fotografii spoglądał na nią wysoki, przystojny, elegancki mężczyzna. Sprawdziła jego znajomych. O, cztery esperantystki. Potwierdziła więc znajomość. George odezwał się od razu.

– Witaj, piękna. Dziękuję, że przyjęłaś mnie do swoich znajomych. Jesteś niezwykłą osobą. Jak się masz w tych dziwnych czasach pandemii?

– Cześć. Wirus mnie omija, ale mam już dość tej izolacji! Gdzie mieszkasz? Mój dom jest w Szczecinie. To piękne miasto w północno-zachodniej części Polski. Gdzie nauczyłeś się polskiego? Znasz esperanto?

– Nie znam tego języka. Mieszkam Ameryce, w Stanie Michigan. Teraz jednak przebywam na misji wojskowej w Syrii. Jestem generałem. Chodzę z żołnierzami na nocne patrole, szkolę ich również na strzelnicę.

Dziwnie to zabrzmiało, przechwala się, pomyślała Alicja. Generał przecież dowodzi armią, opracowuje ze sztabem strategię, a nie biega z żołnierzami. Nie przerwała jednak rozmowy z George'em.

– To żyjesz w stałym zagrożeniu. W Syrii trwa przecież wojna. Twoi bliscy pewnie się o Ciebie martwią.

– Znam trochę polski, bo moja matka była Polką. Straciłem żonę i dzieci w wypadku lotniczym. Nie mam rodziny, ani przyjaciół, ani znajomych. Jestem sam. A Ty jesteś wolna? Pracujesz jeszcze? Mieszkasz w domu czy w mieszkaniu?

To również zastanowiło Alę. Przecież każdy człowiek w pewnym wieku nawiązuje relacje i ma znajomych. A on jest generałem. I jeszcze te bezpośrednie pytania o dom.

– Pracuję w bibliotece, dorabiam do emerytury. Mam dwóch dorosłych synów. Oni założyli już swoje rodziny.

– Chcę po misji przejść na emeryturę. Pragnę znaleźć kobietę, która pokocha mnie i dwoje dzieci, które adoptowałem na misji w Liberii.

– Pozwolono na adopcję samotnemu mężczyźnie? To kto się teraz zajmuje nimi? Są w internacie w Ameryce?

– Są w Turcji pod opieką mojego przyjaciela nauczyciela. Ty mi się bardzo podobasz, czy pokochałabyś również te dzieci?

– Myślę, że nie jestem właściwą partnerką dla Ciebie. Ja kocham życie i własną niezależność. Mam wnuczki. Dzieli nas odległość, ję-

zyk, nie znam przecież angielskiego, wiek, jestem starsza od Ciebie. Szukaj dalej. Powodzenia.

– Wiek to tylko metryka. To Ty mnie bardzo zainteresowałaś. Jesteś tak urocza i otwarta. Proszę, poznajmy się.

Alicja pomyślała, że dobrze byłoby mieć u boku takiego przyjaznego mężczyznę, pójść z nim na spacer, potaćczyć, poprzytulać się. Zauważyła jednak, że nie jest on zupełnie szczery. Czytała w Internecie artykuły o oszustach matrymonialnych. Kto wie, kim jest ten nieznajomy. Nie przerwała jednak dialogów z George. Po dwóch dniach nazywał ją: ukochaną kobietą, aniołem, skarbem, maleństwem, królową, diamentową księżniczką, wymarzoną żoną. Codziennie przesyłał poetyckie wyznania swoich uczycić. Czasami te same strofy dwa razy. Kobieta domyśliła się, że są to gotowe teksty, przesyłane metodą „kopiu-j-wklej”. Przysłał jej swoją fotografię w generalskim mundurze, zdjęcia adoptowanych dzieci, czternastoletniej dziewczynki i dwunastoletniego chłopca. Nie odpowiadał jednak na konkretne pytania, unikał wyjaśnień. Ala zrozumiała, że George prowadzi z nią grę, że wkrótce ujawni swoje prawdziwe intencje. Postanowiła wziąć udział w tej „zabawie”. Odpowiadała również miłośnymi tekstami i czekała. Doczekała się po pięciu dniach.

– Moja jedyna, najukochańsza, jestem dzisiaj bardzo smutny.

– Co się stało, mój milu?

– Dostałem e-mail od nauczyciela, że dzieci nie mają jedzenia. Martwię się o nie. Nie mogę teraz wysłać pieniędzy przez wojnę.

– Co Ty mówisz? Przecież wojna w Syrii trwa od dawna, a ty jesteś tam już trzy lata. Przecież posyłałeś pieniądze na utrzymanie dzieci. Nie rozumiem tej sytuacji.

– Najdroższa, przecież wiesz, że nie mam nikogo bliskiego oprócz Ciebie. Pomóż mi.

Dawno nie korzystałem z konta bankowego. Teraz muszę zarejestrować moje dokumenty. Jest wojna. Banki zamknięte.

– Nie wierzę Tobie. Ty, generał, nie możesz rozwiązać tego problemu? Nie jesteś na pustyni. Skorzystaj z pomocy ambasady.

– Zrozum mnie, moja droga. Przecież ja Ciebie kocham i Tobie ufam.

– A ja tobie nie ufam. Prosisz mnie o pieniądze, chociaż znamy się zaledwie tydzień? Nigdy się nie spotkaliśmy w rzeczywistości. Znam Ciebie tylko ze zdjęć i dzieciaki też. A może Wy nie istniejecie w rzeczywistości?

– Nie wierzysz mi? Ja Ciebie pokochałem z głębi serca, a Ty nie chcesz mi pomóc? Przecież nie proszę o dużo, tylko o 1000 euro. Dzieci cierpią głód, a Ty jesteś obojętna?

– Nie łącz uczuć z pieniędzmi. To Ty jesteś odpowiedzialny za dzieci, którym miałeś zapewnić bezpieczny dom. Tymczasem skazałeś je na samotność i pobyt wśród obcych ludzi. Czy wyłudzenie ode mnie pieniędzy było celem tej naszej znajomości? Czy uważasz mnie za tak naiwną kobietę, że poślę pieniądze nieznanemu bliżej człowiekowi?

– Mój aniele, nie przejmuj się już tą sprawą. To nie jest najważniejsze! Ja tylko sprawdzam stan Twojego umysłu.

– To okropne, co wymyśliłeś. Tego nie robi się ukochanej kobiecie!

– Moja księżniczko, ja Ciebie pokochałem na zawsze. Przepraszam Cię! Nie denerwuj już się.

Alicja nie zakończyła tej znajomości. Ciekawiło ją, co jeszcze wymyśli ten mężczyzna, by osiągnąć swój finansowy cel. „Grała w miłość” dalej. Do wątku głodujących dzieci wracał kilka razy. Oskarżała ukochaną o brak serca, przepraszała i zapewniała o swojej szalonej miłości aż do śmierci. Później doszedł szantaż emocjonalny.

– Moja kochana, cieszyłabyś się, gdybym zginął tu w Syrii. Wczoraj na naszą bazę napadli terroryści, było bardzo niebezpiecznie. Bez twojej miłości nie mam po co żyć. Ty mi nie wierzysz, że dzieci głodują, nie chcesz ich ratować. Nie kochasz mnie, nie ufasz! Nie chcę już żyć! Nie jesteś ze mnie zadowolona.

– To absurdalne, co piszesz! Masz rację, nie jestem z ciebie zadowolona. Nie rozumiesz tego czym jest miłość i zaufanie. Dla Ciebie to przede wszystkim słowa. Zaufanie to poznanie. My się jeszcze

nie znamy. Nigdy nie byliśmy razem na spacerze, nie zasypialiśmy razem i nie budziliśmy się razem, nie piliśmy i nie jedliśmy razem, nie śmialiśmy się razem i nie płakaliśmy razem. Dlatego tak trudno nam się porozumieć i bezgranicznie zaufać.

– Boże, jak ja ciebie kocham, jesteś taka mądra.

Ta niezwykła gra trwała dalej.... Aż nastąpił wielki finał!!!

– Moja królowo, jutro idę na ważną rozmowę z rządem syryjskim. Mam otrzymać zapłatę za moją służbę dla tego kraju. Bardzo się denerwuję. To będą trudne negocjacje.

– Kto z Tobą będzie: prawnik, ambasador, przedstawiciel waszego rządu, tłumacz?

– Nie, skarbie, będę sam.

Kobieta nie uwierzyła mężczyźnie. Zapewniła go jednak, że będzie mu pomagać myślami. Wieczorem George przysłał jej zdjęcie ułożonych w stosy plików dolarów i dwóch dużych walizek, w których je otrzymał. Ala pomyślała, że ta wrzosowa waliza jest brzydka i nie pasuje do generała.

– Kochanie, jestem taki szczęśliwy. Dostałem 3.000.000 \$. To teraz nasze pieniądze i muszę je zabezpieczyć. W Syrii jest wojna. Ja chcę te pieniądze przesyłać Tobie. Przechowasz je dla mnie jak wróczę z misji, dobrze?

– Coś Ty wymyślił. Nie chcę żadnych pieniędzy. To niebezpieczne i w warunkach pandemii niemożliwe.

– Pieniądze prześlę pocztą dyplomatyczną, może przez kuriera. Aniele, nic się złego nie stanie, ja Tobie ufam i wierzę, Co z Tobą? Nie chcesz pieniędzy? Nie chcesz mnie? Nie kochasz mnie?

Alicja wiedziała, jak się kończą takie historie, gdy kobieta zgadza się przyjąć przesyłkę. Po kilku dniach otrzymuje telefoniczną wiadomość, że paczkę zatrzymano na granicy. Trzeba opłacić cło, karną opłatę, opłatę lotniczą lub opłatę bagażową. Kobieta płaci więc, bo przecież ukochany wszystko zwróci. Przy okazji ujawnia swoje konta. I... zostaje bez pieniędzy i oszczędności. Przesyłka nigdy oczywiście nie dociera. Luby znika jak zły sen. Ze snu o romantycznej miłości Ala na szczęście obudziła się szybko. Napisała Geo-

rgowi, że świadomie dołączyła do „gry o kasę”, bo przejrzała jego złe zamiary, że nie uwierzyła w jego miłosne zaklęcia. W Internecie znalazła dwa konta mężczyzn wśród fotografii oszustów.

– Jesteś podlym człowiekiem, oszukujesz i okradasz kobietę z marzeń o prawdziwym uczuciu i z pieniędzy.

– Co to ma być? Co Ty mówisz? Jesteś starą, głupią babą. Będziesz mile wspominać nasze miłosne dialogi. Żegnaj na zawsze!

Alicja zlikwidowała wszystkie kontakty z nieznajomym i zamknęła komputer.

– A ty znajdziesz się w więzieniu. Zniszczy Cię зло, które wyrządziłeś. A ja będę się smażyć w piekle.

I tak uroczy George najpierw zamienił pandemiczną codzienność Alicji w niecodzienną baśń. Później zamienił baśń w tragifarsę i stracił kobietę z miłosnego nieba do „piekła”.

Aŭtoro: Anna Tokarska

Efektiveco en kurba spegulo

Ankoraŭ antaŭ nelonge ni ĝuis la vivon pasigante tempon plenan de ĉiutagaj devoj, renkontiĝante kun konatoj, geamikoj aŭ simple kun la familio, traktante tion kiel ĉiutagan grizan prozon de la vivo. Neniu antaŭvidis kion baldaŭ alportos por ni la sorto. La jaro 2020 ne malsparas surprizojn por ni kaj de la komenco ni batalas kun malfacila realeco. Tio, kio pli frue ŝajnis esti rutino, ekhavis tute alian signifon. La problemo, kiu tuŝis nin ĉiujn kaŭzis, ke la speco de viruso, kiu fulmrapide disvastiĝis, devigis nin fundamente ŝanĝi la ĝisnunajn kutimojn. Ni devis sekvi novajn regulojn regantajn nun en Eŭropo.

Por kontraŭstari disvastigadon de la viruso oni severigis la regulojn de kunvivo. Interalie oni decidis ne organizi amasajn aranĝojn, kulturajn eventojn, societajn renkontiĝojn ktp. Homoj forlasis siajn domojn nur por aranĝi gravajn aferojn. Kunvenoj okazis nur en la reto.

Malfacilan taskon havis instruistoj kaj lernantoj, sed ankaŭ la gepatroj de lernantoj. Bezonata montriĝis pacienco dum la edukado de iliaj infanoj. Kaj la instruistoj, kaj la gepatroj devis uzi novajn instruteknologiojn por la reta edukado, kio ne prezentis sin facile kaj por instruataj infanoj, kaj por helpantoj. Ili instruis unu la alian per la metodo de provoj kaj eraroj.

Tio, pri kio mi skribis, kaŭzis, ke ni daŭre serĉas solvojn, kiuj faciligos la funkciadon en novaj medioj. Longa izolado faras, ke

čiutage estas por ni pli malfacile ligi interhomajn rilatojn. La manko de rilatoj miaopinie ne influas bone nian vivon, tamen de tempo al tempo faciligas ĝin.

Na esperanto tłumaczyła Elżbieta Karczewska

Autor: Anna Tokarska

Rzeczywistość w krzywym zwierciadle

Jeszcze tak niedawno cieszyliśmy się życiem, spędzając czas na wykonywaniu codziennych obowiązków, spotykając się ze znajomymi, przyjaciółmi lub po prostu rodziną, uznając to wówczas za szarą, smutną rzeczywistość, z jaką przychodzi nam się zmierzyć, zupełnie nie zdając sobie sprawy z tego, co wkrótce przyniesie nam los.

2020 rok nie szczędzi nam niespodzianek, od początku tego roku mierzymy się z trudną rzeczywistością; to, co wydawało się nam rutyną, nabralo zupełnie innego znaczenia. Problem, który nas dotknął sprawił, że w jednej chwili wszystko uległo zmianie. Sytuacja spowodowana epidemią, która w błyskawicznym tempie rozprzestrzeniła się, zmusiła nas do tego, aby radykalnie zmienić nasze dotychczasowe nawyki i podporządkować się nowo zaistniałym zasadom, które obowiązywały w Europie.

Aby zapobiec rozsiewaniu się tego intruza zostały nałożone ostrzenia, m. in. zaprzestano organizowania imprez masowych, jak również wydarzeń kulturalnych, spotkań towarzyskich. Z domów wychodziło się tylko, żeby załatwić najważniejsze sprawy. Zgromadzenia odbywały się wyłącznie za pośrednictwem Internetu.

Przed niełatwym zadaniem stanęli również nauczyciele, uczniowie oraz ich rodzice, którzy musieli wykazać się cierpliwością, po-

magając w edukacji swoich dzieci. Byli zmuszeni stawić czoło nowej technologii, stworzonej specjalnie na potrzeby zdalnego nauczania, co ani dla jednej, ani dla drugiej strony nie było łatwe. Wszyscy starali się zachować spokój jednocześnie ucząc się życia w nowo powstałej rzeczywistości.

Wciąż szukamy rozwiązań, które ułatwiają nam funkcjonowanie w nowym środowisku. Jednak długotrwała izolacja sprawia, że coraz trudniej jest nam odnaleźć się w kontaktach międzyludzkich. Wprawdzie niektórym ułatwia to życie, lecz na dłuższą metę nie daje to zbyt pozytywnych skutków. Okres kwarantanny uznałismy za dłuższy wypoczynek od ludzi, który pozwolił nam na odetchnięcie od nich. Nie można zapomnieć jednak o tym, że to właśnie relacje między ludzkie dają prawdziwe szczęście. Pomimo licznych utrudnień w kontaktach nie powinniśmy zapomnieć o drugim człowieku.

Aŭtoro: Paweł Zadura

Kio okazos kun ni?

Miaj karaj geamikoj,

Mi skribas ĉi tiun mesaĝon kaj sendas ĝin al ĉiu retadreso, kiujn mi havas en la komputilo. Ĉio montras, ke mi infektiĝis per kronviruso. Mi informas vin, ĉar laŭ mia opinio vi devas scii, ke – se la viruso kaptos vin – ĝi fariĝos via propra problemo, medicinaj servoj, ne nur en Kołobrzeg, verŝajne ne helpos vin.

Konfirmas tion ne nur la fakteto, ke de unu semajno mi atendas, por ke iu faru al mi teston (!), sed ankaŭ la tragedio, kiu tuŝis la tutan mian familion. Ĵaŭde pro la pulmooinflamo kaj aliaj kunekzistantaj malsanoj mortis mia 16-jara fratino. Tiu fakteto ne kaŭzis la plirapidigon de medicinaj esploroj de la tuta mia familio. Ni logas en la liberstaranta 1-etaĝa domo. La entombiglon aranĝis sepultagentejo. Malantaŭ la ĉerko iris nur mi.

Ĝis nun nia mansardo estis kvazaŭ paradizo. Nun mi timas pri la sano de miaj malgrandaj infanoj, de la edzino kaj de mi mem. Mi ne sentas guston de manĝaĵoj, nek odorojn, mi sentas tutkorpan doloron, kaj mia edzino Joanna dum la lasta semajnfino havis tuson, doloron en la torako kaj en la gorĝo. Hodiaŭ ŝi sentas sin pli bone, tamen ni ekscias, ke kronviruso estas neantaŭvidebla kaj ofte donas strangajn simptomojn. Ni tre timas, kaj mi, laŭ onidiro – la kapo de la familio, sentas min des pli malestimata, ĉar mi ne povas kaŭzi, ke Sanepid (la Sanitar-epidemiologia institucio) faru por ni la testojn.

Mi revenas en la pensoj al la eventoj de antaŭ kelkaj tagoj...

La pasintan semajnon mi vizitis la medicinan rapidservon. Dum la muntado de la bretaro mi malbele vundis la maldekstran manon. La borilo dissîris la muskolojn, la vundo forte sangis. Mi ne volis riski kaj decidis viziti la rapidservon por ricevi profesian helpon. Mi ricevis antibiotikon.

Nenio anoncis tion, kio okazis la sekvan tagon. Mi konstatis, ke subite mi perdis la flarsenton kaj gustosenton. Mi jam sciis, ke tio estas oftaj simptomoj de COVID-19. Mi sentis grandan timon, tial mi telefonis al la rapidservo. La dejoranta virino aŭskultis mian rakonton pri la vundita mano kaj sugestis, ke „io difektiĝis” kaj pro tio la simptomoj estas nekutimaj. Ŝi demandis pri la febro kaj mandoloro kaj opiniis, ke ĉio estas en normo.

Mi ne sukcesis ekkredi al ŝi kaj mi komencis serĉadon de institucio, kiu devus helpi al mi. Ĉiuj post la aŭskulto de mia furioz-plormera rakonto direktis min al Sanepid.

Post la 28-a konektoaprovo mi sukcesis! Sanepid tradirektis min pertelefone al ĝusta hospitalo. Post 1,5 horoj de la unua telefono mi eksciis, ke mi devas veturi al la strato Želazna, kie oni prenos de mi materialon por la esploro kaj faros la teston. Tion mi faris, tamen surloke evidentigis, ke la hospitalo estas fermita.

Per domofono oni informis min, ke la esploro tiumaniere ne povas okazi. Mi eventuale povus esti akceptita en la hospitalon kaj Sanepid prenus de mi la materialon por la esploro.

La sekvan tagon, dimanĉe, mi denove telefonis al la dejoranta telefono al Sanepid. Denove mi eksciis, ke ĉar mi ne havas febron kaj mi ne havis kontakton kun la infektita persono, mi atendu. Mi, furiozigita, demandis: „Kion mi atendu?”. Kiel respondo oni notis numerojn de impostregistro de mi kaj de miaj proksimuloj kaj oni ordonis al ni la kvarantenon.

La sekvan tagon komenciĝis vera tragedio. Matene mia patro komencis konduti sin strange, ne respondis klare la demandojn, doloris al li la manoj kaj malantaŭa parto de la kapo. La patrino te-

lefonis al mi kun la demando: „Kion fari?”. Ŝi telefonis, ĉar ŝi timis veni al ni supren, per la ŝtuparo.

Mi proponis, ke ŝi telefonu al la numero 112 informante, ke ni havas kvarantenon. Post unu horo venis aŭtoambulanco kaj oni prenis la patron. Je la 22-a horo li plu atendis la akcepton en la hospitalon. Neniu veturis kun li, ĉar ni havas kvarantenon! Mi obstine telefonis al la akceptejo de la hospitalo ĉe la strato Želazna kaj fine oni informis min, ke la patron oni diagnozas kaj ke ili telefonis al Sanepid – tie oni neis, ke nia familio havas kvarantenon.

Post unu tago la patro mortis. Ni eksciis, ke al li oni faris la teston kaj la rezulto estos sciata la sekvan tagon. Ĝi aperis tamen pli frue kaj estis pozitiva. Sur nian familion la sekvan fojon oni metis kvarantenon.

Mi telefonis al Sanepid, por informi ilin, ke mia patro mortis, mi havas simptomojn de la malsano kaj hejme mi havas la edzinon kaj du malgrandajn infanojn, unu etaĝon pli malsupre logas pluaj miaj familiaroj. Malgraŭ tio ili ne ekinteresiĝis pri mi. Mi ne eltenis kaj de kolero mi eksplodis per sakraĵoj.

La sekvan fojon oni informis min, ke ja mi havas kvarantenon kaj ke ili pertelefone diros al mi kiam (laŭ la vico de aliĝoj!!!) oni prenos de mi materialon por la esploro. La sekvan tagon je la 6-a matene mi telefonis denove kun la demando: Kiam finfine iu faros por ni la testojn kaj kiuajnmaniere prizorgos nian sanon? Similajn provojn forprenis loganta en Varsovio mia pli aĝa fratino.

Post ĉiuj ĉi stresaj interparoloj, telefonoj, sugestoj, ke ni serĉu helpon „ie tie”, la funkciulo de Sanepid la sekvan fojon prenis niajn numerojn PESEL kaj diris, ke ili serĉos la eblecon fari testojn por ni ĉiuj. Mi kredis jam al neniu. Kun pugnigitaj manoj kaj malritme bateganta koro mi atendis la rezultojn, intertempe mi serĉfosis en interreto.

„Ĝis nun la Ministro de Sano, kun malhelaj rondoj sub la okuloj, vekis mian admiriron kaj estimon. Kiam mi ekmalsanis, mi ekkomprenis tiun landon de mensogo kaj hipokriteco” – skribis en la reto iu viro.

La pli aĝa fraterno kontaktiĝis kun la sepulta agentejo, ĉar la patron oni devas enterigi. La agentejo povas aranĝi la sepulton sen nia ĉeesto. Asekuragentejo pagos ĉion. Ni tamen decidas ne aranĝi la entombigon, ĝis ni ne ekscios la rezultojn de la testoj, kiuj ankoraŭ ne estas pretaj.

En televideo politikistoj diras pri 20 mil testoj tage. Fakte estas farataj multe pli malmulte; mi atendas preskaŭ unu semajnon, malgraŭ tio, ke intertempe mortis mia fraterno (mi ne kredas, ke pro la pulmoinflamo) kaj la patro pro kronviruso. Mi mortas ĉutage pro la timo pri la familio.

Vespere sonoras telefono, tuj poste aperas speciala ambulanco. Bedaŭrinde, mi ne scias kiel aspektis tiuj, kiuji prenis de la nazoj de la tuta familio la materialojn por esploroj. Vestitaj en kosmajn vestaĵojn, kvazaŭ ili estus enpakitaj en la oranĝkolorajn sakegojn en kiuj respirado ne estas facila, ili vekis timon kaj koleron. Ili timas nin kaj ni – ilin.

Mankis malmulte, ke mi aliĝu al tiuj, kiuji ne ĝisatendis la rezultojn de la testo.

La sekva parto venis...

Post du tagoj montriĝis, ke nur mia rezulto estas pozitiva. Ambulanco veturigis min al la infekta hospitalo, la familio restis hejme en kvaranteno. La patro atendas en kadavrejo por la enterigo.

Dum unumonata restado en la hospitalo mi havis bonegan prizorgon. Mi ne scias kiel aspektis homoj, kiuji okupiĝis pri mi. Kaŝitaj per maskoj, en mirigaj kostumoj ili moviĝis kiel kosmonaŭtoj. Mia malsano plifortiĝis. Kušante duonkoncacia en la hospitala lito, mi pensis pri mia familio. Mi parolis pertelefone kun la edzino. Ĉe ili ĉio estas en ordo...

Kiel bone...

Antaŭ la fino de la restado mi interparolis kun la hospitala psikologo pri kronviruso kaj pri miaj maltrankviloj. Mi scias, ke la situacio influos nian ĉutagan vivon kaj ekonomion. Mi ĉagreniĝas pri miaj familiaroj kaj ilia sano. Oni fermas kuracajn konsultejojn. Ili ne povas funkcii, ĉar mankas kuracistoj. La kuracistoj ne estis

sufiĉaj kaj nun estas ankoraŭ pli malmultaj. Multaj junaj homoj forveturis eksterlanden tuj post la fino de medicinaj studioj. La malsanuloj estas lasataj al si mem. Estas personoj, kiuj ne povas esti akceptitaj de kuracisto pro aliaj kaŭzoj ol kronviruso, ĉar ili havas nekutimajn simptomojn.

De unu flanko mi ne kompresas kuracistojn, kiuj timas akcepti la pacientojn, kiuj bezonas urĝan helpon. De la alia flanko mi kompresas, ke ili timas akcepti en la hospitalon la pacienton kun febro. Ili timas, ke li povas havi kronviruson kaj infekti aliajn malsanulojn kaj la personaron, kio povus kaŭzi la fermon de la hospitalo. Kaj febron oni povas havi pro diversaj kaŭzoj. La paciento, kiun kuracisto ne volas akcepti, devas iel mem helpi al si. Li povas nur alproskimigi la frunton al la telefono kaj ekkri dum la tele-konsilo: „Kuracisto, helpon!!!”.

Na esperanto tłumaczyła Grażyna Barszczewska-Banel

Autor: Paweł Zadura

Co z nami będzie?

Moi drodzy przyjaciele

Piszę tego mejla i wysyłam na wszystkie adresy, jakie mam w komputerze. Wszystko wskazuje na to, że mogę mieć koronawirusa. Informuję Was, bo uważam, że każdy z Was powinien wiezieć, że jeśli trafi na Niego, to zostanie z tym sam, a służba zdrowia nie tylko w Kołobrzegu prawdopodobnie rozłoży ręce.

Świadczeniem tego jest nie tylko fakt, że od tygodnia czekam na test (!), ale także tragedia, która dotknęła całą moją rodzinę. W czwartek na zapalenie płuc i choroby współistniejące zmarła

moja 16-letnia siostra, a wciąż nie stanowi to przesłanki do tego, by przyspieszyć badania całej mojej rodziny. Mieszkamy razem w wolnostojącym, 2-poziomowym domku.

Pogrzeb zorganizował Zakład Pogrzebowy. Za trumną szedłem tylko ja.

Do tej pory nasze poddasze było rajem, teraz boję się o zdrowie swoich małych dzieci, żony i swoje. Nie czuję smaku i zapachu, jestem cały obolały, a moja żona Joanna w weekend miała kaszel, ból w klatce piersiowej i gardła. Dzisiaj czuję się lepiej, ale czytamy i słuchamy, że koronawirus jest nieprzewidywalny i często ma dziwne objawy. Boimy się bardzo, a ja, podobno głowa domu, dodatkowo czuję się sponiewierany, bo nie jestem w stanie doprosić się w Sanepidzie o test.

Wracam myślami do wydarzeń sprzed kilku dni...

W zeszłym tygodniu byłem na pogotowiu, bo skaleczyłem się brzydko w czasie montowania w domu regału. Wiertło rozerwało mi mięśnie lewej dłoni, bardzo krwawiłem. Nie chciałem ryzykować, mamy ciężkie czasy, pojechałem na profesjonalny opatrunk. Dostałem antybiotyk.

Nic nie zwiastowało tego, co wydarzyło się kolejnego dnia, kiedy odkryłem, że nagle straciłem węch i smak. Wiedziałem już, że to jeden z bardzo częstych objawów COVID-19. Strach nie dawał mi spokoju, więc zadzwoniłem na pogotowie. Dyspozytorka wysłuchała mojej opowieści o zranionej ręce dzień wcześniej i zasugerowała, że „mam coś uszkodzone”, dlatego objawy mogą być nietypowe. Pytała o gorączkę, ból ręki i oceniła, że wszystko jest w normie.

Nie potrafiłem jej uwierzyć i rozpoczęłem poszukiwania telefoniczne jednostki, która powinna mi pomóc. Właściwie to wszyscy po wysłuchaniu mojej coraz bardziej wściekle płaczliwej opowieści kierowali mnie do Sanepidu.

Przy 28. próbie połączenia udało się! Sanepid przekierował mnie telefonicznie do szpitala zakaźnego! Już po upływie półtorej godziny od pierwszego telefonu dowiedziałem się, że mam jechać na

ul. Żelazną, gdzie na miejscu pobiorą wymaz i zrobią mi test. Tak też zrobiłem, jednak na miejscu okazało się, że szpital jest zamknięty.

Przez domofon poinformowano mnie w laboratorium, że nie biorą wymazów, chyba, że mnie zostawią na oddziale i materiał pobierze Sanepid.

Następnego dnia, w niedzielę, znowu dzwoniłem na dyżurny telefon do Sanepidu, gdzie kolejny raz mnie przekierowywano. Powiedziano mi, że skoro nie mam gorączki ani nie było kontaktu z osobą zarażoną mam czekać. Wściekły zapytałem: na co mam czekać? W odpowiedzi spisano PESEL mój i moich bliskich i nałożono na nasz dom kwarantannę.

Kolejnego dnia zaczyna się prawdziwy koszmar. Rano mój ojciec zaczął się dziwnie zachowywać, nie odpowiadał jasno na pytania, bolały go ręce i tył głowy. Mama dzwoniła do mnie z pytaniem: co robić? Dzwoniła, bo bała się przyjść pietro wyżej!

Proszę aby zadzwoniła na 112 informując, że mamy kwarantannę. Godzinę później przyjechała karetka, która zabrała ojca. O godz. 22.00 wciąż czekał na przyjęcie w szpitalu. Nikt z nim nie pojechał, bo przecież mamy kwarantannę! Uparcie dzwoniłem na izbę przyjęć szpitala na Żelaznej i w końcu ktoś mnie informował, że owszem, ojciec jest w trakcie diagnozowania. Kontaktowali się z Sanepidem, ale ten zaprzeczył jakoby nasza rodzina była w trakcie kwarantanny.

Dzień później mój ojciec umarł. Dowiedzieliśmy się, że miał robiony test, ale wynik będzie na drugi dzień. Pojawił się jednak szybciej i był dodatni. Na rodzinę nałożono kolejny raz kwarantannę.

Zadzwoniłem do Sanepidu, by poinformować, że mój ojciec nie żyje, ja mam objawy, a w domu mam żonę i dwoje małych dzieci. Piętro niżej mieszka moja rodzina! Mimo tego i tak próbowało mnie zbyć. Nie wytrzymałem i wybuchałem stekiem przekleństw.

Poinformowano mnie po raz kolejny, że przecież nałożono na mnie kwarantannę i dopiero dowiem się telefonicznie od nich, kiedy (w kolejności zgłoszeń!!!) będzie pobrany wymaz. Następnego dnia od 6.00 dzwonię, by dowiedzieć się kiedy w końcu przeprowa-

dzi ktoś testy lub jakkolwiek zadba o nasze zdrowie. Te same starania podejmuje mieszkająca w Warszawie moja starsza siostra.

Po tych wszystkich stresujących rozmowach, niezliczonych telefonach, sugestiach, aby pomocy szukać „gdzieś tam”, po raz kolejny pracownik Sanepid bierze nasze numery PESEL i informuje, że będą szukali (!!!) możliwości zrobienia testów nam wszystkim. Już nikomu nie wierzę. Z zaciśniętymi pięściami i walącym sercem czekam bezsilnie na rezultat grzebiąc w internecie.

„Do tej pory minister zdrowia z podkrążonymi oczkami wzbuǳał mój podziw i szacunek. Kiedy zachorowałem, zrozumiałem, co to za kraina kłamstwa i obłudy” – napisał w sieci jakiś mężczyzna.

Starsza siostra kontaktuje się z Zakładem Pogrzebowym, bo przecież ojca trzeba pochować. Zakład może to zrobić bez naszego udziału, ZUS zapłaci za wszystko. Decydujemy się czekać z pogrzebem na wyniki testu, którego jeszcze nie wykonano.

W telewizji politycy mówią o przepustowości 20 tys. testów dziennie. Faktycznie robione jest o wiele mniej, a ja nie mogę doprosić się o pobranie wymazu przez prawie tydzień, pomimo że w międzyczasie umarła moja siostra (nie wierzę, że na zapalenie płuc) i ojciec na koronawirusa, a ja umieram każdego dnia ze strachu o życie rodziny.

Wieczorem telefon i tuż po nim pojawiła się specjalna karetka. Szkoda, że nie wiem jak wyglądały ci, którzy wreszcie pobrali wymaz z nosów całej rodziny. Ubani w kosmiczne stroje, jakby zapakowani w pomarańczowe wory, w których ciężko było oddychać, budzą strach iłość. Oni boją się nas, my ich.

Niewiele brakowało, a dołączyłbym do grona tych, którzy nie doczekali się na zrobienie testu.

Ciąg dalszy nastąpił...

Po 2 dniach kazało się, że tylko ja mam wynik pozytywny. Karetka zabiera mnie do szpitala zakaźnego, rodzina zostaje na kwarantannie. Ojciec czeka w kostnicy na pochówek.

Przez miesiąc pobytu w szpitalu otoczony byłem wspaniałą opieką. Nie wiem jak wyglądały ludzie, którzy się mną opiekowali. Zamaskowani, w przedziwnych strojach ochronnych poruszali się jak kosmonauci. Moja choroba się nasiliła. Leżąc półprzytomny na szpitalnym łóżku, obserwując jak kolejne krople antybiotyku w kroplówce kapią w moją żyłę, rozmyślałem o mojej rodzinie. Rozmawiałem przez telefon z żoną. U nich wszystko w porządku. Jak dobrze...

Przed wypisem rozmawiałem ze szpitalnym psychologiem o koronawirusie i moich obawach. Wiem, że źle wpłynie na nasze codzienne życie i gospodarkę. Martwię się o moją rodzinę i ich zdrowie. Poradnie są zamknięte. Nie mogą działać, bo nie ma komu w nich pracować. Lekarzy było za mało, a teraz jest jeszcze mniej. Wielu młodych wyjechało tuż po studiach za granicę. Chorzy są pozostańi sami sobie. Są osoby, które nie mogą dostać się do lekarza z innego powodu niż koronawirus, bo mają nietypowe objawy.

Z jednej strony nie rozumiem lekarzy, którzy boją się teraz przyjmować pacjentów wymagających pilnej pomocy, z drugiej zaś rozumiem, że boją się przyjąć do szpitala pacjenta z gorączką. Obawiają się, że może mieć koronawirusa i że zarazi innych chorych oraz personel, co z kolei może doprowadzić do zamknięcia szpitala. A przecież gorączkę można mieć z różnych powodów. Pacjent, którego lekarz nie chce przyjąć, jest zdany na samego siebie. Może tylko przyłożyć telefon do czoła i krzyknąć w trakcie tele-porady: „Doktorze, ratunku!!!”

Spis treści

1.	Elżbieta Karczewska	
	Belega Davido à la kronviruso	7
	Piękny Dawid à la Koronawirus	11
2.	Andrzej Liczmonik	
	Pandemionium	15
	Pandemionum	18
3.	Justyna Rut-Thiam	
	Memorlibro el pandemio	21
	Pamiętnik z pandemii	32
4.	Helena Biskup	
	Alvenas novaj tempoj	45
	Nadchodzą nowe czasy	50
5.	Inès Kahin	
	Izoliteco, katalizilo	55
	Izolacja, katalizator	58
6.	Henryk Liszkiewicz	
	Karateo sako	61
	Karate sako	63
7.	Wacław Rekowski	
	Lidka	65
	Lidka	67
8.	Jean-Claude Roy	
	Ĉu dancado post kantado?	69
	Zatańczymy po śpiewie?	72
9.	Maria Rosaria Spanò	
	Kiam ankroj neatendite falas	77
	Niespodziewanie rzucane kotwice	81

10. Paulo Sergio Viana		
Kvaranteno	85	
Kwarantanna	88	
11. Wojciech Bardzik		
Marko K. diris...	91	
Marek K. powiedział...	93	
12. Marek Dąbrowski		
Pandemio – nečiutaga čiutageco	96	
Pandemia – niecodzienna codzienność	99	
13. Małgorzata Dobkowska		
Bonvenon en la lando de Sinjoro Monk!		
Mallonga eseo pri la socio	103	
Witamy w świecie Pana Monka!		
Krótki esej o społeczeństwie	107	
14. Jindříška Drahotová		
Pandemio 2020 el vidpunkto de maljunulino	111	
Pandemia 2020 z punktu widzenia starej kobiety	113	
15. Blanka Hužerová		
Sepfoje de masko	116	
Siedem razy maska	116	
16. Dimitrije Janičić		
Eble la estonteco respondos	118	
Być może przyszłość pokaże	122	
17. Barbara Lipska		
Pandemio – nečiutaga čiutageco	126	
Pandemia – niecodzienna codzienność	128	
18. Jakub Lisicki		
Foje la plej noblaj faroj devenas de enuo	131	
Czasami najszlachetniejsze czyny biorą się z nudów	135	
19. Stanisław Polanowski		
Čiutaga batalo kontraŭ epidemio	141	
Cocodzienna walka z epidemią	144	

20.	Marzena Pregiel	
	Perdita revo	147
	Utracone marzenie	150
21.	Monika Radomska	
	Pandemio – nečiutaga čiutageco	154
	Pandemia – niecodzienna codzienność	155
22.	Halina Różanek	
	La kvaranteno	157
	Kwarantanna	158
23.	Carsten Schnathorst	
	Pandemio	160
	Pandemia	161
24.	Brandon Sowers	
	Pandemio...	163
	Pandemia...	166
25.	Alicja Temler	
	PANDEMIO? nečiutaga čiutageco	171
	PANDEMIA ? niecodzienna codzienność	175
26.	Andrzej Tichomirow	
	Spiro estas grava	180
	Oddech jest ważny	182
27.	Elżbieta Toepler	
	PANDEMIO – nečiutaga čiutageco	185
	Pandemia – niecodzienna codzienność	190
28.	Anna Tokarska	
	Efektiveco en kurba spegulo	196
	Rzeczywistość w krzywym zwierciadle	197
29.	Paweł Zadura	
	Kio okazos kun ni?	199
	Co z nami będzie?	203

